

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ
НАВЧАННЯ**

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ
ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ**

СЛОВНИК

Київ, 2019

УДК 37:004.78:005

I 74

I 74

**Інформаційно-комунікаційні технології в освіті:
словник.** – К.: ЦП Компринт, 2019. – 134 с.

ISBN 978-966-929-989-5

**До 20-ї річниці заснування Інституту інформаційних
технологій і засобів навчання НАПН України**

*Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту інформаційних
технологій і засобів навчання НАПН України
протокол №14 від 28 листопада 2019 р.*

У виданні узагальнено поняттєво-термінологічний освітньо-науковий апарат, що використовується для проведення освітньої і науково-дослідної діяльності із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Терміни й поняття дібрані науковцями Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України під час виконання науково-дослідних робіт; дисертаційних досліджень з теорії та методики використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті.

Словник адресовано працівникам сфери освіти та науки, державної влади, бізнесу, широкому колу осіб, які цікавляться застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у професійній і побутовій діяльності.

ISBN 978-966-929-989-5

© ІТЗН НАПН України, 2019

ПЕРЕДМОВА

Широке використання сучасних ІКТ з метою надання вільного доступу до інформації та відомостей є базовим принципом цифрового суспільства, проголошеним Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй. Терміни інформаційно-комунікаційні, електронні, цифрові технології сьогодні використовуються як синоніми (наприклад, електронні освітні ресурси – цифрові освітні ресурси, інформаційне, електронне суспільство – цифрове суспільство). Еволюційний поступ суспільного розвитку – від цифрового до знаннєвого, передбачає, що основні здобутки цифрового суспільства будуть не тільки збережені, а й примножені – цифровізація суспільства суттєво поглиблюється, а її масштаби охоплюють всі сфери професійної, громадської і побутової діяльності людей, передусім науку і освіту.

Цифрова трансформація всіх без винятку соціально-економічних підсистем суспільства передбачає подальше глибинне проникнення у всі сфери суспільного життя цифрових (комп'ютерно орієнтованих, електронних) засобів і технологій діяльності. Ці та інші процеси потребують осмислення і концептуалізації, термінологічно-поняттєвої визначеності та узгодженості, а також супроводжуються модернізацією ключових понять і термінів.

Словник містить терміни та їх означення, що актуальні для сучасної теорії та методики використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, враховує світові тенденції, відповідає пріоритетам державної освітньої і наукової політики. Терміни й поняття дібрані науковцями Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України під час виконання науково-дослідних робіт; дисертаційних досліджень з теорії та методики використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті.

Авторський колектив не ставив своїм завданням створити нормативний довідник, в якому б давалися єдино правильні означення існуючих понять та термінів. У сучасній освіті і науці, низка понять і термінів мають кілька означень, що не завжди узгоджуються між собою. У кінці словника подано алфавітний покажчик.

Словник адресовано працівникам сфери освіти та науки, державної влади, бізнесу, широкому колу осіб, які цікавляться застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у професійній і побутовій діяльності.

А

Автоматизована система управління (англ. *Automatized management system*). Сукупність математичних методів, технічних засобів і організаційних комплексів, що забезпечують раціональне управління складним об'єктом або процесом, відповідно до вказаної мети. У складі автоматизованої системи управління виділяють: 1) основну частину, в яку входять інформаційне, технічне і математичне забезпечення; 2) функціональну частину, до якої відносяться взаємопов'язані програми, що автоматизують конкретні функції управління.

Автоматизоване робоче місце (англ. *Workstation*). Робоче місце виконавця, оснащене технічними засобами і програмним забезпеченням, що відповідає виконуваним функціям.

Автоматизовані програми виявлення унікальності тексту (відкриті електронні системи для виявлення плагіату). Спеціалізовані програми для автоматичного відстеження текстових запозичень за допомогою яких можливо здійснити перевірку публікації на унікальність (чи на присутність плагіату у тексті). Наприклад: eTXT Антиплагиат, FindCopy(MiraTools), Защита уникальности контента, Text.ru (безкоштовні); Anti-Plagiarism, Docol©s (комерційні); Advego Plagiatus, Плагиата.НЕТ(довготривала перевірка). Виділяють такі види плагіату: плагіат (англ. *plagiarism*) – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого тексту під іменем особи, яка не є автором цього тексту; самоплагіат (англ. *self-plagiarism*) – повторна публікація автором значних за обсягом та ідентичних за формою і змістом своїх же наукових текстів без зазначення факту їх попередньої або одночасної публікації; текстовий плагіат – повне або часткове запозичення фрагментів тексту (не видозмінених або модифікованих), що присутній у статтях, тезах, звітах, монографіях, рукописах кваліфікаційних робіт, тощо. Процес плагіату може характеризуватися наступними діями:

- видавання чужої роботи за власну;
- копіювання слів або ідей іншої особи без посилання на її праці;
- умисне упущення посилання зі списку джерел;
- надання невірних даних про джерело (наприклад «бите» посилання);
- зміна порядку слів зі збереженням загальної структури речення та без посилання на джерело;
- копіювання великої кількості тексту або ідей із зазначенням посилань на джерела, що в сукупності складають більшу частину статті.
- Категорії класифікації плагіату:
- точне копіювання без змін (Copy & Paste) та без належного бібліографічного оформлення запозичених фрагментів;
- копіювання із змінами у мовній, лексичній і технологічній інтерпретації (із перестановкою слів, заміною літер, цифр);
- наслідування стилю;

- переклад з іншої мови;
- запозичення ідеї.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Агенція зі стандартів та тестування (англ. Testing Agency). Організація, що розробляє тести для оцінювання успішності учнів починаючи з початкової школи до закінчення 2-го ключового етапу навчання.

Standards and Testing Agency Standards and Testing Agency [online]. – Available from: <https://www.gov.uk/government/organisations/standards-and-testing-agency>.

Адаптер (англ. adapter). Пристрій, який з'єднує між собою інші пристрої з різними способами подання даних, узгоджуючи ці способи шляхом використання відповідних програмних і технічних засобів.

Адаптивна система навчального призначення. Комп'ютерно орієнтована система, у якій забезпечується можливість автоматичного налаштування її параметрів на індивідуальні освітні потреби тих, хто навчається (відповідно до темпу, змісту, стилю навчання, досягнутого рівня знань тощо). Можливість адаптивного налаштування робить таку систему придатною для використання якомога більш широким контингентом користувачів. Зокрема, існують адаптивні технології автоматичного налаштування освітнього контенту відповідно до фактичного рівня навчальних досягнень учня/студента, який за допомогою цих технологій і визначається. Алгоритми, закладені в адаптивній системі навчального призначення, придатні для оцінювання результатів кожного учня/студента в режимі реального часу і коригування в залежності від цього змісту, темпу навчання та ін.

Адміністратор системи (системний адміністратор). Фахівець, який відповідає за нормальне функціонування і використання ресурсів автоматизованої системи та / або обчислювальної мережі.

Адміністратори. Люди, які мають найвищий рівень доступу на форумі, соціальній мережі, сайті, електронній бібліотеці тощо. Вони можуть змінювати будь-які налаштування, змінювати рівні користувачів, забороняти певним учасникам відвідувати, створювати групи користувачів, призначати модераторів та інше.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Академічна доброчесність. Сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Закон України «Про освіту», Ст. 42.

Академічна хмара університету. Хмароорієнтоване електронне освітнє середовище закладу освіти, що є поєднанням технічних, програмно-технологічних, інформаційних ресурсів та сервісів, які функціонують на основі технологій хмарних обчислень і забезпечують навчальну діяльність студентів університету за допомогою локальної мережі навчального закладу та Інтернет-мережі.

Глазунова О.Г. Теоретико-методичні засади проектування та застосування системи електронного навчання майбутніх фахівців з інформаційних технологій в університетах аграрного профілю автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2015. 40 с.

Академічний плагіат. Оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Закон України «Про освіту», ст. 42.

Акаунт (англ. account – обліковий запис, особистий рахунок). Обліковий запис, що містить відомості, які повідомляє про себе користувач при реєстрації в певному сервісі (сайті). Крім облікових даних акаунта містить безліч налаштувань і опцій для роботи з даним сервісом. Тобто, акаунт – особистий розділ (кабінет) в сервісі.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Активізація навчальної діяльності студентів з вищої математики. Процес спільної діяльності викладача (діяльності навчання і діяльності з організації та управління навчальною діяльністю студентів) і навчальної діяльності студентів, побудований на основі широкого використання ІКТ та спрямований на підвищення їх активності, інтересу, самостійності щодо здобування ними знань з вищої математики, оволодіння вміннями і навичками їх практичного застосування, а також результати цього процесу.

Словак К.І. Методика використання мобільних математичних середовищ у процесі навчання вищої математики студентів економічних спеціальностей : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2011. 21 с.

Аналіз соціальних мереж. Напрямок сучасної комп'ютерної соціології, яка займається описом і аналізом зв'язків (мереж), що виникають під час соціальної взаємодії та комунікацій (*Прохоров А., Ларичев Н. Компьютерная визуализация социальных сетей // КомпьютерПресс. – URL: <http://www.compress.ru/article.aspx?id=16593>*). В аналізі соціальних мереж виділяють чотири основні підходи: 1) Структурний підхід (або формально-математичний) акцентує увагу на геометричній формі мережі та інтенсивності взаємодій. Всі актори (від англ. Actor - діяч, особистість) розглядаються як вершини графа, які впливають на конфігурацію ребер та інших акторів мережі. Особлива увага приділяється взаємному розташуванню вершин, центральності, транзитивності взаємодій. Для інтерпретації результатів в даному випадку використовуються структурні теорії та теорії мережевого обміну; 2) Ресурсний підхід розглядає можливості учасників по залученню індивідуальних і мережевих ресурсів для досягнення певних цілей і

диференціює учасників, що знаходяться в ідентичних структурних позиціях соціальної мережі, по їхніх ресурсам (вплив, статус, інформація, капітал); 3) Нормативний підхід вивчає рівень довіри між учасниками, а також норми, правила і санкції, які впливають на поведінку учасників у соціальній мережі й процеси їх взаємодій; 4) Динамічний підхід акцентує увагу на змінах у мережевій структурі в часі.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Архіватори. Програмне забезпечення, що використовується для стиснення даних, відомостей в цифровому виді. При збереженні, резервному копіюванні інформації тощо, завжди бажано стиснути файли так, щоб вони займали якомога менше місця. Найпростіше це робиться за допомогою спеціальних програм – архіваторів. Ці програми не тільки стискають інформацію в окремому файлі, але й можуть поміщувати в один архів групу (звичайно, споріднених за якоюсь ознакою) файлів. Існує багато архіваторів, зокрема: ARJ, DIET, ICE, LHA, LHARC, LZH, LZEXE, NARC, PAK, PKARC, PKLITE, PKXARC, PKPAK, PKZIP, PKUNZIP, RAR, ZOO. Проте, перед використанням архівований файл повинен бути розархівованим.

Асоціація з освіти вчителів у Європі (англ. The Association for Teacher Education in Europe (ATEE)). Некомерційна європейська організація, метою якої є підвищення якості педагогічної освіти в Європі та підтримки професійного розвитку вчителів на всіх рівнях освіти. Членами АТЕЕ є фізичні особи та установи, що беруть участь в дослідженнях і практиці педагогічної освіти, у рамках вищої освіти і професійного розвитку вчителів. АТЕЕ має адміністративну керівний орган. Адміністративна рада визначає політику і стратегії асоціації.

The Association for Teacher Education in Europe (ATEE) офіційний сайт [online]. – Available from: http://www.atee1.org/the_association.

Аудиторія соціальних мереж. Сукупність користувачів соціальних медіа з метою комунікації між собою, пошуку інформації, розваги, самоствердження і самореалізації.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій ; за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Аудіовідеосистема комп'ютера. Система, що забезпечує опрацювання текстової, графічної, звукової інформації, а також відеоданих.

Б

База даних. Сукупність даних, організованих за певними правилами, що передбачають загальні принципи опису, зберігання і маніпулювання, незалежна від прикладних програм. Є інформаційною моделлю предметної області. Звернення до баз даних здійснюється за допомогою системи керування базами даних.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Бездротові інтерфейси. 1) Сукупність засобів і правил, що забезпечують взаємодію пристроїв обчислювальної системи та (або) програм. 2) Сукупність описів і узгоджень про процедуру передачі управління в підпрограму та повернення в вихідну програму.

Безпека інформаційних систем (англ. IT security). Захищеність систем від випадкового або навмисного втручання в процес їх функціонування, спроб несанкціонованого отримання інформації, модифікації або фізичного руйнування їх компонентів, тобто здатність протидіяти різним впливам на інформаційну систему. Є частиною більш широкої проблеми – безпеки комп'ютерних систем або ще більш загальної проблеми - інформаційної безпеки (англ. information security, скор. infosec). Безпека інформаційних систем відноситься до процесів та методологій, пов'язаних із збереженням інформації конфіденційною, доступною та забезпечення її цілісності. Безпека інформаційних систем стосується не лише комп'ютерної інформації, але і захисту даних та інформації у всіх її формах, у т.ч. мережній. Вимоги безпеки можуть змінюватися в залежності від призначення системи, характеру використання даних внаслідок і типу можливих загроз.

Burov O., "Virtual Life and Activity: New Challenges for Human Factors/Ergonomics", in Symp. Beyond Time and Space STO-MP-HFM-231, STO NATO, 2014; Биков В.Ю., Буров О.Ю., Деметієвська Н.П. Кібербезпека в цифровому навчальному середовищі. Інформаційні технології і засоби навчання, 2019. Том 70; Шаньгин В.Ф. Информационная безопасность компьютерных систем и сетей: учебное пособие. М.: ИД «ФОРУМ», 2015.

Безпека системи «людина-техніка-середовище» (у т.ч. електронних навчальних засобів). Характеристика ергономічності цієї системи відображає загальну безпеку здоров'я, діяльності людини і технічних засобів у даному середовищі.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Бенчмарк/орієнтир (англ. Benchmark). Орієнтир, еталон. Опис прикладу демонстрації навчального результату, що слугує стандартом для порівняння для оцінювання його якості.

Бібліографічні менеджери. Програми, розроблені для зберігання бібліографічних даних, повних текстів і оформлення посилань та списків літератури.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Бібліометрика української науки. Національний бібліометричний та наукометричний сервіс, призначений для формування в суспільстві цілісного уявлення про стан та динаміку процесів, що мають місце в науковому середовищі України. На основі глибокого бібліометричного аналізу публікацій сервіс проводить багатокритеріальне регулярне дискретне рейтингування суб'єктів наукового простору України. Система призначена для надання суспільству цілісної картини стану

вітчизняного наукового середовища. Система включає: реєстр вчених і наукових колективів України, які представили в Інтернеті свої бібліометричні профілі; аналітичну інформацію для експертного оцінювання результативності дослідницької діяльності. Є Національною складовою проекту Ranking of Scientists (Cybermetrics Lab). Інформаційні ресурси системи формуються шляхом опрацювання: бібліометричних профілів науковців на платформі Google Scholar; бібліометричних показників систем Web of Science, Scopus, Ranking Web of Research Centers. Оновлення відомостей про значення індексів Гірша в бібліометричних профілях учених здійснюється щомісячно, значення інших показників актуалізуються щоквартально.

Наукова періодика України та бібліометричні дослідження: [монографія] / Л. Й. Костенко, О. І. Жабін та ін.; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — К., 2014. — 173 с.; Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. — 67 с.

Бібліометрія. Використання математичних та статистичних методів вивчення потоків наукових документів (книг, періодичних видань, та ін.) з метою виявлення тенденцій розвитку предметних галузей, особливостей авторства і взаємного впливу публікацій. Бібліометричні зв'язки, такі як цитування, взаємне цитування і взаємні посилання, авторське співцитування і колективне авторство, забезпечують документне підтвердження комунікацій у межах наукових галузей і між ними.

Термінологічний словник з використання інформаційних технологій та електронних бібліотечних систем / Упорядник: Кільченко А. В. — К. : ІТЗН НАПН України, 2014. — 15 с.

Бібліотека авторефератів дисертацій. Повнотекстова електронна база авторефератів дисертацій, що захищені в Україні за період 1998-2012 рр.
Ресурс НБУ ім. В. І. Вернадського, <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>.

Бібліотечна програма. Бібліотека стандартних підпрограм – сукупність підпрограм, складених на одній з мов програмування, які задовольняли б єдиним вимогам до структури, організації їх входів і виходів і описами підпрограм. Зазвичай бібліотека зберігається у вигляді файлу у зовнішній пам'яті комп'ютера в рамках тієї чи іншої файлової системи, що забезпечує автоматизований доступ до окремих алгоритмів і програм.

Бібліотечний каталог. Сукупність розміщених за певними правилами бібліографічних записів на документи, що розкривають склад і зміст фонду бібліотеки або інформаційного центру. Бібліотечний каталог функціонує у картковій або машиночитній формі (електронний каталог), на мікроносіях, а також у формі книжкового видання. Каталоги складаються з карток, що містять відомості про книги, журнали й інші друковані матеріали. Залежно від способу групування карток каталоги бувають: абетковий, систематичний, предметний. У раціонально організованій системі кожний з каталогів розкриває фонд у певному аспекті. Каталоги не дублюють один одного, а доповнюють. Всі каталоги становлять єдине ціле. Створенню каталогів передує бібліографічний опис джерела.

Термінологічний словник з використання інформаційних технологій та електронних бібліотечних систем / Упорядник: Кільченко А. В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 15 с.

Блог (англ. Blog, Web-log – «мережний журнал або щоденник подій»). 1) Веб-журнал (щоденник), блог-інструментарій, комунікаційний засіб, який дозволяє вільно й оперативно обмінюватися інформацією через Мережу Інтернет. Може слугувати джерелом інформації для оцінки (*Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування. – Вид.2. – К.:Видавничий дім «СофтПрес», 2007. – стор.74 – 824 с.*) 2) Веб-сайт, заснований на регулярному додаванні записів, власником персональної сторінки на блозі. Для блогів характерні недовгі записи тимчасової значущості. Відмінності блогу від традиційного щоденника обумовлюються середовищем: блоги зазвичай публічні і передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором (у коментарі до блогозаписів або своїх блогах).

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Браузер, переглядач (Browser). 1) Програмне забезпечення, що має графічний інтерфейс для інтерактивної навігації, перегляду й опрацювання даних у мережі; спеціальна програма на клієнтському комп'ютері, яка застосовується для перегляду інформації, отриманої від веб-сервера. 2) Програма для комп'ютера або іншого електронного пристрою, під'єданого до Інтернет, що використовується для навігації і перегляду Інтернет-ресурсів. Веб-оглядач під'єднується до сервера HTTP, отримує з нього документ та форматує його для представлення користувачу або намагається викликати зовнішню програму, яка це зробить, залежно від формату документа. Формати документа, які веб-оглядач повинен представляти без допомоги зовнішніх програм, визначає WWW Consortium (скорочено W3C). До них належать формати текстових документів HTML та XHTML, а також найпоширеніші формати растрової графіки GIF, JPEG та PNG (останній - розробка W3C).

В

Валідність (в оцінюванні) (англ. Validity (in assessment)). Точність та доречність інтерпретації і використання результатів тестів для оцінювання ІК-компетентності суб'єктів навчального процесу.

Hans Põldoja & Terje Väljataga & Mart Laanpere & Kairit Tammets. Web-based self- and peer-assessment of teachers' digital competencies/Advances in Web-based Learning - ICWL 2011: 10th International Conference, Hong Kong, China, December 8-10, 2011. – Springer, 2011– 334 p., pp. 122 – 131; IBE Glossary Curriculum Terminology. Published in September 2013 by the UNESCO International Bureau of Education (UNESCO-IBE) – p. 60 [online]. – Available from: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/IBE_GlossaryCurriculumTerminology2013_eng.pdf.

Веб 2.0 (англ. Web 2.0). Термін, що позначає друге покоління мережних сервісів, які дозволяють користувачам не тільки здійснювати навігацію в Інтернеті, але й спільно працювати і розмішувати в мережі текстову і медіа інформацію.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Веб 4.0. Термін, що позначає четверте покоління мережних сервісів.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Веб-дизайн. Комплекс робіт із створення Web-документів. Включає в себе розробку основної ідеї й архітектури Web-сайту, верстання (гіпертекстову розмітку) тексту, розміщення елементів мультимедіа, розробку власних графічних елементів та інше.

Веб-документ. Складова частина web-сайту. Фізично є html-файлом. Може містити текст, зображення, JAVA аплети і інші веб-елементи. Сторінка може бути статичною або динамічно генерованою. В разі використання фреймів кожен фрейм вважається окремою сторінкою.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Веб-журнал, блог. Сайт, на якому знаходяться особисті замітки автора. Основний зміст блогу – це записи, що регулярно додаються. Також це можуть бути посилання на сайти, які власник блогу вважає цікавими й корисними, і коментарі до них. Блог часто називають мережним щоденником, основна його відмінність від паперового в тому, що він доступний іншим користувачам мережі. Блог створюється для спілкування, обміну інформацією між користувачами мережі. Як правило, автор мережного щоденника має змогу коментувати чужі щоденники і отримувати коментарі до своїх записів, бути читачем або активним учасником будь-яких спільнот в мережі.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Веб-застосунок (англ. Web application). Клієнт-серверний застосунок, в якому клієнтом виступає браузер, а сервером – веб-сервер. Логіка веб-застосунка розподілена між сервером і клієнтом, зберігання даних здійснюється, переважно, на сервері, обмін інформацією відбувається по мережі. Одним з переваг такого підходу є той факт, що клієнти не залежать від конкретної операційної системи користувача, тому веб-застосунки є міжплатформними сервісами.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В. Кільченко, Х.В. Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Веб-конференція (англ. Web conferencing). Технологія та інструментарій для організації онлайн-зустрічей і спільної роботи в режимі реального часу через Інтернет. Web-конференції дозволяють проводити онлайн-презентації, спільно працювати з

документами і додатками, синхронно переглядати сайти, відеофайли і зображення. При цьому кожен учасник знаходиться на своєму робочому місці за комп'ютером.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Веб-орієнтований інструмент оцінювання (англ. DigiMina – Web-based assessment tool (DigitalMe in Estonian)). Веб-орієнтований інструмент оцінювання, реалізований у вигляді плагіна для платформи спільноти з відкритим вихідним кодом Elgg, для забезпечення інтеграції тестів з оцінювання ІК-компетентності вчителів Естонії.

Hans Põldoja & Terje Väljataga & Mart Laanpere & Kairit Tammets. Web-based self- and peer-assessment of teachers' digital competencies/Advances in Web-based Learning - ICWL 2011: 10th International Conference, Hong Kong, China, December 8-10, 2011. – Springer, 2011– 334 p., pp. 122 – 131.

Веб-орієнтовані технології у здоров'язбережувальному навчанні учнів.

Технології цілеспрямованого використання Інтернет-мережі для покращання доступу до здоров'язбережувальних інформаційних матеріалів, створення і функціонування навчальних електронних спільнот, за допомогою яких учні можуть активно засвоювати суб'єктивно значущі здоров'язбережувальні знання й обмінюватися ними.

Ястребов М. М. Використання веб-орієнтованих технологій у здоров'язбережувальному навчанні учнів початкових класів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 328 с.

Веб-портал («головний вхід»). WWW-сервіс, в основі якого лежить ідея створення уніфікованого інтерфейсу для ефективного доступу до інформації та об'єднання в одному місці великої групи Internet-сервісів. Головна технологічна тенденція Web-порталів на цей час складається в конвергенції Web-інформації з програмним забезпеченням настільних систем.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Веб-портал освітній. 1) одна або кілька логічно пов'язаних між собою веб-сторінок освітнього змісту, що розташовуються в мережі Інтернет, мають унікальну адресу і сприймаються користувачами як єдине ціле; 2) Інтернет-ресурс, що надає користувачам низку освітніх послуг та Інтернет-сервіси, що функціонують в його рамках; 3) спеціально розроблений веб-сайт, який надає здобувачам освіти і педагогам доступ до навчального та науково-методичного забезпечення освітнього процесу.

Веб-сайт (англ. Website). 1) Набір зв'язаних web-сторінок, розміщених в одному домені. Вузли зазвичай присвячуються якійсь певній темі, наприклад, обміну думками з приводу проблем створення web-сторінок, різним видам розваг і так далі, web-вузли можуть також включати зв'язки з іншими вузлами. Все це і приводить до створення всесвітнього інформаційного «павутиння». 2) Об'єднані під однією адресою (доменним ім'ям або IP-адресою) сукупність електронних документів (файлів) приватної особи або

організації. За замовчуванням мається на увазі, що сайт розташовується в мережі Інтернет. Всі веб-сайти в сукупності складають Всесвітню павутину.

3) Вузол мережі Інтернет, комп'ютер, за яким закріплена унікальна IP-адреса, і взагалі будь-який об'єкт в Інтернет за яким закріплена адреса, що його ідентифікує в мережі (FTP-site, WWW-site і т. п.). 4) Набір зв'язаних між собою інформаційних онлайн-ресурсів, призначених для перегляду через комп'ютерну мережу за допомогою спеціальних програм – веб-оглядачів. Веб-вузол може являти собою набір документів в електронному вигляді, онлайн-сервіс.

Веб-сервер (сервер WWW). 1) Сервер, призначений для представлення взаємопов'язаної мультимедійної інформації та вмісту баз даних в Інтернет. 2) Програмне забезпечення, що дозволяє управляти веб-сайтом і поповнювати його вміст. 3) Об'єднання електронних документів, з якими користувач взаємодіє за допомогою складних запитів, на які програмно-апаратний комплекс генерує відповідні результати (сервери баз даних, поштові сервери, файлові сервери, сервери групової роботи та ін.).

Веб-сторінка, веб-документ. Складова частина Web-сайта. Web-сторінка – це електронний документ, який може включати в себе текст, зображення, JAVA аплети та інші Web-елементи. Web-сторінка може бути сформована статично або динамічно.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Веб-технології. Комплекс технічних, комунікаційних, програмних методів вирішення завдань організації спільної діяльності користувачів із застосуванням мережі Інтернет.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Вебінар (англ. Webinar). 1) Різновид Web-конференції, що передбачає «одностороннє» мовлення спікера і мінімальний зворотний зв'язок з аудиторією; 2) Спосіб організації зустрічей онлайн, формат проведення семінарів, тренінгів та інших заходів за допомогою Інтернету.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Вебометрікс (англ. Webometrics (Ranking Web of World Research Centers)). Кількісні аспекти конструювання і використання інформаційних ресурсів, структур і технологій стосовно до мережі Інтернет, що ґрунтуються на відомих у наукознавстві наукометричних і бібліометричних методах. Означений термін у 1997 р. був описаний у роботі «Informetric analyses on the World Wide Web: Methodological approaches to «webometrics» (автори: Томас Алміндн (Tomas C. Almind) та Петер Інгверсен (Peter Ingwersen)).

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Вебоμεстрія (з англ. Webometrics (Ranking Web of World Research Centers).

1) дослідження кількісних аспектів побудови та використання інформаційних ресурсів, структур та технологій за допомогою веб-орієнтованих бібліометричних та інформетричних підходів; 2) дослідження мережного контенту кількісними методами, з метою соціологічних досліджень, за допомогою методів, що не є визначеними для однієї галузі дослідження (*Theilwall M. Webometrics / M. Theilwall, L. Vaughan, L. Björneborn // Annual Review of Information Science and Technology. – 2005. – Vol. 39. – P. 81-135*); 2) підгалузь кіберметрії – науковий напрям, рамки якого позначені аналізом рейтингів сайтів і зв'язків між ними, моніторингом інформаційних ресурсів і сервісів Інтернету тощо. Виокремлюють чотири головні галузі вебометричних досліджень: контент-аналіз веб-сторінок; аналіз структури посилання на сайт; веб-аналіз використання (наприклад, файли системного журналу для пошуку та перегляду інформаційної поведінки користувачів та ін.); веб-технологічний аналіз (включаючи роботу пошукової системи).

Асєєв Г. Наукометрія, інформетрія, бібліометрія: визначення і розмежування Бібліотечний вісник. 2016; Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Величина аудиторії. Показник соціальної значущості й масштабів впливу певного джерела інформації на аудиторію. Розміри аудиторії визначаються за допомогою медіаметрії. Це опитування, спостереження, технічні виміри, фокус-групи. Завоювання все більш широкої аудиторії для джерел інформації – один з найважливіших практичних результатів інформаційно-пропагандистської діяльності держави, різних громадських організацій та об'єднань громадян.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Взаємодія аудиторії. Взаємодія аудиторії в соціальних мережах визначається її активністю. Недавно в соціальних медіа з'явився *like-маркетинг*. Під цим терміном розуміється система заходів, спрямована на поширення інформації серед користувачів інтернет шляхом натискання кнопки «like». Використання like-маркетингу допомагає визначити ефективність будь-якого контенту, а також просунути його в соціальних мережах. Like-маркетинг допомагає досліджувати споживчі переваги, виміряти рейтинг контенту, охоплення і кількість відвідувань аудиторії, є безплатною формою усної або письмової реклами, за допомогою якої користувачі діляться один з одним інформацією про вподобаний товар. Зараз майже кожна соціальна мережа використовує like-маркетинг для виявлення інтересів і переваг її аудиторії.

Взаимодействие с интернет аудиторией используя метод «лайк»-маркетинга Режим доступа: www.digitalwill.ru/materials/biznes-vozmozhnosti-sosialnoi-seti-facebook-i-sushchnost-laik-marketinga; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Відвідуваність. Кількість відвідувачів web-сайта за певну одиницю часу. Є ключовою характеристикою при визначенні рейтингу сайта для участі в банерних мережах та інших проектах по просуванню сайта. Дотепер єдиних підходів виміру

відвідуваності ще не вироблено. Для оцінки кількості «унікальних відвідувачів» звичайно використовується аналіз IP-адрес або функція Cookie.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Відділ відкритих освітньо-наукових інформаційних систем.

Загальнометодичний науковий підрозділ *відкритих освітньо-наукових інформаційних систем Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України* з питань створення е-бібліотек та систем відкритого доступу, формування, організації, підтримки і використання електронних наукових і навчальних ресурсів для інформаційного забезпечення психолого-педагогічної науки та освітньої практики, створення автоматизованих систем з розподіленими у просторі інформаційними ресурсами, що інтегровані у світовий електронний ресурсний простір. Відділ створено у 2009 році, у 2015 році був перейменований і дотепер має дану назву.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Відеоконференція або відео-конференція (англ. videoconference або videoteleconference). Телекомунікаційна технологія, що забезпечує одночасну двосторонню передачу, опрацювання, перетворення та представлення інтерактивної інформації на відстані в режимі реального часу за допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки. Відеоконференція – один із видів Groupware, програмного забезпечення для взаємодії між людьми, що спільно працюють над однією проблемою.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Відеосистема комп'ютера. Сукупність трьох компонентів: монітора, відеоадаптера та драйверів відео системи.

Віджет. Контент-модуль, що вбудовується у веб-сторінку або у браузер; назва класу допоміжних міні-програм – графічних модулів, які розміщуються в робочому просторі відповідної батьківської програми і служать для рішення окремих робочих завдань або швидкого отримання інформації з Інтернету без допомоги веб-браузера.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Відкрита база даних. За таксономією відкритої освіти визначається як вільнодоступні набори даних, що важливі для наукових досліджень, наприклад, документи, патенти, гранти, клінічні випробування.

Light R., David P. E., and Borner K., "Open Data and Open Code for Big Science of Science Studies". Retrieved July 2013 [Online]. Available: https://www.researchgate.net/publication/257199876_Open_Data_and_Open_Code_for_Big_Science_of_Science_Studies.

Відкрита наука. Це є концепція, що передбачає трансформацію науки, спрямовану на те, щоб зробити науковий процес більш відкритим, глобальним, орієнтованим на розвиток співробітництва, творчим і ближчим до суспільства. Нині завдяки застосуванню ІКТ, мереж і засобів масового інформування змінюються способи організації досліджень, вони стають більш ефективними, прозорими, завдяки тому, що з'являються більш потужні засоби підтримування процесів збирання даних, їх опрацювання і подання, організації спільного доступу до даних і нарешті – забезпечення можливості відкритого доступу до результатів досліджень, їх оприлюднення, поширення і впровадження. У відповідності до цієї концепції – дані різних досліджень, лабораторні звіти та ін., є вільно доступними, відповідно до умов, що дозволяють науковцям повторно використовувати, перерозподіляти та відтворювати дослідження, його основні дані та методи.

Antonio Lafuente (Іспанія, 2015), Cameron Neylon (Великобританія, 2015) (S. Albagli, M. L. Maciel, and A. H. Abdo, Open Science, open issues. Rio de Janeiro: Unirio, Brasília: IBICT, 2015. [Online]. Available: https://www.academia.edu/15431919/Open_Science_Open_Issues; Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Відкрита освіта (ВО) – модель нової освіти, що ґрунтується на принципах мобільності студентів і викладачів; рівного доступу до освітніх систем; надання якісної освіти; формування структури і реалізації освітніх послуг (Биков В.Ю.). Також, це складна соціальна система, здатна до швидкого реагування у зв'язку з мінливими соціально-економічними ситуаціями, індивідуальними та груповими освітніми потребами і запитамі. Вона базується на світоглядних і методологічних засадах відкритості та безперервності процесу пізнання. ВО набула інтенсивного розвитку в умовах інформатизації суспільства, проте поняття «відкритої освіти» почали застосовуватися більше, ніж сто років тому у зв'язку з процесами демократизації та гуманізації навчання. Головною метою ВО є підготовка учнів до повноцінної і ефективної участі в суспільному і професійному житті в умовах інформаційного суспільства. До ознак відкритої освіти належать: якість, випереджувальний характер, доступність, гнучкість, креативність. Основу освітнього процесу ВО становить цілеспрямована, контрольована, інтенсивна самостійна робота учнів, які можуть вчитися у зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, з використанням комплексу спеціальних засобів навчання, узгоджену можливість контакту з викладачем, а також контактів між собою. ВО забезпечує безперервність навчання протягом усього життя, зміни в характері відносин учасників освітньої діяльності, ефективність і доступність в отриманні знань. ВО, інтегруючи в собі все цінне, що виробила наука, відображаючи дійсно демократичну й гуманістичну спрямованість освітнього процесу, є домінантою цивілізаційного розвитку соціуму.

Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [моногр.] Київ, 2008; Лещенко М.П., Яцишин А.В. Відкрита освіта у категоріальному полі вітчизняних і зарубіжних учених // Інформаційні технології і засоби навчання, 2014, №1(39).

Відкрита система (англ. Open system). Система, що перебуває в стані постійної взаємодії (обміну) зі своїм навколишнім середовищем. Взаємодія, зокрема для інформаційних систем, може стосуватися обміну інформацією. Відкрита система – це

система, яка реалізує відкриті специфікації на інтерфейси, сервіси (послуги середовища) і такі формати даних, щоб прикладне програмне забезпечення було переносимим з мінімальними змінами, могло взаємодіяти з іншими застосуваннями та користувачами. Яскравим прикладом відкритої системи є міжнародна мережа Internet.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Відкрите оцінювання наукової діяльності. Альтернатива традиційним системам оцінювання показників результатів наукової діяльності, а саме, новий спосіб оцінювання впливу наукових результатів, що включає наступні рішення: відкрите оцінювання вченими наукових досліджень один одного (англ. Open peer review); відкриті показники та вплив наукових досліджень на розвиток науки (англ. Open Metrics and Impact), що охоплює:

– *альтметричні методи оцінювання* (англ. Altmetrics) – проект, що направлений на створення метрики наукової статті зі статей, розміщених в мережі Інтернет, наприклад, сайтів соціальних мереж, газет та інших джерел (*J. Priem, P. Groth, and D. Taraborelli, ed. Ch. A. Ouzounis, "The Altmetrics Collection", PLoS ONE. vol. 7 (11): e48753, doi:10.1371/journal.pone.0048753, 2012*). Altmetrics – це вивчення та проведення наукових заходів у онлайн-середовищах, наприклад, згадування наукових робіт учених у Facebook, Twitter, їх експорт у такі системи як Mendeley або Zotero, коментарі в блогах та ін.;

– *бібліометричні методи оцінювання* (англ. Bibliometrics) – цитати і контент-аналіз, що використані в Open Science, наприклад, популярним бібліометричним програмним забезпеченням/інструментами є: BibExcel, CiteSpace, Eigenfactor Score, HistCite, Pajek, Publish or Perish, Scholarometer, Scholar h-index Calculator та ін. (*N. S. Harinarayana, "Data Sources and Software Tools for Bibliometric Studies". [Online]. Available: https://epgp.inflibnet.ac.in/epgpdata/uploads/epgp_content/library_and_information_science/informetrics_&_scientometrics/data_sources_and_software_tools_for_bibliometric_studies/et/333_et_m2.pdf*);

– *семантометричні методи* (англ. Semantometrics) на відміну від існуючих бібліометричних, вебметричних, альтметричних та інших методів, не засновані на вимірюванні кількості взаємодій у науковій мережі, при цьому методи використовують переважно повні тексти рукописів для оцінювання вартості публікації у науковому просторі (*V. Weigert, "Towards Full-Text Based Research Metrics: Exploring Semantometrics". Library & Scholarly Futures. JISC (Joint Information Systems Committee). Retrieved Aug. 19, 2016. [Online]. Available: <http://repository.jisc.ac.uk/6376/1/Jisc-semantometrics-experiments-report-final.pdf>*), зокрема одними з інструментів для здійснення семантометричного методу може виступати системи антиплагиату Advego Plagiatus, Etxt Antiplagiat, Unichek, Double Content Finder, Praide Unique, Content Analyser II, Viper Anti-Plagiarism та ін.;

– *вебометричні методи* (англ. Webometrics) вивчення кількісних аспектів побудови та використання інформаційних ресурсів, структур та технологій за допомогою Web-орієнтованих бібліометричних та інформометричних підходах (*M. Thelwall, Introduction to Webometrics: Quantitative Web Research for the Social Sciences. Morgan & Claypool, doi.org/10.2200/S00176ED1V01Y200903ICR004, 2009*).

Вищевикладені методи оцінювання наукової діяльності вчені об'єднують у загальний підхід – *інформетрію* (англ. informetrics), що визначається ними як напрям метричного дослідження, пов'язаного з інформатикою, зокрема бібліометрією

(бібліографії, бібліотеки та ін.), наукометрією (наукова політика, аналіз цитування, оцінка дослідження та ін.), вебометрією (метрики мережі, інтернету або інших соціальних мереж, як мережі цитування або співпраці)

Egghe L. "Expansion of the field of informetrics: origins and consequences", Information Processing & Management, vol. 41, № 6, pp. 1311-1316, 2005; Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Відкритий доступ – це доступ через мережу Інтернет до рецензованої наукової літератури, що дозволяє будь-якому користувачеві читати, завантажувати, копіювати, розповсюджувати, друкувати, шукати чи створювати посилання на повні тексти статей, використовувати їх для індексування, при створенні програмного забезпечення чи будь-яких інших законних цілей без фінансових, юридичних чи технічних перешкод, окрім тих, що пов'язані з доступом до Інтернету.

Budapest Open Access Initiative. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org>.

Відкритий ідентифікатор дослідника та автора (Open Researcher and Contributor ID, ORCID). Некомерційний проект, що допомагає побудувати світ, в якому всі учасники дослідницької, наукової та інноваційної діяльності мають унікальний ідентифікатор, що зв'язує їх з результатами їх роботи і їх організаціями, незалежно від наукової дисципліни, місця або часу.

<https://orcid.org/about>; Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Відкриті архіви України. Електронні архіви, що надають відкритий доступ до наукових праць власних інституцій. Система дозволяє проводити централізований пошук у відкритих архівах України (підтримується Інститутом програмних систем НАН України та Житомирським державним університетом ім. І. Франка, <https://oai.org.ua>).

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Відкриті дані – це цифрові дані у різних кількісних форматах, протоколи, стенограми, нотатки, аудіо чи відео, що продукуються на всіх етапах дослідження і є основою для обґрунтування, обговорення та підтвердження його результатів.

Mayer K. «Open Science», ERA Portal. Austria, 2015. [Online]. Available: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbnxlcmla3JhaW5lfGd4Ojc1Mjk0ZTg1NTA2MmQyNDg>.

Відкриті електронні інформаційні ресурси. Відомості та дані, що можуть бути застосовані як навчальні матеріали, що збираються, обпрацьовуються, зберігаються та видаються за запитами користувачів у глобальній інформаційній мережі безкоштовно, швидко в режимі реального часу.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Відкриті освітні ресурси (BOP) (англ. open educational resources) – методичні, навчальні та дослідницькі матеріали на будь-якому носіїві даних, цифрового чи ін. характеру, які відносяться до суспільного надбання або були розроблені на підставі відкритої ліцензії, що забезпечує можливість безкоштовного доступу, використання, адаптації та повторного поширення їх ін. сторонами без обмежень або з частковими обмеженнями. Відкрите ліцензування існує в межах права інтелектуальної власності, закріпленого у відповідних міжнародних конвенціях щодо авторських матеріалів. В.о.р. має стратегічну значимість для розширення обміну відомостями, зміцнення потенціалу та забезпечення загального доступу до якісних навчально-методичних освітніх ресурсів.

Второй Всемирный Конгресс по открытым образовательным ресурсам: Люблянский план действий в области ООР 2017 года. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000266206>; Парижская Декларация по ООР. Всемирный конгресс по открытым образовательным ресурсам (ООР). Париж : ЮНЕСКО, 2012. URL: https://en.unesco.org/sites/default/files/russian_paris_oer_declaration.pdf.

Відстань в мережі (англ. Distance) як кількісний показник мережі.

Мінімальна кількість зв'язків, необхідна для з'єднання двох певних учасників, показана Стенлі Мілгремом в його експерименті в теорії шести рукоштованих.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Візуалізація (англ. Visualization). 1) Графічне відтворення; відображення; 2) Проектування і генерація зображень на пристроях відображення на основі вихідних цифрових даних, а також правил і алгоритмів їх перетворення.

ВікіВікі (англ. WikiWiki). Соціальний сервіс, що дозволяє кожному користувачу простими засобами створювати та редагувати текст сайту (писати, вносити зміни, видаляти, створювати посилання на нові статті) і одразу розміщувати його на сервері в Інтернеті.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Вірогідність (англ. Reliability). Ступінь відтворюваності, узгодженості та точності в методології оцінювання різних компетентностей особистості.

Hans Põldoja & Terje Väljataga & Mart Laanpere & Kairit Tammets. Web-based self- and peer-assessment of teachers' digital competencies/Advances in Web-based Learning - ICWL 2011: 10th International Conference, Hong Kong, China, December 8-10, 2011. – Springer, 2011– 334 p., pp. 122 – 131.

Віртуалізація. 1) Процес переходу від фактичної (актуальної) реальності до віртуальної (потенційної) реальності через певну діяльність людини (енергію). 2) Поняття, що об'єднує технології, засоби, методи тощо, яким притаманні три головні риси: поділ ресурсів одного фізичного комп'ютера на декілька взаємно незалежних віртуальних середовищ або об'єднання ресурсів кількох фізичних комп'ютерів в одне віртуальне середовище; оперативність переходу з одного віртуального середовища в

інше; приховування реальних фізичних ресурсів та заміна їх абстракціями. Засоби віртуалізації – апаратні складові та програмне забезпечення, яке у той чи інший спосіб реалізує три головні риси віртуалізації (поділ ресурсів одного фізичного комп'ютера на декілька взаємно незалежних віртуальних середовищ або об'єднання ресурсів кількох фізичних комп'ютерів в одне віртуальне середовище; оперативність переходу з одного віртуального середовища в інше; приховування реальних фізичних ресурсів та заміна їх абстракціями). Відповідне програмне забезпечення називається програмним засобом віртуалізації, або віртуалізаційним програмним забезпеченням, а відповідні апаратні складові – апаратними засобами віртуалізації.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Віртуальна предметна спільнота вчителів – об'єднання вчителів-предметників, що виникає і функціонує в електронному просторі (перш за все, за допомогою Інтернет-мережі) з метою сприяння вирішенню своїх професійних завдань, має спільні інтереси, прагнення та цілі.

Литвинова С.Г. Віртуальні предметні спільноти як засіб управління нормативно-методичним забезпеченням діяльності вчителя ЗНЗ. Комп'ютер в школі та сім'ї. Київ. 2012; Задорожна Н.Т., Литвинова С.Г. Методологія створення і координування віртуальних предметних спільнот на базі веб-технологій. Інформаційні технології і засоби навчання. Київ. 2012.

Віртуальна реальність (англ. Virtual reality). Термін, що характеризує особливий тип взаємодії між об'єктами різної природи: реального світу і штучно створеного. Наразі, використовується для позначення заміщення реального об'єкту тим, що створений уявою людини. Сукупність віртуальних об'єктів утворюють віртуальну реальність. Сукупність гуманітарних аспектів та уявлень про віртуальну реальність дають підстави визначати віртуальну реальність як категорію, котра створюється фактичними сприйняттями через органи чуттів людини предметів дійсності при умові їх фактичної відсутності. Тобто за допомогою систем віртуальної реальності створюють у реальному часі альтернативу для сприйняття дійсності.

Биков В.Ю. Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти. Наук. часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Сер. 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. 2010. № 9.; Virtual reality and its potential for Europe / Bezegová E. and others. Ecorys, 2018. URL: <https://xra.org/wp-content/uploads/rs-vr-potential-europe-01.pdf>.

Віртуальна соціалізація. Процес засвоєння норм, правил, культури особистістю у віртуальному просторі.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Віртуальне методичне предметне об'єднання. Об'єднання вчителів-предметників, яке спеціально формується в межах хмаро орієнтованого навчального середовища і має спільні інтереси та прагнення, члени об'єднання активно використовують ЗК-технології для методичної роботи з метою підвищення якості освіти та розвитку особистості учня.

Проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу: монографія / С. Г. Литвинова – Київ.: ЦП «Компринт», 2016. – 354 с.

Віртуальне навчання (ВН). Процес і результат взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, що супроводжується створенням ними віртуального освітнього простору, специфіка якого визначається цими суб'єктами. Основним ефектом, завдяки якому реалізується ВН, є ефект присутності (занурення у віртуальну реальність). Системи віртуальної реальності дають змогу бачити, чути і відчувати навколишній віртуальний світ, синтезований комп'ютером. ВН тісно пов'язана з дистанційною освітою, але не обмежується нею.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Віртуальний кабінет. Створене з використанням хмарних технологій віртуальне середовище для співпраці та комунікації вчителів з метою підвищення якості навчально-виховного процесу, майстерності педагогів та розвитку здібностей учнів.

Проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу: монографія / С.Г.Литвинова – Київ.: ЦП «Компринт», 2016. – 354 с.

Віртуальний клас. 1) Комп'ютерно-орієнтоване середовище, у якому навчання здійснюється засобами конференцзв'язку з використанням мережі Інтернет та веб-застосунків в онлайн-режимі та об'єднує спільними освітніми цілями учнів і педагога.

Литвинова С. Г. Методика використання технологій віртуального класу вчителем в організації індивідуального навчання учнів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10 / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 2011. 22 с.

Віртуальні навчальні спільноти (англ. virtual learning communities). Спільноти, в яких панує: атмосфера навчання, контекст, який забезпечує належну систему підтримки, завдяки якій задіяні навчальні процеси здійснюються через діалог і колаборативне формування знання, набуваючи, генеруючи, аналізуючи і структуруючи інформацію.

Carlen U. "Typology of Online Learning Communities", presented at First International Conference on NetLearning2002, Ronneby, Sweden, 2002 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.lorenzogadamuz.net/Docs/pdf>; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Віртуальні освітні спільноти. Групи людей, учасників освітнього процесу (освітні лідери, освітяни, адміністратори, учителі, учні тощо), яких об'єднують спільні інтереси, ініціативи, взаємодії, пов'язані з освітніми цілями й освітнім контентом, які постійно і тривалий час спілкуються, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології, загальні сервіси і програмне забезпечення, дотримуючись належних норм поведінки у віртуальному просторі.

Малицька І.Д. Феномен віртуальних освітніх спільнот у системах освіти зарубіжних країн: підходи до визначення понять / І.Д.Малицька // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – №4 (30). – Режим доступу до журналу: <http://www.journal.iitta.gov.ua>

Віртуальні спільноти (англ. virtual communities, e-communities). 1) Соціальні об'єднання людей, які є користувачами мережі, коли група людей підтримує відкрите обговорення досить довго і людяно, для того щоб сформувати мережу особистих відносин в кіберпросторі». Відмінними рисами мережевих спільнот є наступні: інформаційний обмін між членами спільноти підтримується через мережу Інтернет; для зберігання інформації всередині спільноти використовується цифрова пам'ять; для доступу до збереженої спільнотою інформації використовуються програмні агенти. 2) Новий тип товариств, які виникають і функціонують в електронному просторі (перш за все, за допомогою мережі Інтернет) з метою сприяння вирішенню своїх професійних, політичних завдань, задоволення своїх інтересів у мистецтві, дозвілля тощо. Також: об'єднання користувачів мережі в групи зі спільними інтересами для роботи в електронному просторі з метою подальшого вдосконалення мережі. Основна увага інтернет-спільноти зосереджена на внеску користувача в досягнення спільних цілей, цінностей та спілкуванні. На базі соціальних мереж, таких як: Connect, Facebook, Faces.com, LiveJournal створюються і розвиваються віртуальні спільноти.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Власник Електронної бібліотеки (ЕБ). Суб'єкт, який здійснює володіння і користування електронною бібліотекою і реалізує повноваження розпорядження в межах, встановлених законом або переданих йому власником В якості власника виступає суб'єкт або суб'єкти, що здійснюють створення, підтримку, використання, зберігання ЕБ. В одній ЕБ може бути кілька власників, у тому числі, що здійснюють різні функції.

«Вогненна стіна» (англ. Fire Wall). Засоби захисту від несанкціонованого доступу в корпоративну мережу. Це програмні або технічні засоби, що встановлюються в місці з'єднання корпоративної та глобальної мереж. Основна мета – не допустити перегляду локального мережного трафіка ззовні й організувати систему спеціального підтвердження повноважень для програмних застосувань. У цьому ж значенні використовується термін «брандмауер» (brandmauer).

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Впровадження результатів наукової діяльності. Процес оприлюднення, використання і розповсюдження. Результативність наукової діяльності має враховувати цілеспрямовану й науково-обґрунтовану інформаційно-комунікаційну підтримку засобами ІКТ, специфіку дослідницької діяльності за сучасними параметрами, критеріями та адміністративні заходи в цьому напрямку.

Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень / Спірін О.М., Яцишин А.В., Іванова С.М., Кільченко А.В., Лупаренко Л.А. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2016. - №5 (55). – С. 136-174.

Всесвітня мережа (англ. WWW - World Wide Web). 1) сервіс Інтернету, призначений для гіпертекстового зв'язування мультимедійних документів у мережі. Встановлює універсальні інформаційні зв'язки між цими документами незалежно від

їхнього фізичного розміщення у Мережі. Для завантаження Web-документів і інших даних із WWW серверів використовує протокол HTTP; 2) глобальний інформаційний простір, заснований на фізичній інфраструктурі Інтернету і протоколі передачі даних HTTP.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В. Кільченко, Х.В. Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Вчитель наставник (англ. Teacher Mentor). 1) Вчитель, якого назначають для допомоги і консультації молодим вчителям; 2) Он-лайн інструмент самооцінки для вчителів всіх типів шкіл у Норвегії. Працюючи з ним, вчитель має можливість оцінити рівень своєї цифрової компетентності й отримати пропозиції щодо здійснення відповідних заходів щодо її підвищення. Інструмент складається з чотирьох розділів: педагогіка та ІКТ (ставлення до ІКТ в освіті; планування і викладання; використання цифрових навчальних ресурсів; формування лідерства в цифровому середовищі); цифрова продукція (використання стандартного програмного забезпечення; творчі роботи; Інтернет і соціальні медіа); цифрові рішення (конфіденційність; етика; права на інтелектуальну власність, оцінювання ресурсів); цифрова комунікація (використання інструментів; етика; мова і культура). Кожен розділ містить чотири короткі огляди з описами існуючих ситуацій або заявами. Оцінка представляє собою шкалу з п'яти рівнів, де 1-й рівень є найнижчим, а рівень 5-й – найвищим.

Г

Геоінформаційні технології. Сукупність методів, засобів і прийомів, використовуваних для збирання, систематизації, зберігання, опрацювання, передавання та подання просторово-координованих повідомлень і даних.

Гібридне хмаро орієнтоване навчальне середовище. ІКТ-середовище, що функціонує на основі технологій хмарних обчислень та поєднує дидактично обґрунтоване використання навчальних ресурсів і сервісів академічної хмари закладу освіти та загальнодоступних хмар

Волошина Т. В. Використання гібридного хмаро орієнтованого навчального середовища для формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2018. 293 с.

Гіпертекст. Документ, що містить зв'язки з іншими документами, або внутрішні зв'язки. Гіпертекстовий документ є спеціальним чином розміщеною текстовою інформацією. При відображенні гіпертекстових документів окремі елементи тексту можуть служити посиланнями на інші документи. Механізм посилань, що доповнює текстову інформацію, є невід'ємною частиною гіпертексту. Веб-сторінки, як правило, є гіпертекстовими документами, написаними з використанням мови гіпертекстової розмітки HTML.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Гомогенність мережі (англ. Homophily) **як властивість**. Ступінь, з якою схожі учасники формують зв'язки між собою в порівнянні з несхожими. Схожість може бути визначена за статевою ознакою, расою, віком, родом занять, досягненнями в області навчання, статусу, цінностями або за іншими характеристикам. Поняття гомогенності пов'язано з асортативністю.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Графічний редактор. Програма, призначена для опрацювання графічної інформації в інтерактивному режимі. Як графічних зображень виступають геом. об'єкти раз-дачної складності – від елементарних геом. фігур типу точки, відрізка прямої, ламаної лінії, кола, дуги, еліпса до тривимірних зображень.

Групи компетентностей для оцінювання під час іспитів (англ. Exam Functional Groups). Входять до набору запитань під час іспитів та демонструють загальну картину обсягу компетентностей, які повинні бути оцінені в залежності від цілей іспитів.

UNESCO ICT Competency Framework for Teachers / UNESCO. – 2011. [online]. – Available from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002134/213475e.pdf>.

Д

Дані (англ. Data) (окремі дані та/або бази даних) – певним чином структурована, упорядкована і закодована сукупність статичних і динамічних інформаційних об'єктів, що містять аудіо- та відео- або символічні відомості чи їх комбінації (числа, тексти, таблиці, цифрові моделі, графіка, звук, фото, відео та ін.), які можуть бути застосовані для вирішення комп'ютерно орієнтованих завдань (задач) різного освітнього призначення.

Биков В.Ю., Шишкіна М.П., Лаврентьєва Г.П. та ін. Проект положення про електронні освітні ресурси. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – 2013. – <http://lib.iitta.gov.ua/1041>.

Депозитарій електронних ресурсів – комплексна інформаційна система, що забезпечує реєстрацію, зберігання, поновлення, індексацію, пошук і доступ до електронних інформаційних ресурсів та (або) їх описів за допомогою телекомунікаційних мереж та інформаційних технологій.

Биков В.Ю., Шишкіна М.П., Лаврентьєва Г.П. та ін. Проект положення про електронні освітні ресурси. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – 2013. – <http://lib.iitta.gov.ua/1041>.

Державна дослідницька інфраструктура. Об'єднання наукових установ та (або) закладів вищої освіти державної форми власності, що створюється з метою оптимального використання їхніх ресурсів (кадрів, матеріалів, устаткування, обчислювальних ресурсів та зберігання банків даних і знань) та координації їх

ефективного використання для проведення наукових, науково-технічних досліджень і науково-технічних розробок на найвищому рівні, а також забезпечення спільного проведення заходів щодо якісної підготовки фахівців у відповідних галузях знань.

*Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.*

Дисплей. Пристрій введення, редагування і візуального відображення інформації на екрані без їх довготривалої фіксації. Дисплей складається з монітора, клавіатури і (можливо) принтера. Розрізняють символні і графічні дисплеї. Дисплей є терміналом або його компонентом.

Дистанційна освіта (англ. Distance education). 1) цілеспрямоване і методично організоване керівництво навчально-пізнавальною діяльністю осіб, що знаходяться на відстані від освітнього центру, яке відбувається завдяки електронним і традиційним засобам зв'язку; 2) процес отримання знань і навичок за допомогою спеціалізованого освітнього середовища, яке ґрунтується на використанні ІТ, що забезпечує обмін навчальною інформацією на відстані і реалізує систему супроводу і адміністрування освітнім процесом.

Дистанційний курс (ДК). Інформаційний продукт, який є достатнім для дистанційного навчання за окремими навчальними дисциплінами. Існують ДК різних типів. ДК дисципліни закладу вищої освіти має містити все те, що необхідно для вивчення цього курсу дистанційно: навчальну програму курсу або окремі її елементи, написані на доступному для студента рівні, планування діяльності студента протягом вивчення курсу, тести, теми для обговорення в чаті тощо. Неправильно ототожнювати ДК і електронний підручник. Головна різниця полягає у підході до їхнього створення, адже ДК передбачає інтерактивність у процесі навчання. ДК може не включати електронний підручник, а, натомість, мати перелік адрес в Інтернеті. ДК можуть бути атестовані та неатестовані. Атестація дистанційних курсів здійснюється експертною комісією при Координаційній раді у порядку, що визначається Міністерством освіти і науки України, за поданням авторів дистанційних курсів чи осіб, які репрезентують їхні інтереси.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Доповнена реальність (англ. augmentedreality, AR). 1) термін, що позначає всі проекти, спрямовані на доповнення реальності будь-якими віртуальними елементами. Складова частина змішаної реальності (англ. mixedreality), в яку також входить «доповнена віртуальність» (коли реальні об'єкти інтегруються у віртуальне середовище). Сам термін, імовірно, був запропонований дослідником Томом Коделом в 1990 році. Існує кілька визначень доповненої реальності. Дослідник Рональд Азума в 1997 році визначив доповнену реальність як систему, що поєднує віртуальне і реальне; взаємодіє в реальному часі; працює в 3D. У 1994 році Пол Мілграм і Фуміо Кісін описали Континуум Віртуальність-Реальність (Milgram'sReality-Virtuality Continuum) — простір між реальністю і віртуальністю, між якими розташована доповнена реальність

(ближче до реальності) і доповнена віртуальність (ближче до віртуальності). Іноді використовують як синоніми назви «розширена реальність», «поліпшена реальність», «збагачена реальність» (*Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.*); 2) технологія, що дозволяє поєднувати шар віртуальної реальності з фізичним оточенням в реальному часі за допомогою комп'ютера (*Зильберман Н.Н., Сербин В.А. Возможности приложений дополненной реальности в образовании [Электронный ресурс] // – Режим доступа: https://reois.tsu.ru/about/materials/2014/files/02_8%20zilberman.pdf*); 3) симбіоз реального світу і віртуальної, комп'ютерної реальності. Найчастіше, доповнена реальність - це візуальне доповнення реального світу, шляхом проектування і введення будь-яких віртуальних, уявних об'єктів у даний простір (на екрані комп'ютера, телефону і подібних пристроїв). Додатки, що відображають в доповненій реальності шар інформації, прив'язаної до географічних координат, називають AR-браузерами (*Петрова О.Г. Дополненная реальность в образовании [Электронный ресурс] // Материалы Двадцатой юбилейной конференции «RELARN-2013». – Режим доступа: <https://sites.google.com/site/relarn2010/glavnaa-stranica/tezisy-relarn-2013/petrova-oksana-dopolennaa-realnost-v-obrazovanii>*).

Дослідницька інфраструктура. Сукупність засобів, ресурсів та пов'язаних з ними послуг, які використовуються науковим співтовариством для проведення досліджень на найвищому рівні, що охоплює найважливіші об'єкти наукового устаткування та обладнання або набори приладів, ресурси, що базуються на знаннях (колекції, архіви, депозитарії або банки даних наукової інформації), інфраструктуру, засновану на технології комунікацій (грід, комп'ютери, програмне забезпечення і мережний зв'язок), та інші структури унікального характеру. Дослідницькі інфраструктури можуть бути локально розташованими, віртуальними або розподіленими (організована мережа ресурсів), державними або приватними. Дослідницькі інфраструктури можуть входити до міжнародних мереж.

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

Дослідницька компетентність. 1) згідно з вимогами до професійної компетентності педагога – це характеристика особистості педагога, що вказує на володіння вміннями і засобами дослідницької діяльності на рівні технології з метою пошуку знань для професійної діяльності, вирішення освітніх проблем та побудови освітнього процесу (*Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.*); 2) особистісне утворення, що проявляється в готовності та здатності до здійснення дослідницької діяльності та включає в себе когнітивний, праксеологічний, аксіологічний та соціально-поведінковий компоненти (*Мерзликін О. В. Хмарні технології як засіб формування дослідницьких компетентностей старшокласників у процесі профільного навчання фізики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 341 с.*)

Драйвери (англ. Driver). Програма операційної системи, що обслуговує окремі периферійні пристрої.

Дублінське ядро. Сукупність елементів метаданих, значення яких описують вміст інформаційного ресурсу (за американським дослідником Л. Андерсеном). Специфікації Дублінського ядра створені організацією Dublin Core Metadata Initiative (1998 р.) і включають п'ятнадцять елементів. У 2001 р. ці специфікації отримали статус американського національного стандарту Z39.85-2001.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Е

Електронна бібліотека (англ. Digital library). Розподілена інформаційна система, що дозволяє накопичувати, зберігати та використовувати різноманітні колекції електронних повнотекстових документів, що доступні в зручному для користувача вигляді через глобальну мережу Інтернет. Як синоніми поняття Е.б. використовуються поняття «цифрова бібліотека» і «віртуальна бібліотека».

Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія. К., 2012; Інформаційно-аналітична підтримка педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу: посібник. К., 2019.

Електронна бібліотека НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua>). Електронна бібліотека, створена на базі відкритої безкоштовної системи EPrints, співробітниками Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України (2011 р.). Бібліотека має єдину систему керування, єдиний каталог бібліотечних записів, що розширює можливості доступу до новітніх надходжень та єдиного каталогу мережі електронних бібліотек установ НАПН України. Розміщення інформаційних ресурсів (монографії, підручники, посібники, дисертації, автореферати, статті, тези доповідей, аудіофайли та ін.) до Електронної бібліотеки НАПН України здійснюють усі співробітники підвідомчих установ Академії.

Науково-організаційні засади проектування мережі електронних бібліотек установ НАПН України: монографія. К., 2014; Спірін О., Іванова С. Досвід впровадження Електронної бібліотеки Національної академії педагогічних наук України. Український педагогічний журнал, 2015.

Електронна відкрита журнальна система (ЕВЖС). Програмна платформа з відкритим вихідним кодом, що забезпечує організацію та децентралізоване дистанційне управління повним циклом редакційно-видавничого процесу електронних наукових журналів, а саме підтримування процесів подання, рецензування, літературного редагування, коригування, макетування та публікації статей з подальшим їх збереженням, поширенням та індексуванням у мережі Інтернет.

Лунаренко Л.А. Добір електронних відкритих журнальних систем для наукових видань з освітніх досліджень. Інформаційні технології і засоби навчання, 2017, 4 (60), 324-343: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1835>.

Електронна відкрита система. Розширюване обчислювальне середовище, що складається із взаємозамінних апаратних та мобільних програмних засобів, які розроблені та функціонують у відповідності до загальнодоступних стандартів

Вдовичин Т. Я. Використання мережних технологій відкритих систем у навчанні майбутніх бакалаврів інформатики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 290 с.

Електронна журнальна система (ЕЖС). Програмне забезпечення, що надає можливість автоматизувати підтримування й управління редакційно-видавничим процесом наукових журналів.

Лупаренко Л.А. Добір електронних відкритих журнальних систем для наукових видань з освітніх досліджень. Інформаційні технології і засоби навчання, 2017, 4 (60), 324-343. Взято з: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1835>.

Електронна інклюзія (англ. e-inclusion, eInclusion). Соціальний рух, що має на меті подолання цифрового розриву, а саме – збільшення доступності цифрових засобів (у т.ч. комп'ютерних і мережних технологій, телебачення, телефонії і т.ін.) для всіх без винятку регіонів планети та всіх категорій осіб, незалежно від їхніх особливостей (національності, раси, статків, статі, соціального становища, функціональних обмежень тощо). Поняття електронна інклюзія набуває офіційного визнання та поширення у 2006 р. (*Ministerial Declaration approved unanimously on 11 June 2006, Riga, Latvia. URL: https://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/documents/declaration_riga.pdf; Wessels B. E-Inclusion: European Perspectives Beyond the Digital Divide. URL: <http://www.igi-global.com/chapter/inclusion-european-perspectives-beyond-digital/41269>*). Антагоністичним поняттям є «електронна ексклюзія» (електронне «виключення») – диференціація між різними верствами населення: тими, хто має доступ до сучасних технологій, здатний примножувати власне виробництво, професійні навички, знання, досвід і т.ін., та тими, хто позбавлений цього доступу, ефективних інструментів для розвитку, професійного зростання й самореалізації, опинившись поза межами цивілізаційного прогресу, в умовах так званого цифрового розриву (digital divide). Запровадження електронної інклюзії має на меті подолання цифрового розриву, що сприяло би підвищенню рівня освіченості населення віддалених регіонів та соціально вразливих верств, а також поглибленню демократії, соціальній мобільності, економічному зростанню. Електронної інклюзії спрямована на подолання розриву між розвиненими та малорозвиненими країнами; сприяння розвитку демократичних цінностей та суспільного взаєморозуміння; розширення прав і можливостей соціально незахищених громадян: малозабезпечених, безробітних, осіб з функціональними обмеженнями. Розвинені країни з залученням глобальних корпорацій ініціюють програми і проекти різного рівня для реалізації ідеї електронної інклюзії, розвитку цифрової компетентності населення, поширення доступних технологій, подолання цифрового розриву (до прикладу: eTEN в Європі, САТІА в Африці, АРІ в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, СІН в Новій Зеландії, програма e-inclusion від Hewlett-Packard та ін.).

Носенко Ю.Г. Електронна інклюзія як ефективна стратегія забезпечення доступності та відкритості освіти. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. 2016. Вип. 2. С. 116–123

Електронна пошта. Мережна служба, що дозволяє користувачам обмінюватися повідомленнями або документами без застосування паперових носіїв.

Електронна публікація – це взаємопов’язана за формою і змістом сукупність даних (тексту, статичних або динамічних зображень, аудіо записів та ін.), створена, відредагована і відформатована за допомогою програмних додатків, текстових, графічних або аудіо/відео редакторів на машинному носії або в пам’яті комп’ютера у цифровій формі, що оприлюднюється і призначена для сприйняття цільовою аудиторією користувачів за допомогою спеціальних апаратних та програмних засобів.

Антоненко І., Баркова О. Електронні ресурси як об’єкт каталогізації: історія питання, термінологія, форматне забезпечення // БВ. № 2, 2004; Лупаренко Л. А. Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях: посібник, К, 2019.

Електронна система організації конференцій. Web-орієнтована система, за допомогою якої можливо виконувати менеджмент конференції (віддалено): створення і редагування профілю заходу, реєстрація учасників, розподілення ролей, а також робота з матеріалами конференції (подання, рецензування тощо). У науковій літературі та джерелах Інтернет функціонують кілька термінів та понять, зокрема: «Web-конференція», «інтернет-конференція», «онлайн конференція», «телеконференція», «відеоконференція». Список програмних рішень для організації інтернет-конференцій: GotoMeeting, ClickMeeting, FastViewer Instant Meeting 3.2, Mikogo 5.1 (BeamYourScreen), RHUB GoMeetNow (TurboMeeting), TeamViewer 9, WebEx Meetings Premium, AnyMeeting Pro, PGI GlobalMeet, trueconf.ru, lektor.org.ua, Edu Conference.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Електронна соціальна мережа (англ. electronic social network). Цифровий технологічний комплекс організації і управління обміном інформацією між суб’єктами соціальних відносин, призначений для забезпечення горизонтального спілкування зацікавлених у ньому абонентів, об’єднаних спільними інтересами, інформаційними потребами та навиками спілкування.

Pinchuk O. Perspective analysis of use of social networks as learning tools in learning environment. Інформаційні технології і засоби навчання. 2016. № 4 (54). DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v54i4.1482>; Формування інформаційно-освітнього середовища навчання старшокласників на основі технологій електронних соціальних мереж: монографія / В.Ю.Биков, О.П.Пінчук, С.Г.Литвинова та ін. Київ, 2018.

Електронне видання. Електронний документ (група електронних документів), що пройшов редакційно-видавниче опрацювання, має вихідні відомості та призначений для розповсюдження в незмінному вигляді, для використовувannya якого потрібні цифрові пристрої.

ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості», 2010; Лупаренко Л. А. Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях: посібник. К, 2019.

Електронне наукове фахове видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (<http://journal.iitta.gov.ua>). Наукове видання, що висвітлює науково-практичні питання побудови і використання комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища; ІКТ навчального, наукового та управлінського призначення; новітніх ІКТ-засобів освітньої діяльності. Започатковане у 2006 році Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання та Університетом менеджменту освіти НАПН України. Журнал видається 6 разів на рік; його внесено до «Переліку наукових фахових видань України»; публікація – безкоштовна. Всі подані до редакції матеріали проходять подвійне анонімне рецензування та поширюються у вільному доступі одразу після публікації. На сайті видання розгорнуто представлено положення щодо редакційно-видавничої етики, етики проведення наукових досліджень, попередження плагіату, конфіденційності персональних даних, конфлікту інтересів, авторського права, ліцензування контенту Creative Commons. Для підтримування повного циклу редакційно-видавничого процесу (від отримання рукописів до їх публікування та індексування) у 2011 році сайт журналу було переведено на ЕВЖС OJS (у 2018 р. – версії 2.4.7.1., у 2019 р. – 3.1.2.), що розгорнута на сторонньому сервері. Супровід та підтримування видання здійснюють співробітники Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Інституту модернізації змісту освіти та Інституту програмних систем НАН України. Сайт журналу повністю доступний англійською мовою, наявна контекстна довідка та інструктивні матеріали для користувачів. У збірнику опубліковано роботи авторів з понад 15 країн світу. Серед опублікованих статей є україно-, російсько- та англійські. Їх метадані у повній мірі представлено англійською; кожній статті та випуску присвоюється DOI. Всі наукові матеріали періодично архівуються та зберігаються в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, м. Київ, Україна. Журнал включено до каталогів РБД DOAJ, РКР Index, The search in public archives of Ukraine, а також НБД IndexCopernicus, РИНЦ, Google Академія та Web of Science.

Електронне оцінювання / ІКТ-орієнтоване оцінювання (англ. E-assessment/ICT-based assessment). Оцінювання, що пов'язане з застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що можуть бути використані (а) для традиційних форм оцінювання, (б) щоб змінити спосіб оцінювання компетентностей і розвивати форми, які полегшують оцінювання компетентностей, які було важко здійснити за допомогою традиційних форм оцінювання. ІКТ можуть бути використані для розробки тестів (цифрова версія традиційних паперових тестів), комп'ютерно адаптивних тестів і додатків для створення тестів. Оцінювання на основі ІКТ може включати моделювання, інтерактивність і побудову різних форматів відповіді. Складні програми в сфері ІКТ для вимірювання процесів мислення учнів, аналізу рішення учнями завдань та проблем, забезпечення зворотного зв'язку з учнями були розроблені переважно в США.

IBE Glossary Curriculum Terminology. Published in September 2013 by the UNESCO International Bureau of Education (UNESCO-IBE) – p. 22, 23 [online]. – Available from: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/IBE_GlossaryCurriculumTerminology2013_eng.pdf.

Електронний документ. Документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму. Візуальною формою подання електронного документа є відображення даних, які він містить, електронними засобами або на папері у формі, придатній для приймання його змісту людиною.

Електронний документообіг (обіг електронних документів). 1) сукупність процесів створення, опрацювання, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, що виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів; 2) обіг електронних документів з моменту їх створення або одержання до завершення виконання, відправлення, знищення або передавання до архіву.

Постанова КМ України «Деякі питання документування управлінської діяльності» від 17 січня 2018 р. № 55. – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF>; Термінологічний словник з використання інформаційних технологій та електронних бібліотечних систем / Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 15 с.

Електронний навчально-методичний комплекс (ЕНМК) – структурована сукупність електронних освітніх ресурсів, що містять взаємопов'язаний освітній контент і призначені для спільного використання в освітньому процесі. Типова структура ЕНМК охоплює: електронні навчально-методичні матеріали; теоретичний матеріал (електронний курс лекцій або електронний підручник); електронний практикум; навчальні пакети прикладних програм; програмні засоби контролю знань; додаткові навчально-довідкові матеріали.

Биков В.Ю., Шишкіна М.П., Лаврентьєва Г.П. та ін. Проект положення про електронні освітні ресурси. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – 2013. – <http://lib.iitta.gov.ua/1041>.

Електронний навчальний курс. Комплекс навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених для організації індивідуального та групового навчання з використанням технологій дистанційного навчання, що реалізується засобами ІКТ, у якому навчальний матеріал подається у структурованому вигляді.

Технологія створення дистанційного курсу: навчальний посібник. К., 2008; Морзе Н.В., Глазунова О.Г., Мокрієв М.В. Методика створення електронного навчального курсу (на базі платформи дистанційного навчання Moodle3): навчальний посібник. К., 2016.

Електронний навчальний посібник. Розміщене на електронному носії чи в комп'ютерній мережі електронне видання, що доповнює або частково (повністю) замінює підручник у викладі навчального матеріалу з певної дисципліни, забезпечує реалізацію всіх ланок дидактичного циклу засобами інформаційних технологій і не може бути трансформоване у паперовий аналог без утрати дидактичних властивостей.

Балалаєва О. Ю. Проектування електронних посібників з латинської мови для вищих аграрних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2016. 24 с.

Електронний науковий журнал. Періодичне електронне видання, що є закінченим ресурсом і вміщує групу електронних документів (статей), що пройшли редакційно-видавниче опрацювання та призначений для довготривалого зберігання, розповсюдження в комп'ютерних мережах у незмінному вигляді.

Ярошенко Т.О., Електронні журнали в системі інформаційних ресурсів бібліотеки, Київ, Україна: Знання, 2010.

Електронний освітній ігровий ресурс. Різновид електронних інформаційних ресурсів навчального призначення, що поєднує пізнавальну та розвивальну функції, містить цілісний теоретичний матеріал і компетентнісні завдання з навчального предмета, подані в ігровій формі.

Мельник О.М. Проектування електронних освітніх ресурсів з математики для учнів початкової школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2017. 21 с.

Електронний освітній ресурс (ЕОР) – це вид засобів освітньої діяльності (навчання та ін.), які існують в електронній формі, розміщуються і подаються в освітніх системах на запам'ятовуючих пристроях електронних даних, є сукупністю електронних інформаційних об'єктів (документів, документованих відомостей та інструкцій, інформаційних матеріалів, процесуальних моделей та ін.). ЕОР: *відображують* змістовно-технологічні компоненти освітніх методичних систем, *формують* предметно-інформаційні складові освітнього середовища (закритого і відкритого), *утворюють* наповнення освітніх електронних інформаційних систем, *призначені* для різнобічного цілеспрямованого використання учасниками освітнього процесу з метою інформаційно-процесуальної підтримки навчальної, наукової та управлінської діяльності, інформаційного забезпечення функціонування та розвитку освітніх систем.

Биков В. Ю. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення / В. Ю. Биков, В. В. Лапінський // Комп'ютер у школі та сім'ї, 2012. № 2 (98). С. 3–6.

Електронний підручник. 1) електронне навчальне видання із систематизованим викладенням навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію; 2) програмно-методичний комплекс, який дає можливість самостійно засвоїти навчальний курс або його певний розділ і об'єднує в собі властивості звичайного підручника, довідника, збірника задач, лабораторного практикуму.

Биков В.Ю., Спірін О.М., Пінчук О.П. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/709026>; Положення про електронний підручник URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-18>; Вембер В.П. Методичні основи проектування та використання електронного підручника з інформатики для загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2008.

Електронні бібліометричні системи. Автоматизовані інформаційні системи, за допомогою яких здійснюється формування джерельної бази наукової продукції, опублікованої за результатами науково-педагогічних досліджень, та статистичне опрацювання і подання бібліометричних показників. Нині бібліометричні системи не лише автоматично визначають індекси цитування праць науковця або колективу

науковців, а й дозволяють ранжувати відповідні індекси, що дозволяє визначати їх як засоби для оцінювання науково-педагогічної діяльності.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Електронні відкриті журнальні системи (OJS). Програмні платформи з відкритим вихідним кодом, що забезпечують організацію та децентралізоване дистанційне управління повним циклом редакційно-видавничого процесу електронних наукових журналів, а саме: підтримку процесів подання, рецензування, літературного редагування, коректури, макетування та публікації статей з подальшим їх збереженням, поширенням та індексацією в мережі Інтернет.

Інформаційно-аналітична підтримка педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу: посібник / За наук. ред. проф. Спіріна О.М.; Ін-т інформ. технол. і засобів навч. НАПН України. – К., 2017 – 157 с.

Електронні енциклопедії. Багаторівневі, інтерактивні мультимедіа-додатки, що поєднують освітній та ігровий аспекти, що видають за одним натисканням кнопки всю інформацію за темою, що вас цікавить. За своєю тематикою електронні енциклопедії можуть бути загальноосвітніми, тобто містити інформацію з різних галузей знань та напрямків людської діяльності, або тематичними, наприклад, енциклопедія історії США, енциклопедія системи освіти Великобританії тощо.

Електронні соціальні мережі у навчально-виховному процесі. Засоби, що сприяють збільшенню масштабу користувацької доступності ресурсів через інформаційно-комунікаційні мережі, формуванню взаємопов'язаного структурованого освітнього контенту, впливають на розвиток діалогічного характеру навчального процесу.

Формування інформаційно-освітнього середовища навчання старшокласників на основі технологій електронних соціальних мереж / наук. ред. О.П.Пінчук; Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. — Київ: 2018.

Ергономіка в освіті. Розділ ергономіки як науково-практичної дисципліни, що вивчає освітню діяльність, знаряддя та засоби діяльності, а також навчальне середовище в процесі їхньої взаємодії з метою забезпечення ефективності, безпеки та комфортності учасників освітнього процесу. За рівнем складності об'єкту дослідження

ДСТУ 3899-99. Дизайн та ергономіка. Терміни та визначення. Київ, Держстандарт України, 33, 1999; Попечителев Е.П., Буров А.Ю. Синтетическая обучающая среда: особенности проектирования. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. Т. 4; Burov O. Human Factors/Ergonomics in eWorld:Methodology, Techniques and Applications. In: Advances in Human Factors and Ergonomics. AHFE 2019, AISC 971. DOI: 10.1007/978-3-030-20494-5.

Ергономіка педагогічна. Галузь педагогічної науки, яка займається комплексним вивченням і проектуванням діяльності вчителя і учня в системі «Учитель – учень – засоби навчання – навчальне середовище» з метою створення безпечних і комфортних умов для учасників освітнього процесу.

Woodcock, A. (2007) *Ergonomics, education and children: a personal view*, *Ergonomics*, 50:10, 1547-1560, DOI: 10.1080/00140130701587384; Pinchuk O., Burov O., Lytvynova S. *Learning as a Systemic Activity*. In: *Advances in Human Factors in Training, Education, and Learning Sciences. AHFE 2019. Advances in Intelligent Systems and Computing*, vol 963. Springer, Cham. DOI: 10.1007/978-3-030-20135-7_33.

Е-система засобів навчання (e-learningresourcesystem). Програмно-апаратний складник навчального середовища, різновид системи засобів навчання (ЗН), склад якої утворюють інтегровані е-ЗН (комп'ютерні і комп'ютерно орієнтовані ЗН), а структура принципово і переважно базується на використанні ІКТ.

Биков В.Ю. *Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія*. - К.: Атіка, 2008.

Ефективність використання електронних відкритих журнальних систем. Оціночна категорія, що характеризує результативність використання ЕВЖС у процесі проведення науково-педагогічних досліджень.

Луваренко Л.А. *Використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях*, дис. канд. пед. наук, 13.00.10, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Київ, 2019.

Є

Європейський дослідницький простір – система програм та політичних інструментів, що об'єднує інституційне середовище досліджень і розробок держав-учасниць Європейського Союзу та асоційованих членів з метою розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва, вільного трансферу знань, мобільності дослідників.

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

Європейські комп'ютерні права (Європейський сертифікат комп'ютерних вмінь) (англ. European Computer Driving Licence (ECDL)). В рамках програми Європейської сертифікації комп'ютерних користувачів – це всесвітньо визнаний сертифікат, що засвідчує рівень інформаційно-комунікаційної компетентності, зокрема цифрової грамотності, для різних кваліфікацій.

ICT competencies and pedagogical application skills for teachers [online]. 2010 – 24 p.– Available from: http://www.dieberater.com/fileadmin/images/EU_Abteilung/ICTTeacher_EN.pdf.

Єдиний інформаційний простір системи освіти. Включає в себе ознаки базової технології інформаційного суспільства, особливості використання при побудові систем відкритої освіти та відображає наявність спеціально створених і цілеспрямованих на певні цілі однотипних мережних електронних ресурсів, існування яких передбачає можливість їх спільного використання деякою категорією користувачів, зокрема при здійсненні наукової діяльності.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Ж

Життєвий цикл освітнього проекту в електронних соціальних мережах.

Підготовчий етап. 1) Визначення мети. Що буде головним: пізнавальний процес, виховний вплив, емоційний стан, налагодження співробітництва, підтримка комунікації? 2) Дослідження аналогів. Пошукова діяльність у різних соціальних мережах, що спрямована на створення чіткого уявлення про можливі шляхи досягнення поставленої мети, пошук креативних ідей. Аналіз діяльності тематичних груп, кіл, заходів, додатків, сервісів тощо. Відшукування позитивних практик, вдалого досвіду. 3) Підготовка первинної бази контактів (ключові користувачі) та контенту. 4) Створення профілю.

Етап адміністрування. 1) Нарощування контенту. 2) Ініціювання та приєднання до обговорень. Це, так зване, залучення. 3) Розвиток і налагодження стосунків. З точки зору психології на учителя як адміністратора групи покладається обов'язок створити умови для: позитивної взаємозалежності її членів; активізуючої взаємодії; індивідуальної відповідальності за результати розв'язання; розвитку міжособистісних умінь; запобігання репресивних заходів. *Етап оптимізації.* Збирають кількісну метрику і досліджують якісні показники. У залежності від результату опрацювання даних відбувається вдосконалення діяльності у мережі (повернення до етапу адміністрування) або розпочинають роботу над новим проектом.

Pinchuk, O. Perspective analysis of use of social networks as learning tools in learning environment // Інформаційні технології і засоби навчання. 2016. № 4 (54). С. 83-98. – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1482>.

З

Забезпечення якості (англ. Quality assurance). Систематичний моніторинг та оцінювання результатів та процесу навчання та викладання, а також процесів, що підтримують їх для забезпечення виконання стандартів, академічних досягнень. Спостереження за тим, що учні та педагоги, їхні права та інтереси захищені та підтримуються.

<http://www.qaa.ac.uk/about-us/glossary?Category=Q#179>.

Завдання для здійснення оцінювання рівним-рівного (англ. Peer-assessed tasks). Завдання для оцінювання рівним-рівного (той, хто проводить оцінювання, зазвичай, з високим рівнем компетентності, в яких він повинен оцінити інших учнів/вчителів з таким самим, або вищим рівнем компетентності).

Hans Põldoja & Terje Väljataga & Mart Laanpere & Kairit Tammets. Web-based self- and peer-assessment of teachers' digital competencies/Advances in Web-based Learning - ICWL 2011: 10th International Conference, Hong Kong, China, December 8-10, 2011. – Springer, 2011– 334 p., pp. 122 – 131.

Занурення (англ. Immersion). Стан свідомості, часто штучний, при якому самоусвідомлення суб'єктом свого фізичного стану зменшується чи втрачається зовсім. Цей психічний стан часто супроводжується відчуттям нескінченності простору, надзосередженістю, спотвореним відчуттям часу, а також легкістю дій. Термін широко застосовується для опису занурення у віртуальну реальність, мистецтва інсталяції та

відеоігор, але при цьому неясно, чи використовується це слово однозначно. Цей термін відноситься також до часто використовуваних модних слів, тому сенс його досить нечіткий, але він несе в собі відтінок чогось захоплюючого. Відчуття занурення у віртуальну реальність можна описати як повну присутність всередині нав'язаного простору віртуальних предметів, де все що відноситься до цього простору обов'язково передбачає його «реальність», а суб'єкт здається зовсім відключеним від зовнішнього фізичного світу.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Запит (англ. Query). Певним чином складений набір слів, словосполучень і службових символів, що характеризує інформацію, яку хоче знайти користувач.

Засіб навчання. Матеріальний або ідеальний об'єкт, який «розміщено» між учителем та учнем і використовується для засвоєння знань, формування досвіду пізнавальної та практичної діяльності. Засіб навчання суттєво впливає на якість знань учнів, їх розумовий розвиток та професійне становлення. Отже, засоби навчання – це різноманітні матеріали і знаряддя навчального процесу, завдяки яким більш успішно і за коротший час досягаються визначені цілі навчання. До засобів навчання належать: підручники, навчальні посібники, дидактичні матеріали, технічні засоби, обладнання, станки, навчальні кабінети, лабораторії, комп'ютерні засоби та інші засоби масової комунікації. Засобами навчання можуть також слугувати реальні об'єкти, виробництво, споруди. Дидактичні засоби як і методи, форми, є частиною педагогічної системи. Вони виконують такі основні функції: інформаційну, засвоєння нового матеріалу, контрольну. В науці немає загальноприйнятої класифікації дидактичних засобів. Прості засоби: 1) словесні: підручники, навчальні посібники тощо; 2) прості візуальні засоби: реальні предмети, моделі, картини тощо. Складні засоби: 1) механічні візуальні пристрої: діаскоп, мікроскоп, кодоскоп та інші; 2) аудіальні засоби: програвач, магнітофон, радіо; 3) аудіовізуальні: звуковий фільм, телебачення, відео; 4) засоби, що автоматизують процес навчання: лінгвістичні кабінети, комп'ютери, інформаційні системи, телекомунікаційні мережі.

Засоби навчання нового покоління (для сучасного етапу розвитку суспільства, цивілізації). Матеріальні та інформаційні об'єкти навчального середовища, мають конструктивно і інформаційно сумісну гнучку модульну будову; орієнтовані на індустріальне виробництво, обслуговування і розповсюдження; переважно і принципово використовуються для електронного транспортування комп'ютерно орієнтованих засобів навчання та інших інформаційних об'єктів.

Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія. - К.: Атіка, 2008. – 684 с.

Захист інформації. Сукупність правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, що забезпечують збереження, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї.

Закон України «Про інформацію» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 48, ст.650.- <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

Забезпечення інформаційної безпеки особистості. Взаємопов'язана сукупність заходів, засобів і методів захисту, призначених для досягнення стану захищеності життєво важливих інтересів особистості у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі. Умовою забезпечення інформаційної безпеки особистості є створення безпечного комп'ютерно орієнтованого середовища. Метою і результатом має слугувати формування інформаційно безпечної особистості.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Заява в електронній формі на участь у конкурсному відборі до закладів вищої освіти (далі - електронна заява). Запис, що вноситься вступником в особистому електронному кабінеті до Єдиної державної електронної бази з питань освіти (далі - Єдина база) шляхом заповнення ним у режимі онлайн електронної форми на інтернет-сайті за адресою <https://ez.osvitavsim.org.ua/> та містить відомості про обрані ним заклади вищої освіти, конкурсну пропозицію та встановлену ним пріоритетність заяви.

Наказ Міністерства освіти і науки України 13.10.2017 № 1378 в редакції 23.04.2018 № 409 «ПОРЯДОК подання та розгляду заяв в електронній формі на участь у конкурсному відборі до закладів вищої освіти України в 2018 році» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1398-17>.

Збірник наукових праць «Інформаційні технології в освіті» (<http://ite.kspu.edu/2019>). Засновником (2008 р.) є Херсонський державний університет спільно з Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, видається 4 рази на рік. У виданні публікуються статі, що присвячені науковим, методичним, організаційним і технологічним аспектам розробки, прийняття і застосування ІКТ для управління вищими і середніми навчальними закладами. У журналі також публікуються статті, що присвячені вирішенню наукових, дидактичних, організаційних і технологічних проблем, спрямованих на створення, розповсюдження, і використання ІКТ та відповідного програмного забезпечення у викладанні й навчанні.

Зворотній зв'язок. Показник того, що аудиторія перестає бути тільки одержувачем повідомлення. Користувачі отримують інформацію, діляться нею, дублюючи її, залишаючи коментарі і будь-яким іншим способом висловлюючи свою реакцію. Те, що первинна інформація проходить через безліч джерел і видозмінюється, говорить про взаємодію аудиторії. Види зворотного зв'язку: епістолярний (пошта редакцій, звернення по телефону); миттєвий (здійснюється в момент взаємодії комунікатора з аудиторією); співавторський (залучення авторського активу для підготовки випусків видань); тестуючий (з'ясування позицій аудиторії за допомогою опитувань, анкетування, інтерв'ю); консультативний (обговорення продукції в ході конференції); експертний (вивчення оглядів роботи ЗМІ, думок фахівців); дослідницький (виміри динаміки реальної аудиторії). Ефективний зворотний зв'язок характеризується хорошими результатами діяльності аудиторії. Це відгуки, коментарі та коментарі аудиторії на який-небудь матеріал, реакція на інформацію проблемного типу, збільшення числа продажів товару.

Корконосенко С.Г. *Основы журналистики: Учебник для вузов.* – М.:Аспект Пресс, 2001. – 287 с;
Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

«Здоров'я 2.0», «Здоров'я 3.0», «Здоров'я 4.0». Цілеспрямоване використання веб-технологій, що функціонують на різних технологічних платформах (Веб 2.0, Веб 3.0, Веб 4.0) у системі здоров'язбереження для підвищення її ефективності.
Ястребов М. М. Використання веб-орієнтованих технологій у здоров'язбережувальному навчанні учнів початкових класів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 328 с.

Здоров'язбережувальне використання інформаційно-комунікаційних технологій. Спеціально організований освітній процес, що передбачає єдність дотримання низки організаційно-педагогічних умов суб'єктами освітнього процесу, спрямованих на збереження фізичного й психічного здоров'я учнів або його покращення, та збереження стійкої працездатності протягом усього уроку, під час якого використовуються ІКТ.

Сухих А. С. Здоров'язбережувальне використання програмно-апаратних засобів учнями основної школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2018. 364 с.

Здоров'язбережувальне використання програмно-апаратних засобів.

Спеціально організований освітній процес, який передбачає єдність дотримання низки організаційно-педагогічних умов суб'єктами освітнього процесу, спрямованих на збереження фізичного й психічного здоров'я учнів або його покращення, та збереження стійкої працездатності протягом усього уроку, під час якого використовуються програмно-апаратні засоби.

Сухих А.С. Здоров'язбережувальне використання програмно-апаратних засобів учнями основної школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2018, 21 с.

Здоров'язбережувальний складник інформаційно-комунікаційної компетентності учня. Здатність учня усвідомлено здійснювати низку розроблених заходів щодо педагогічно виваженого та безпечного використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі

Сухих А. С. Здоров'язбережувальне використання програмно-апаратних засобів учнями основної школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2018. 364 с.

Змішане навчання. 1) Формальна, структурована та логічна навчальна програма, у якій: учні/студенти проходять хоча б частину курсів (курсу) онлайн, при цьому вони самі контролюють час, місце, ритм та послідовність виконуваних завдань; частина курсів (курсу) відбувається у фізичному навчальному просторі (школі) у групі з такими ж учнями та вчителем (це обов'язкова умова для успіху змішаного навчання, адже вона веде за собою соціально-адаптаційний аспект школи). 2) Об'єднання електронного навчання з очним навчанням або автономним навчанням. 3) Процес навчання, за якого традиційні технології навчання поєднуються з інноваційними технологіями дистанційного, електронного та мобільного навчання з метою створення гармонійного поєднання теоретичної та практичної складових процесу навчання.

ISO/IEC 2382-36. Information technology — Vocabulary — Part 36: Learning, education and training. - Second edition. - 2013-11-15; Рашиєвська Н. В. Мобільні інформаційно-комунікаційні технології навчання вищої математики студентів вищих технічних навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2011. 21 с.; Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Зручність застосування (юзабіліті). Ефективність, рентабельність і задоволення, з яким користувачі можуть виконати ті чи інші завдання в заданому середовищі. Сфера діяльності, спрямована на створення зручних з точки зору користувача Web-ресурсів.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

I

Ігрові маніпулятори (англ. input device (unit)). Широкий клас технічних засобів. До пристроїв цього виду відносяться: клавіатура, графічні планшети, сенсорні екрани, координатні або маніпуляторні пристрої.

Ідентифікатор (англ. ID (identifier)). Унікальне поєднання імені та пароля користувача для забезпечення процесу його ідентифікації.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В. Кільченко, Х.В. Серєда]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

ІКТ-компетентність наукових працівників – 1) підтверджена здатність особистості на основі сформованих знань, умінь, навичок і ставлень автономно та відповідально використовувати засоби ІКТ для підтримки наукової діяльності (наприклад, в галузі педагогічних наук), соціальної взаємодії та поведінки в інформаційному науково-освітньому просторі. 2) підтвержені здатність, уміння та ставлення науковця щодо автономного використання ІКТ для відповідальної соціальної взаємодії і поведінки в інформаційному науковому просторі для наукової діяльності та індивідуальних потреб, результатом якої є нові знання, продукти та ін.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

ІКТ-компетентність наукових працівників щодо використання електронних відкритих журнальних систем (ЕВЖС) у науково-педагогічних дослідженнях – підтверджена на практиці здатність особистості на основі опанованих знань, вмінь та навичок з ЕВЖС використовувати такі системи для розв'язання професійних задач у процесі проведення науково-педагогічних досліджень, впровадження та інформаційно-аналітичного моніторингу їх результатів, а також наукової комунікації і співпраці з колегами.

Лупаренко Л.А. Використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях, дис. канд. пед. наук, 13.00.10, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Київ, 2019.

ІКТ-компетентність особистості – підтверджена здатність особистості автономно і відповідально використовувати на практиці ІКТ для задоволення власних індивідуальних потреб і розв’язування суспільно значущих, зокрема професійних, задач у певній предметній галузі або виді діяльності.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

ІКТ-компетентності вчителя інформатики початкової школи – Здатність і готовність на основі динамічних комбінацій знань, умінь і навичок до виконання педагогічної діяльності за допомогою ІКТ, а також як сукупності мотиваційного, когнітивного, інформаційного, комунікаційного, технологічного, діяльнісного, рефлексивного компонентів, що формуються у процесі навчання, підвищення кваліфікації, самонавчання інформатиці й ІКТ.

Петренко С.В. Система Delphi як засіб формування ІКТ-компетентностей майбутнього вчителя інформатики початкової школи у навчанні візуального програмування : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2016. 24 с.

Імпакт-фактор (англ. impact-factor). Кількісний показник впливовості (важливості) наукового, зазвичай періодичного, видання, що обчислюється за трирічний період. Класичний (синхронний або Гарфільдівський) і.-ф. визначається як усереднене співвідношення кількості цитувань статей журналу, отриманих протягом поточного року, до загальної кількості статей, надрукованих у цьому журналі за попередні два роки (включаючи самоцитування та без врахування кількості посилань на статті, опубліковані в поточному році).

Індекс Гірша (h-індекс). 1) Визначає продуктивність окремого ученого чи наукового колективу на основі співвідношення кількості публікацій до кількості цитувань цих публікацій. 2) Кількісний показник характеристики продуктивності вченого за весь період його діяльності. 3) Найбільше ціле число h , яке вказує, що автор опублікував щонайменше h статей, кожна з яких процитована хоча б h разів. Ці h статей отримали назву ядро Гірша або h -ядро. Щоб потрапити до ядра Гірша, статтю мають процитувати принаймні h разів.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с

Індекс цитувань (англ. Science Citation Index, SCI). Ключовий показник, уведений Інститутом наукової інформації (Institute for Scientific Information, ISI), що активно використовується світовою науковою громадою з метою оцінювання результативності роботи вчених і наукових колективів. Також він показує вплив окремих учених чи організації на світову науку, оцінюючи якість проведених наукових досліджень.

Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень / Спірін О.М., Яцишин А.В., Іванова С.М., Кільченко А.В., Лупаренко Л.А. // Інформаційні технології і засоби навчання. 2016. №5 (55). С. 136-174; Наказ

МОН України від 22 жовт. 2013 № 1461 «Про створення робочої групи з підготовки пропозицій щодо включення показника цитування вчених у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз, до державних вимог з акредитації».

Індекс цитування наукових статей (англ. Science Citation Index, SCI). База даних цитованих наукових публікацій, кожна з яких супроводжується кількісним показником посилань.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с

Індексация сайту. Процес занесення вмісту сайту в базу даних пошукової системи для подальшого її застосування в пошуковій видачі.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Індивідуалізований зворотній зв'язок в адаптивній системі навчання.

Здатність адаптивної системи навчання на основі даних про індивідуальний рівень знань учня/студента надавати точний фідбек, рекомендації, засновані на загальних уявленнях про ефективне навчання.

Індивідуальна ідентичність в Інтернеті. Синхронізація і координація сприйняття і поведінки користувачів, реалізована через цінності та норми мережі.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Індикатори (англ. Indicators). Засоби, показники, завдяки яким можна отримати уявлення про поточний стан системи освіти й інформувати про це освітню спільноту. Основні характеристики індикаторів: відповідають поставленому завданню; узагальнюють інформацію, не викривлюючи її; структуровано та організаційно пов'язані з іншими індикаторами, що дозволяє провести загальний аналіз стану системи; є точними і порівнюваними, достовірними, надійними.

Ініціативи відкритих архівів (англ. Open Archives Initiative (OAI)). Розробляються та підтримуються стандарти інтероперабельності з метою ефективного поширення електронних ресурсів, а також доступності обміну науковими відомостями й даними. Мета цієї технології – забезпечення віртуальної інтеграції незалежно створених і автономно підтримуваних джерел інформаційних об'єктів, насамперед, текстових документів. Інтегровані інтерактивні джерела інформаційних об'єктів називаються відкритими архівами. Контент кожного архіву складається з інформаційних об'єктів, що доступні у Web-середовищі. Адміністрування його ресурсів виконується автономно та незалежно від інших архівів, адміністратор архіву визначає організацію їх зберігання та політику доступу до його ресурсів. Кожен архів включає колекції інформаційних об'єктів та репозитарій метаданих, що описують колекції інформаційних об'єктів, що входять до нього. Метадані можуть створюватися в репозитарії вручну або автоматично. *Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.*

Інститут інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України (далі ІТЗН). науково-дослідна установа створена 16.06.1999 р. рішенням Президії АПН України відповідно до постанови КМ України від 07.06.1999 р. №988. Діяльність ІТЗН спрямована на дослідження теоретико-методичних і психолого-педагогічних проблем інформатизації освіти і науки; обґрунтування методологічних засад відкритої освіти; дослідження інформаційно-освітніх інновацій та їх впровадження в освітню та наукову практику; розроблення технологій створення відкритих навчальних середовищ у закладах освіти; розроблення та науково-методичний супровід впровадження відкритих освітньо-наукових інформаційних систем, Інтернет орієнтованих баз даних; дослідження ефективності та безпечності використання комп'ютерно орієнтованих засобів навчальної, наукової й управлінської діяльності. З року заснування ІТЗН директором є доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Валерій Юхимович Биков.

Вченими ІТЗН обґрунтовано та розроблено *концепції та концептуальні засади*: інформатизації загальної середньої, професійної (професійно-технічної) і післядипломної педагогічної освіти; інформатизації наукової і управлінської діяльності освіти; інформатизації освітянських бібліотек; комп'ютеризації сільських шкіл; формування хмаро орієнтованих освітньо-наукових середовищ наукових установ; формування хмаро орієнтованих навчальних середовищ закладів загальної середньої освіти України; формування науково-освітнього середовища університету в цифровому просторі відкритої науки України; формування інформаційно-освітнього середовища навчання старшокласників закладів загальної середньої освіти України на основі технологій електронних соціальних мереж; мережі ресурсних центрів дистанційної освіти; відомчої мережі електронних бібліотек НАПН України; розвитку Українського відкритого університету післядипломної освіти; кібербезпеки електронних освітніх ресурсів для закладів загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти. Розроблено *науково-методичні основи*: стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України; розвитку сучасних підходів до підготовки кваліфікованих робітників для ІКТ-індустрії в Україні; розвитку цифрової гуманістичної педагогіки в Україні; розвитку ІК-компетентності всіх учасників освітнього процесу закладів освіти; створення електронних освітніх ресурсів, ергономічного забезпечення їх побудови та використання; створення та впровадження в навчальний процес вітчизняних закладів освіти сучасних засобів навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін; використання та розвитку мобільного Інтернет-простору і мобільно орієнтованих середовищ закладів освіти України; упровадження і використання відкритих web-орієнтованих систем моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень та інші.

Наукові здобутки колективу ІТЗН знайшли відображення в Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. За участі науковців розроблено Положення про електронні освітні ресурси (2012 р.), Положення про дистанційне навчання (2013 р.), Положення про електронний підручник (2018 р.), Положення про Національну освітню електронну платформу (2018 р.) та інші.

ІТЗН розроблено інструмент для оприлюднення, розповсюдження та використання суб'єктами освітнього процесу науково-методичного доробку НАПН України – Електронну бібліотеку НАПН України. Розроблено модель типового сайту наукової установи, інформаційну систему «Наукові дослідження»; запропоновано підходи щодо використання відкритих web-орієнтованих систем моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень.

ІТЗН є засновником і видавцем електронного наукового фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (з 2006 р.), що входить до наукометричної бази даних Web of Science (ESCI) з 2015 р. та внесено до «Переліку наукових фахових видань України» (2018 р., категорія «А»). ІТЗН – співзасновник науково-методичного журналу «Комп'ютер у школі та сім'ї», збірника наукових праць «Інформаційні технології в освіті», науково-практичного журналу «Лідер. Еліта. Суспільство». У 2008 р. ІТЗН заснував наукову спеціальність 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті (галузь – педагогічні науки) для захисту кандидатських та докторських дисертацій.

Перспективи розвитку ІТЗН пов'язує з розробленням на основі принципів будови Європейського дослідницького простору хмаро орієнтованих відкритих цифрових платформ підтримки функціонування та розвитку українського дослідницького простору з проблем наук про освіту; розробленням і впровадженням відкритих навчальних середовищ STEM-освіти; розробленням методичних систем формування змістово-предметних сегментів цифрових баз даних Українського індексу наукового цитування. Дослідження виконуються у відділах: хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти; технологій відкритого навчального середовища; відкритих освітньо-наукових інформаційних систем; мережних технологій і баз даних; компаративістики інформаційно-освітніх інновацій. Адреса ІТЗН: Київ, 04060, вул. М. Берлінського, 9, телефон: +380 (44) 453-90-51, email: iitlt@iitlt.gov.ua, сайт: <http://iitlt.gov.ua>.

Інтерактив. Візуальне відображення активних, пасивних посилань; чітке позначення місцезнаходження користувача. Наприклад: за посиланням з кожної сторінки завантажується поштова програма (бланк листа для зворотного зв'язку). Інтерактивні web-сайти та web-додатки InterNet магазини, гральні портали, Flash-сайти; інтерактивні засоби сайтів: форум, блог, гостьова книга. «Інтерактив» як технологічна вимога: обов'язкова візуальна підтримка дій користувача. Інтерактивність є одним з основних параметрів, які використовують при оцінці сайтів (поряд зі змістом, структурою і навігаційними функціями, дизайном та інтерфейсом користувача, функційністю та загальним враженням).

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інтерактивне навчальне середовище (англ. interactive learning environment). 1) Web-середовище, що підтримує структуровану взаємодію між членами навчальної спільноти. При використанні інтерактивних web-сайтів та web-додатків (інтерактивних можливостей web-сайтів і web-додатків) створюється специфічне пізнавальне середовище, основними характеристиками якого є: 1) інтерактивність – активна взаємодія всіх учасників навчання один з одним, а також з інформаційними ресурсами, що підтримується на технічному та методичному рівні; 2) гіпертекстовість –

насиченість середовища інформацією, організованість та зручність використання даного інформаційного середовища за допомогою спеціальних технологічних прийомів; таке навчально-пізнавальне середовище є відкритим з погляду доступу до інформаційних повідомлень і спілкування з іншими учасниками конференції; 3) мультимедійність, що забезпечує інтеграцію даного середовища практично з будь-якою іншою системою (освітньою, науковою та ін.) на рівні організації; 4) високу швидкість обміну інформацією, можливість контролювати процес навчання, підтримувати зворотний зв'язок зі слухачами, регулярно поновлювати інформацію та здійснювати доступ користувачів у будь-який зручний для них час.

Інтерактивне навчальне середовище складається із взаємопов'язаних інформаційних процесів, кожний з яких містить певний набір процедур, що реалізуються за допомогою інформаційних операцій та працює як система, функціонування кожного елемента якої підпорядковується загальній меті функціонування – одержання якісного інформаційного продукту або послуги з початкового інформаційного ресурсу відповідно до поставленого завдання. Для створення інтерактивного навчального середовища необхідно, щоб інформаційно-комунікаційні ресурси узгоджувалися з процесами комунікації та діяльності, утворюючи деяку цілісність, інтегрувалися в єдину систему, за допомогою якої підтримується та спрямовується осмислене навчання. Суб'єкти й об'єкти навчально-виховного процесу утворюють соціальну мережу, що ґрунтується на фізичній мережі.

Гордійчук Г.Б. Підготовка педагогів в умовах використання інтерактивного освітнього середовища навчального закладу / Г. Б. Гордійчук // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Збірник наукових праць. Частина 2; [за ред. М.М.Козяра та Н.Г.Ничкало]. – Львів: ЛДУ БЖД, 2009. – С. 33-37; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інтерактивні суб'єктно-об'єктні відносини. Відносини типу студент ↔ інформаційне навчальне середовище (студент ↔ гіпертекст, студент ↔ інтерактивний інформаційний ресурс, студент ↔ інформаційний ресурс віддаленого доступу тощо). Основні види інтеракції: кооперація (співробітництво), яка виражається в об'єднанні зусиль для досягнення спільної мети і конкуренція як міжособистісна взаємодія, заснована на зіткненні цілей, інтересів, позицій, думок чи поглядів суб'єктів взаємодії.

Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. – М. : ИКЦ «МарТ», 2005. – 448 с.; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інтерактивність як властивість ІКТ. Інформаційно-комунікаційні технології є інтерактивними. Інтерактивність роботи з освітніми масивами передбачає більш тісну їх інтеграцію з новими освітніми технологіями, які мають в основі діяльнісний підхід до навчання.

Хуторской А.В. Интернет в деятельности российских школ на современном этапе // Интернет-журнал «Эйдос». – 2000. – <http://www.eidos.ru/journal/2000/0131.htm>; Електронні

соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інтернет. Глобальна комп'ютерна мережа, що об'єднує в єдине ціле десятки тис. локальних і регіональних комп'ютерних мереж та окремих комп'ютерів через різноманітні лінії зв'язку.

Інтернет-безпека (або безпека в Інтернеті). Знання особистих ризиків безпеки користувача щодо загроз приватній інформації та власності, пов'язаної з використанням Інтернету, і самозахисту від комп'ютерних злочинів в цілому. Загальні побоювання щодо безпеки в Інтернеті включають в себе: зловмисників (спам, фішинг, кіберзалякування, кіберпереслідування тощо), веб-сайти та програмне забезпечення (шкідливе ПЗ, комп'ютерні віруси) і різні види інформації непристойного або образливого змісту.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інтернет-залежні особи характеризуються наступним симптомами:

- 1) нав'язливе бажання перевірити e-mail;
- 2) постійне очікування наступного виходу в Інтернет;
- 3) скарги оточуючих на те, що людина проводить занадто багато часу в Інтернеті;
- 4) скарги оточуючих те, що людина витрачає занадто багато грошей на Інтернет.

Черных А.И. Социология массовых коммуникаций: учеб. пособие / Гос. ун-т - Высшая школа экономики. – М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2008. – 288 с.; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інтернет-навчання, Web-навчання (Навчання на основі Інтернет). Онлайн навчання із використанням всесвітнього павутиння Інтернет, онлайн навчання на основі Web-технологій (Інтернет-технологій).

ISO/IEC 2382-36. Information technology — Vocabulary — Part 36: Learning, education and training. – Second edition. – 2013-11-15.

Інтернет орієнтована педагогічна технологія. Підмножина педагогічних технологій, які спираються на використання глобальних мережних інформаційно-комунікаційних технологій на всіх етапах педагогічного процесу.

Інтернет орієнтовані педагогічні технології у шкільному навчальному експерименті: Монографія / [Авт. кол.: Ю. О. Жук, О.М. Соколюк, Н.П. Дементієвська, І.В. Соколова; За редакцією Ю.О. Жука.]. К.: Атіка, 2014. – 196 с.

Інтернет-послуги. Послуги користувачам щодо забезпечення доступу в мережу, розробки, організаційного та інформаційного супроводу інтернет-ресурсів, розробки та розміщення реклами в мережі.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Інтернет-психологія. Напрямок у психології, що вивчає психологічні аспекти взаємодії особистості й Інтернет-середовища.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інтернет-соціалізація. Взаємодія однієї особистості з іншими особистостями у Інтернет-просторі, завдяки чому відбувається збагачення досвіду людини, засвоєння соціальних норм мережі, розширення варіативності зони розвитку.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інтернет-хижацтво. Акт залучення неповнолітнього до невідповідних сексуальних відносин через Інтернет. Зараз хижаки можуть ініціювати і спокушати неповнолітніх до відносин шляхом використання соціальних мереж.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інтернет шахрайства. Схеми за якими обманюють користувачів різними способами в спробі скористатися їх власністю. Інтернет шахрайства найчастіше націлені, щоб обдурити жертву особистої власності безпосередньо, а не для отримання особистої інформації через марні обіцянки, виклик довіри, спеціальні трюки і багато іншого.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інтероперабельність (англ. Interoperability – здатність до взаємодії). Здатність системи, інтерфейси яких повністю відкриті, взаємодіяти і функціонувати з іншими продуктами або системами без будь-яких обмежень доступу та реалізації.

Термінологічний словник з використання інформаційних технологій та електронних бібліотечних систем / Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 15 с.

Інтерфейс. Комплекс умов, що забезпечують взаємодію об'єктів в навколишньому, в т.ч. інформаційному просторі.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Інтранет. 1) Внутрішня приватна мережа організації, Intranet-мережі захищені від загального доступу і використовуються в якості сховищ інформації; важливо, що інформація в них зберігається в тому ж форматі, що і в World Wide Web. 2) Внутрішньокорпоративна мережа, що використовує стандарти Internet. Як правило, під Intranet мається на увазі частина мережі до брандмауера, що захищає її від несанкціонованого доступу через Internet. Intranet нерідко використовується для організації доступу до додатків клієнт-сервер за допомогою звичайного web-браузера.

Інформальна освіта. Неофіційна, самоорганізована (самоосвіта), індивідуальна пізнавальна діяльність (життєвий, соціальний досвід); неорганізоване опанування інформації, що зазвичай не має цілеспрямованості.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Інформатизація. 1) Організаційний соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій, громадських об'єднань на основі формування і використання інформаційних ресурсів. 2) Сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, побудованих на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

Законом України "Про Концепцію Національної програми інформатизації" № 75/98-ВР від 2.02.98 р. / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 27-28, ст.182; Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Інформатизація освіти. 1) Удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що дасть можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог. Серед них - індивідуалізація навчання, організація систематичного контролю знань, можливість враховувати психофізіологічні особливості кожної дитини тощо. Результатами інформатизації освіти мають бути: розвиток інформаційної культури людини (комп'ютерної освіченості); розвиток змісту, методів і засобів навчання до рівня світових стандартів; скорочення терміну та підвищення якості навчання і тренування на всіх рівнях підготовки кадрів; інтеграція навчальної, дослідницької та виробничої діяльності; удосконалення управління освітою; кадрове забезпечення усіх напрямів інформатизації України шляхом спеціалізації та інтенсифікації підготовки відповідних фахівців. Першочерговим завданням є створення глобальної комп'ютерної мережі освіти та науки.

(Законом України "Про Концепцію Національної програми інформатизації" № 75/98-ВР від 2.02.98 р. / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 27-28, ст.182)

2) Сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів спрямованих на задоволення інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб (інших потреб, що пов'язані із впровадженням методів і засобів ІКТ) учасників навчально-виховного процесу, а також тих, хто цим процесом управляє та його забезпечує (в тому числі здійснює його науково-методичний супровід і розвиток). Тобто, інформатизація освіти передбачає реалізацію комплексу системних заходів, спрямованих на забезпечення використання суб'єктами системи освіти вірогідного, вичерпного і своєчасного знання при здійсненні ними усіх видів діяльності. Інформатизація освіти є

більш широким поняттям, ніж комп'ютеризація освіти, а процес інформатизація освіти включає процес її комп'ютеризації.

Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. К., 2008.

Інформатика. 1) В широкому сенсі – галузь знань, що вивчає загальні властивості і структуру наукової інформації, а також закономірності та принципи її створення, перетворення, накопичення, передачі та використання в різних областях людської діяльності. 2) У вузькому сенсі – галузь знань, що вивчає закони і методи накопичення, передачі та опрацювання інформації за допомогою інформаційних технологій.

Інформаційна безпека. 1) Стан захищеності інформаційного середовища, формування, що забезпечує її використання і розвиток на користь громадян, організацій, держави. 2) Стан захищеності систем опрацювання і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, або комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, руйнування, внесення змін, ознайомлення, перевірки, запису чи знищення (у цьому значенні частіше використовують термін «захист інформації»). Поняття інформаційної безпеки не обмежується безпекою технічних інформаційних систем чи безпекою інформації у чисельному чи електронному вигляді, а стосується усіх аспектів захисту даних чи інформації незалежно від форми, у якій вони перебувають.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Інформаційна безпека особистості. Стан захищеності особистості, різноманітних соціальних груп та об'єднань людей від впливів, здатних проти їхньої волі та бажання змінювати психічні стани і психологічні характеристики людини, модифікувати її поведінку та обмежувати свободу вибору.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інформаційна компетентність (ІК) – 1) сукупність інформаційної та комп'ютерно-технологічної складових. Інформаційна компетентність вчителя передбачає широке використання комп'ютерної техніки, електронних варіантів навчальних матеріалів, навчальних програм, педагогічних технологій творчого характеру. Вчитель повинен володіти необхідною підготовкою для конкретної диференціації можливостей учнів залежно від індивідуальних особливостей, мотивації, вікових і психологічних особливостей. ІК – одна з основних компетентностей сучасного педагога, що має об'єктивну і суб'єктивну сторони. Об'єктивна сторона виражається у вимогах, які суспільство пред'являє до професійної діяльності педагога. Суб'єктивна сторона ІК визначається індивідуальністю вчителя, його професійною діяльністю, особливостями мотивації у вдосконаленні та розвитку педагогічної майстерності. Можна виділити наступні рівні формування інформаційної компетентності: рівень споживача інформації; рівень користувача комп'ютером; рівень логічного функціонування і знання характеристик устаткування; рівень наочно-специфічних завдань на основі творчого

підходу (*Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.*). 2) доведена здатність працювати індивідуально або колективно, використовуючи інструменти, ресурси, процеси та системи, які відповідають за доступ та оцінювання інформації, отриману через будь-які медіа-ресурси, та використовувати таку інформацію для вирішення проблем, спілкування, створення інформованих рішень, продуктів та систем, а також для отримання нових знань (*Гуржій А.М., Овчарук О.В. Дискусійні питання інформаційно-комунікаційної компетентності: міжнародні підходи та українські перспективи // Інформаційні технології в освіті. – 2013 - № 15. – с. 38 – 43.*).

Інформаційна культура вчителя. Інтегральний показник рівня його досконалості в інформаційній сфері діяльності, що проявляється в специфіці педагогічної діяльності та системі професійних якостей вчителя. Також, інформаційну культуру можна визначити як особливий соціальний механізм трансляції значущої інформації, тобто як спосіб діяльності, що спрямований на накопичення, збереження та передачу ідей, знань і матеріально-духовних цінностей.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Інформаційна система. 1) Сукупність елементів (матеріальних або ідеальних), певним чином пов'язаних між собою і утворюють деяку цілісність. Поняття системи у відношенні Інтернет використовується дуже широко, має безліч смислових значень і найчастіше належить до взаємопов'язаного набору засобів технічного і програмного забезпечення, а також організаційно упорядкованої сукупності документів.

2) Організаційно впорядкована сукупність документів (масивів документів) та інформаційних технологій, зокрема, з використанням засобів обчислювальної техніки і зв'язку, що реалізують інформаційні процеси. Такі системи призначені для зберігання, пошуку, розповсюдження, опрацювання та надання відомостей/даних.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Інформаційна технологія. 1) Сукупність методів, виробничих і програмно-технологічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує збір, зберігання, опрацювання, висновок і поширення інформації для зниження трудомісткості процесів використання інформаційних ресурсів, підвищення надійності та оперативності. 2) Комплекс методів, способів і засобів, які забезпечують зберігання, обробку, передавання та відображення даних/інформації та, які орієнтовані на підвищення ефективності та продуктивності праці.

Інформаційне наповнення сайту (англ. content). Відомості та дані (текстові, фото, відео та ін.), якими розробник заповнює сайт.

Інформаційне середовище. 1) Поняття виникло як наслідок усвідомлення спільності інформаційного феномена, який проявляється в формах існування, обробки, зберігання і розповсюдження науково-технічної інформації. Інформаційне середовище є не тільки провідником інформації, а й активним початком, що впливає на його учасників. 2) Частина інформаційного простору, найближче по відношенню до індивіда інформаційне оточення, сукупність умов, за яких здійснюється його діяльність. Вид цієї діяльності визначає характер інформаційного середовища: якщо ця діяльність є освітньою, то середовище буде інформаційно-освітнім.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інформаційне суспільство (англ. Information society). Сучасна історична фаза розвитку суспільства, теоретична концепція постіндустріального суспільства, в якому виробництво, використання й споживання інформації стає визначальним способом діяльності в усіх сферах суспільного буття. І.с. розглядається як етап переходу до нового перспективного стану свого соціально-економічного і науково-технічного розвитку – до суспільства знань (knowledge society, k-society), в якому головним джерелом існування і розвитку, основним ресурсом функціонування і рушійною силою прогресивних перетворень стануть знання, які накопичило і продовжуватиме здобувати і накопичувати людство і які будуть ефективно використовуватись практично усіма підсистемами суспільства, переважною більшістю його членів для розв'язування своїх повсякденних і перспективних завдань.

Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. К., 2008.

Інформаційний пошук. Пошук документів, відомостей про них чи фактів, у відповідності до інформаційного запиту.

Термінологічний словник з використання інформаційних технологій та електронних бібліотечних систем / Упорядник: Кільченко А. В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 15 с.

Інформаційний ресурс. 1) Окремі документи і масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних (*Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В. Кільченко, Х.В. Серета]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.*). 2) Сукупність документів у інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо) або сукупність інформаційних продуктів певного призначення, які необхідні для забезпечення інформаційних потреб споживачів у визначеній сфері діяльності (*Закону про освіту*).

Інформаційно-аналітична підтримка науково-педагогічних досліджень – 1) система, що забезпечує за допомогою ІКТ, наукових працівників необхідними відомостями для проведення науково-дослідної діяльності, інструментарієм для аналізу якісних і кількісних показників щодо оприлюднення, розповсюдження та використання наукової продукції, зберігає її конфіденційність, цілісність, доступність та ін. (*Інформаційно-аналітична підтримка педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу: посібник / За наук. ред. проф. Спіріна О. М. – К., 2019*); 2) Допомога та сприяння суб'єктам науково-дослідної діяльності в одержанні й аналітичному

опрацюванні засобами інформаційно-комунікаційних технологій відомостей і даних щодо процесів планування, організації, проведення педагогічних досліджень та впровадження їх результатів (Лупаренко Л.А. Використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях, дис. канд. пед. наук, 13.00.10, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Київ, 2019.)

Інформаційно-бібліотечний ресурс – 1) інформаційний ресурс автоматизованих бібліотечних систем; 2) сервіс, притаманний функціонуванню бібліотечних систем.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Інформаційно-дослідницька компетентність аспірантів і докторантів – підтверджена здатність, на основі отриманих знань, умінь і навичок, використовувати ІКТ для проведення наукового дослідження (пошук, збирання, опрацювання, аналіз та представлення отриманих наукових результатів) (Яцишин А.В.).

Інформаційно-дослідницька компетентність наукового та науково-педагогічного працівника – здатність здійснювати з використанням ІКТ пошук, збирання, опрацювання, аналіз та представлення наукових даних відповідно до методології наукового дослідження, комунікацію, співробітництво та навчання інших, вміння використовувати сервіси електронних науково-освітніх систем для інформаційно-аналітичної підтримки науково-педагогічних досліджень, моніторингу та оцінювання наукових результатів, продукування нових суспільно-значущих знань з метою впровадження їх у практику освіти та науки.

Іванова С.М. Проблема розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням електронних науково-освітніх систем. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. № 6 (68). URL : <http://journal.iitta.gov.ua>.

Інформаційно-комунікаційна компетентність вчителів філологічної спеціальності – здатність автономно та відповідально застосовувати набуті ними теоретичні та фактологічні знання, вміння та навички в галузі ІКТ для розв'язання суспільно значущих завдань, зокрема професійних, з опанування учнями мовами і вивчення літератури та задоволення власних потреб.

Сороко Н.В. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів філологічної спеціальності в умовах комп'ютерно орієнтованому середовища: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2012. 23 с.

Інформаційно-комунікаційна компетентність наукових працівників в галузі педагогічних наук – підтверджена здатність особистості на основі сформованих знань, умінь, навичок і ставлень автономно та відповідально використовувати засоби ІКТ для підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук, соціальної взаємодії та поведінки в інформаційному науково-освітньому просторі.

Іванова С.М. Використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2015. 20 с.

Інформаційно-комунікаційна компетентність науково-педагогічних працівників – здатність автономно та відповідально застосовувати набуті НПП теоретичні та фактологічні знання, вміння та навички в галузі ІКТ для задоволення власних потреб, виконання суспільно важливих завдань, зокрема професійних, а саме організації та проведення освітньої та наукової діяльності, в системі власного підвищення кваліфікації та професійного розвитку.

Кочарян А.Б. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2016. 21 с.

Інформаційно-комунікаційна компетентність суб'єктів навчального процесу щодо використання веб-орієнтованих технологій у здоров'язбережувальному навчанні учнів – функціональне поєднання аксіологічного ставлення до педагогічного потенціалу веб-орієнтованих технологій, здоров'язбережувальної компетентності та відповідних технологічних умінь.

Ястребов М. М. Використання веб-орієнтованих технологій у здоров'язбережувальному навчанні учнів початкових класів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 328 с.

Інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності – допомога та сприяння суб'єктам наукової діяльності в оприлюдненні, розповсюдженні та використанні наукових результатів засобами ІКТ (*Іванова С. М. Використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2015. 20 с.*). Поняття «Інформаційно-комунікаційне підтримування наукової діяльності» розуміють як допомогу та сприяння суб'єктам наукової діяльності в управлінні та здійсненні такої діяльності на основі обґрунтованого використання інформаційно-комунікаційних технологій, а також в оприлюдненні, розповсюдженні та використанні досягнутих наукових результатів засобами ІКТ (*Спірін О.М., Лупаренко Л.А. Досвід використання програмної платформи Open Journal Systems для інформаційно-комунікаційної підтримки науково-освітньої діяльності. // Інформаційні технології і засоби навчання, 5 (61)*).

Інформаційно-комунікаційна підтримка освітньої діяльності – допомога та сприяння суб'єктам освітньої діяльності щодо управління такою діяльністю та її здійснення на основі доцільного і педагогічно виваженого застосування інформаційно-комунікаційних технологій, передусім для організації й реалізації навчального процесу засобами ІКТ (*Спірін О.М., Лупаренко Л.А. Досвід використання програмної платформи Open Journal Systems для інформаційно-комунікаційної підтримки науково-освітньої діяльності. // Інформаційні технології і засоби навчання, 5 (61)*).

Інформаційно-комунікаційне освітнє середовище – комплекс компонентів, що забезпечують системну інтеграцію засобів інформаційних технологій в освітній процес з метою підвищення його ефективності та виступаючих як засіб побудови особистісно-орієнтованої педагогічної системи. Виділяють наступні рівні інформаційно-комунікаційного освітнього середовища: інформаційно-комунікаційне освітнє

середовище навчального закладу, що включає всі засоби комунікації; предметне інформаційно-комунікаційне середовище, націлене на реалізацію навчання предмету/предметів; індивідуальні інформаційно-комунікаційні середовища, що формуються кожним учнем у ході навчальної діяльності в інформаційно-комунікаційних освітніх середовищах двох верхніх рівнів.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інформаційно-комунікаційне предметне середовище – сукупність умов, що забезпечують інформаційну взаємодію між користувачами і інтерактивними засобами навчання певної предметної області.

Информационные и коммуникационные технологии в образовании: учеб.-метод. пособие / И. В. Роберт, С. В. Панюкова, А. А. Кузнецов, А. Ю. Кравцова; под ред. И. В. Роберт. – М.: Дрофа, 2008. – 312 с.; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ, англ. Information and communications technology, ICT) – 1) Сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для збирання, систематизації, зберігання, опрацювання, передавання, подання різних повідомлень і даних за допомогою засобів обчислювальної техніки та зв'язку. 2) синонім до інформаційних технологій (ІТ), хоча ІКТ це загальніший термін, який підкреслює роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій (телефонних ліній та бездротових з'єднань), комп'ютерів, підпрограмного забезпечення, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, що дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію. ІКТ складається з ІТ, а також телекомунікацій, медіа-трансляцій, усіх видів аудіо і відео, передачі, мережних функцій управління та моніторингу.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освіті – 1) сукупність методів, прийомів, виробничих процесів і програмно-апаратних засобів, інтегрованих з метою розроблення інформаційно-цифрових освітніх систем, електронних освітніх ресурсів (ЕОР) та побудови комунікаційних мереж, а також технології розв'язування задач в галузі освіти з використанням таких систем, ресурсів і мереж; 2) нова наукова спеціальність 13.00.10 (з 2016 – спеціалізація) у галузі педагогіки, створена в Україні у 2009 р. за ініціативи і обґрунтування В.Ю. Бикова, М.І. Жалдака і О.М. Спіріна, за якою в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України розпочала роботу перша спеціалізована вчена рада, де протягом 2011-2019 рр. відбулися захисти 9 докторських та 47 кандидатських дисертацій. Як галузь педагогічної науки, спеціальність передбачає дослідження за 20-ма науковими напрямками теоретичних і методичних проблем використання ІКТ в о., психолого-педагогічного обґрунтування розробки таких технологій для забезпечення функціонування та розвитку освітніх систем.

Биков В. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. К., 2008; Спірін О., Яцишин А. Особливості підготовки кадрів вищої кваліфікації зі спеціальності «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті». Інформаційні технології в освіті, 2013.

Інформаційно-комунікаційні технології управління якістю освіти – певна сукупність підмножини електронних освітніх ресурсів і спеціалізованих програмно-апаратних засобів широкого призначення, що використовуються в управлінні для забезпечення якості освітніх процесів і результатів.

Пліш І.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій управління якістю освіти в загальноосвітніх навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2012. 20 с.

Інформаційно-освітнє середовище – підпростір інформаційного простору, частина середовища освітньої системи, предметом діяльності якої є інформаційні об'єкти, а обов'язковими компонентами – засоби і технології опрацювання інформаційних об'єктів, зокрема цифрові, що ситуативно застосовує користувач для забезпечення розв'язання освітніх завдань.

Кремень В.Г., Биков В. Ю. Категорії «простір» і «середовище»: особливості модельного подання та освітнього застосування. Теорія і практика управління соціальними системами, 2013; Bykov V. Shyshkina M. The Conceptual Basis of the University Cloud-based Learning and Research Environment Formation and Development in View of the Open Science Priorities. Information Technologies and Learning Tools, 2018. No.6. (68).

Інформаційно-пошукова система (ІПС) – 1) система, призначена для пошуку документів в інформаційних масивах, базах даних і всієї сукупності інформаційних ресурсів; 2) різновид автоматизованих інформаційних систем, в яких завершальне опрацювання даних не передбачається. Ця система призначена для оперативного пошуку сукупності інформаційно-пошукового масиву, пошуку текстів (документів, їх частин, фактографічних записів) в сховищах (базах даних) за формальними характеристиками. Тому в роботі ІПС можна виділити два основних етапи: перший – збір і зберігання інформації, другий – пошук і видача інформації користувачам.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О. М., Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Інформаційно-пошуковий масив – упорядкована сукупність документів, фактів або відомостей про них.

Термінологічний словник з використання інформаційних технологій та електронних бібліотечних систем / Упорядник: Кільченко А. В. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – 15 с.

Інформаційно-психологічна безпека – характеристика, що відображає захищеність людини або групи людей від негативних інформаційно-психологічних впливів.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Інформація – будь-які відомості та/або дані, що можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Закон України «Про інформацію» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 48, ст.650.- <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

Інформетрія (англ. informetrics) – напрям метричного дослідження, пов'язаного з інформатикою, зокрема бібліометрією (бібліографії, бібліотеки та ін.), наукометрією (наукова політика, аналіз цитування, оцінка дослідження та ін.), вебометрією (метрики мережі, інтернету або інших соціальних мереж).

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. 42 с.

К

Кадри інформатизації освіти. Це ті працівники, хто дбає про організаційно-нормативне, соціально-економічне, навчально-методичне, науково-технічне, виробниче та управлінське забезпечення процесів, спрямованих на задоволення інформаційних та телекомунікаційних потреб (інших потреб, пов'язаних із реалізацією засобів і методів ІКТ) учасників процесу навчання, а також тих, хто підтримує і управляє цим процесом.

Шишкіна М. П. Теоретико-методичні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу: дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2016. 441 с.

Кваліфікаційна і кредитна рамка (англ. Qualifications and Credit Framework (QCF)). Затверджена в Англії, Північній Ірландії та Уельсі, відповідає Європейській кваліфікаційній рамці (European Qualifications Framework - EQF). Кожен кваліфікаційний рівень оцінюється кредитами (1 кредит – 10 навчальних годин), після проходження яких учень отримує: свідоцтво – 1-12 кредитів; сертифікат – 13-36 кредитів ; диплом – 37 і більше кредитів.

Qualifications and Credit Framework [online]. – Available from: https://theingots.org/community/files/uploads/user4/My%20files/other%20files%28PDF%29/TLM_Handbook2_final_2.2.pdf

Кваліфікація з інформаційних технологій (англ. International Technology Qualification (ITQ)). Програма, затверджена на національному рівні у Великій Британії, що розроблена роботодавцями та спрямована на потреби бізнесу. Надає можливості розвивати навички роботи з комп'ютером, має підвищити ефективність і продуктивність роботи працівників.

International Technology Qualification [online]. – Available from: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/36000/12-p168-2011-skills-for-life-survey.pdf

Кейс-технології. Ця технологія з'явилась у США на початку ХХ століття, коли виник попит на висококваліфікованих управлінців у різних галузях промисловості. Він задовольнявся шляхом підготовки необхідних фахівців за допомогою системи дистанційної освіти. Кейс-метод було започатковано у США в Гарвардській школі бізнесу ще в 1921 році, де він почав активно використовуватися після другої світової війни. Його особливістю є те, що він дозволяє шляхом колективної творчої дискусії на прикладі конкретної правдивої ситуації, що містить у собі оригінальний практичний досвід, виробити в слухачів практичні навички.

Кібербезпека (синоніми: Інтернет-безпека, онлайн безпека, цифрова безпека). Здатність діяти в Інтернеті та інших комунікаційних середовищах (наприклад, мобільні мережі зв'язку) у безпечний і відповідальний спосіб. Така поведінка стосується захисту особистої інформації і репутації, включає в себе безпечні методи і засоби, щоб мінімізувати небезпеку від проблем на поведінковій основі, а не за допомогою апаратного/програмного забезпечення. Люди використовують безпечні стратегії, щоб захистити себе і сприяють власному позитивному фізичному, психологічному здоров'ю та благополуччю при загрозах, що можуть бути спричинені при використанні комп'ютерних технологій, технологічних систем, цифрових засобів масової інформації та інформаційних технологій, у тому числі в Інтернеті.

Сайт iKeepSafe (англ.) – Режим доступу: http://ikeepsafe.org/educators_old/more/c3-matrix/cyber-safety; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Кіберзнуцання. Знуцання і залякування через Інтернет часто є продовженням знуцань за межами Інтернету, може приймати різну форму. Наприклад, зловмисник може використовувати фото користувача без його або її згоди. Тому кіберзалякування часто має продовження у реальному житті. Це загально соціальна проблема, яка не тільки стосується безпеки в Інтернеті. Кіберзалякування і знуцання зустрічаються частіше, ніж в реальному житті. Інтернет часто забезпечує ресурси і дані для виконання знуцання, причому дозволяючи злочинцю залишатися невідомим і анонімним.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Кіберметрія (англ. Cybermetrics). 1) Наукова дисципліна, що займається кількісним аналізом нових можливостей по обробці інформації, що зберігається в електронному вигляді, і її візуалізації (*Rousseau R. Cityations: An exploratory study // Cybermetrics. – 1997. – Vol. I. – № 1. – P. 1-9; Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.*) 2) Аналіз потоків кіберінформації (усіх видів медіа-інформації) з використанням наукометричних, бібліометричних і інформаційних підходів. Область, що вивчає за допомогою бібліометричних методів властивості мережі Web, а також методологію дослідження World Wide Web.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Кібернетика. Наука про управління, зв'язок і переробку інформації. Основним об'єктом дослідження кібернетики є абстрактні кібернетичні системи: від комп'ютерів до людського мозку і людського суспільства. Залежно від області застосування розрізняють політичну, економічну і соціальну кібернетику.

Кіберпереслідування. Використання Інтернету або інших електронних засобів, щоб переслідувати або турбувати фізичну особу, групу осіб або організацію. Це може включати в себе фальшиві звинувачення або заяви (наприклад, у наклепі), моніторинг, погрози, крадіжки особистих даних, пошкодження даних або обладнання, вимагання

неповнолітніх для сексу, або збору інформації, які можуть бути використані, щоб переслідувати.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Кіберпсихологія. Напрямок у психології, що вивчає взаємозв'язки психологічних феноменів і область діяльності, у якій взаємодія об'єктів опосередкована електронними носіями інформації.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Кіберсоціалізація. Процес якісних змін структури самосвідомості особистості, що відбувається під впливом і в результаті використання нею сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій у контексті життєдіяльності; процес засвоєння норм, правил, культури при взаємодії людини з комп'ютером. У процесі кіберсоціалізації у людини виникає цілий ряд нових інтересів, мотивів, цілей, потреб, установок, форм психологічної та соціальної активності, безпосередньо пов'язаних з кіберпростором – фактично новим віртуальним життєвим простором людини. Кіберсоціалізація людини особливо яскраво відбувається в кіберпросторі інтернет середовища, використанні її ресурсів, у процесі комунікації з віртуальними агентами соціалізації (в соціальних мережах, чатах, блогах, форумах і т.д.)

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Коефіцієнт впливовості. Коефіцієнт співвідношення цитування наукових журналів. Часто використовується як оцінка важливості журналу в певній галузі.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О. М., Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Колаборативне навчання. Навчання у співпраці, в спільній роботі. Колаборативне навчання включає такі формати як групові проекти, спільні розробки тощо. В контексті електронного навчання колаборативне навчання отримало нове трактування (computer-supported collaborative learning). Його, в першу чергу, пов'язують з використанням сервісів веб 2.0, соціальних мереж, програм, що підтримують сумісну діяльність, віртуальних спільнот із метою навчання.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Колективна ідентичність в Інтернеті. Те, що становить «громадське Я» Інтернету, дозволяє різним індивідуумам усвідомити і відчувти взаємозв'язок і загальну приналежність до конкретної онлайн-спільноти.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Комбіноване навчання. Цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання.

Стрюк А.М. Система «Агана» як засіб навчання системного програмування бакалаврів програмної інженерії : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2012. 21 с.

Компетентність. Динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Компетентність викладача щодо оцінювання якості тестів з вищої математики – готовність та здатність викладача із застосуванням ІКТ обчислювати характеристики тесту, тестових завдань та на основі цих характеристик оцінювати якість окремих завдань і об'єктивно складати висновки щодо якості тесту в цілому, його покращення та доцільності використання в освітньому процесі для контролю знань студентів з вищої математики.

Дудко А. Ф. Комп'ютерно орієнтована методика оцінювання якості тестів з вищої математики викладачами закладів вищої освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.10 / Дудко А. Ф. – К., 2019. – 22 с.

Комп'ютер. Комп'ютер персональний (мікрокомп'ютер), невеликий комп'ютер, призначений для одного користувача; оснащений процесором, внутрішньою пам'яттю, жорстким диском, дисководом для гнучких дискет, монітором, клавіатурою та ін. периферійними пристроями; може застосовуватися як термінал більшої комп'ютерної системи.

Комп'ютеризація освіти. Упорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, науково-методичних, науково-технічних, виробничих і управлінських процесів, спрямованих на формування в системі освіти комп'ютерно-технологічної платформи процесу інформатизації освіти. Поняття «Комп'ютеризація освіти» пов'язується з оснащенням структурних елементів системи освіти на всіх її організаційних рівнях (закладів освіти, наукових та науково-методичних установ, управлінських структур тощо) комп'ютерними засобами (персональними комп'ютерами, мультимедійними засобами, спеціальними серверами, засобами організації локальних і корпоративних мереж, їх під'єднання до мережі Інтернет тощо), зі створення в системі освіти комп'ютерно орієнтованого інформаційно-комунікаційного середовища, з формуванням його загальносистемних програмно-технічних комп'ютерних елементів, із забезпеченням можливості їх експлуатації, обслуговування, модернізації, оновлення і розвитку.

Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. К., 2008.

Комп'ютерна мережа. Набір комп'ютерів, поєднаних між собою та оснащених програмами для розповсюдження інформації між ними; розрізняють локальні мережі, що складаються зазвичай з к., установлених в одному будинку, та глобальні мережі, що можуть поширюватися на регіон, країну або увесь світ; вел. всесвітньою к. м. є Інтернет.

Комп'ютерно орієнтована методика оцінювання якості тесту. Теоретично обґрунтована сукупність змісту, методів та засобів оцінювання якості тесту з використанням ІКТ.

Дудко А. Ф. Комп'ютерно орієнтована методика оцінювання якості тестів з вищої математики викладачами закладів вищої освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.10 / Дудко А. Ф. – К., 2019. – 22 с.

Комп'ютерно-орієнтована навчальна лабораторія – комп'ютерна програма (або програмне середовище), що може застосовуватись при проведенні лабораторних і практичних занять, для здійснення експериментальних досліджень безпосередньо з фізичними об'єктами і (або) математичними, інформаційно-описовими, імітаційними наочними моделями, представленими на екрані комп'ютера.

Биков В.Ю., Шишкіна М.П., Г.П. Лаврентьєва та ін. Проект положення про електронні освітні ресурси. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – 2013. - <http://lib.iitta.gov.ua/1041>.

Комп'ютерно орієнтовані засоби навчальної діяльності (КОЗНД). Засоби, створені на основі використання ІКТ, що надають можливість цілеспрямовано, відповідно до контексту педагогічної ситуації, використовувати зазначені засоби у навчально-виховному процесі.

Комп'ютерно орієнтовані засоби навчання з фізики в школі. Посібник / Ю.О. Жук, О.М. Соколюк та ін. / за заг. ред. Ю.О.Жука – К. Педагогічна думка. 2011. – 152 с.

Комп'ютерно-орієнтоване навчальне середовище (КОНС). Навчальне середовище педагогічних систем, в якому окремі дидактичні функції передбачають доцільне педагогічно виважене використання комп'ютерних і комп'ютерно орієнтованих засобів навчання, електронних освітніх ресурсів (ЕОР), а також засобів і сервісів інформаційно-комунікаційних мереж (ІКМ). КОНС розглядають як сукупність методологічних підходів, методичних подань, інструментальних і апаратних засобів для досягнення цілей навчання. В такому середовищі реалізується надання навчальної інформації; здійснюється комунікація між усіма учасниками навчального процесу; забезпечується індивідуальна, групова і самостійна робота.

Биков В.Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем. Інформаційні технології і засоби навчання: збірник наукових праць / за ред. В.Ю. Бикова. – К., 2005; Жук Ю.О., Соколюк О.М. Характерні ознаки структури комп'ютерно орієнтованого навчального середовища. Інформаційні технології і засоби навчання: збірник наукових праць / за ред. В.Ю. Бикова. – К., 2005; Організація навчальної діяльності у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі: посібник / за ред. Ю.О. Жука. – К., 2012.

Комунікант – відправник документного повідомлення, що починає акт комунікації (автор повідомлення).

Термінологічний словник з використання інформаційних технологій та електронних бібліотечних систем / Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 15 с.

Комунікат. Документне повідомлення. Документну комунікацію можна вважати такою, що відбулася тільки у тому випадку, коли реципієнт (споживач) одержав закодовану на матеріальному носії інформацію, відправлену комунікантом.

Термінологічний словник з використання інформаційних технологій та електронних бібліотечних систем / Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 15 с.

Комунікативність – 1) сукупність істотних, відносно стійких властивостей особистості, що сприяють успішному прийому, розумінню, засвоєнню, використанню й передаванню інформації; 2) процес взаємодії між людьми, в ході якої виникають, виявляються і формуються міжособові стосунки.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Комунікаційна мережа (англ. Networking) – система фізичних каналів зв'язку і комутаційного устаткування, що реалізовує той або інший низькорівневий протокол передавання даних.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Комунікація. Спілкування, обмін інформацією, взаємодія один з одним.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Конкуренція. Взаємодія, що характеризується досягненням індивідуальних або групових цілей та інтересів в умовах протистояння між людьми. В обох останніх випадках як тип взаємодії (співробітництво чи суперництво), так і ступінь вираженості цієї взаємодії (успішне або менш успішне співробітництво) визначають характер міжособистісних відносин між людьми.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Консенсуальна реальність (загальноприйнята реальність) (англ. Consensusreality). Психологічний термін, що позначає такий опис реальності, щодо якої досягнуто загальної угоди між людьми (усвідомленої чи неусвідомленої).

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Контент, вміст (англ. Content) – 1) змістовна частина інформаційних ресурсів. Будь-яке інформаційно значиме наповнення сервера, інформаційного комплексу – тексти, графіка, мультимедіа. Простіше кажучи, інформаційний вміст веб-сторінок.

2) Цифрове наповнення, котре споживач може отримати через під'єднання до мережі Інтернет, або за допомогою інших зовнішніх каналів зв'язку, таких, як CD- чи DVD-диски, а також інші послуги, які споживач може одержати за допомогою мережі Інтернет. Чим якіснішим він буде, тим краще для просування сайту. Контент може бути постійним, а може регулярно поповнюватися.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Контент освітній – структурований предметний зміст, що використовується в освітньому процесі.

Биков В.Ю., Шишкіна М.П. та ін. Проект положення про електронні освітні ресурси. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – 2013. – <http://lib.iitta.gov.ua/1041>.

Кооперативне навчання. Засіб реалізації колаборації. Кооперативне навчання орієнтоване на використання кількісних методів, які враховують досягнення – результати навчання. Кооперативне навчання являє собою структуровану, систематичну навчальну стратегію, при якій малі цілеспрямовано відібрані групи в 3-5 учнів/студентів працюють разом над спільною метою, створюючи при цьому певний кінцевий продукт, що володіє змістовою конкретністю. Склад групи неоднорідний. Група складається з учнів різного рівня успішності, різними здібностями й навичками. При цьому, кожен учень індивідуально відповідає за результати своєї роботи, а вчитель виступає в ролі консультанта процесу групового навчання. Всі учні в групі несуть відповідальність за роботу (немає лідера). Кооперативне навчання більш цілеспрямовано, ніж колаборативна система організації навчальної діяльності, і більше центровано на викладача. Кооперативна робота в групі охоплює як успішне просування в пізнавальному процесі кожного учня, так і зав'язування, і підтримку хороших робочих відносин між членами групи. Для успішної кооперативної роботи необхідний цілий ряд соціальних навичок: вміння слухати, поважати думку опонента, висловлювати критику з метою виправлення помилок.

Pinchuk, O. Perspective analysis of use of social networks as learning tools in learning environment // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2016. – № 4 (54). – С. 83-98. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1482>, С.93

Кооперація – взаємодія, при якій суб'єкти досягають взаємної узгодженості/домовленостей щодо спільної мети і прагнуть їх не порушувати, поки збігаються їхні інтереси.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Користувач електронної бібліотеки – суб'єкт, який звертається до електронної бібліотеки за отриманням необхідної йому інформації і користується нею.

Корпоративна соціальна мережа – інформаційна система, побудована у вигляді корпоративного порталу. Сукупність інструментів цього корпоративного порталу утворює інформаційне середовище, призначення якого полягає у формуванні та розвитку соціальної структури, що складається з множини агентів (співробітників, груп) і визначеній на ній множини відносин (сукупності зв'язків між агентами). Ряд інструментів цього порталу разом з системою мотивації є інструментами управління знаннями.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Критеріально-орієнтоване оцінювання (оцінювання на основі критеріїв). Дозволяє визначити, наскільки досягнуто заданий рівень знань, умінь, навичок. Рівень навчальних досягнень порівнюється з визначеними стандартами освіти, попередньо заданими критеріями. В результаті критеріально-орієнтованого оцінювання виявляються проблеми в засвоєнні окремих блоків навчального матеріалу.

Критеріально спрямоване оцінювання (англ. Criterion-referenced assessment). Оцінювання прогресу і досягнення учня/студента відносно заздалегідь визначеного набору критеріїв.

IBE Glossary Curriculum Terminology. Published in September 2013 by the UNESCO International Bureau of Education (UNESCO-IBE) – p. 15 [online]. – Available from: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/IBE_GlossaryCurriculumTerminology2013_eng.pdf.

Критерії ефективності використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях. Ознаки, на основі яких здійснюється оцінювання ефективності використання ЕВЖС у науково-педагогічних дослідженнях.

Лупаренко Л.А. Використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях, дис. канд. пед. наук, 13.00.10, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Київ, 2019.

Курикулум (англ. Curriculum). Перелік заходів, пов'язаних з проектуванням, організацією навчання або професійної підготовки, зокрема визначення навчальних цілей, змісту, методів (охоплюючи процес оцінювання та моніторингу).

Terminology of european education and training policy. Second edimion. European centre for the development of Vocational Training, 2014. – 338 p., p. 56

Курикулярна рамка (рамка курикулуму) (англ. Curriculum framework). Сукупність ідей та принципів, з яких можуть бути розроблені більш детальний навчальний план або програма навчання. До курикулярної рамки входять стандарти змісту, процесу та оцінювання.

<http://ccti.colfinder.org/toolkit/ict-toolkit/resources/Documents/UNESCOICTCFTDocument20Updated.pdf>

Л

Лайк – кнопка, за допомогою якої публікація в інтернеті відзначається як вподобана, а сама позначка, натискання на таку кнопку .

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Лего-освіта. Система, в якій учень сам формує освітню програму і вирішує, коли, де і чому вчитися, вибираючи класи, курси або онлайн-сервіси на свій розсуд.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Логін – ім'я облікового запису користувача в будь-якій формі. Вказується при реєстрації майже на кожному сервісі і є необхідною умовою для входу в свій акаунт. Логін слід зберігати в надійному місці і не втрачати його.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Людський чинник (в ергономіці). Інтегральна характеристика впливу людини або групи людей на функціонування соціо-технічної системи.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

М

Маніпулювання – спосіб психологічного впливу, здійснюваний практично непомітно, що змінює напрямок активності інших людей. Метод маніпулювання впливає на зміну поведінки і свідомості людей, ґрунтується на нав'язуванні різних мотивів, ідей, установок, вигідних суб'єкту впливу.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Масова аудиторія. Сукупність індивідів, які отримують одночасно або в різний час певну, що має значущість інформацію; особистості, включені в мережу реальних суспільних відносин і зв'язків. Для неї характерні: неоднорідність, розподіленість і анонімність.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Машинне навчання (англ. machine learning). Технологія штучного інтелекту, що забезпечує «здатність» комп'ютерних систем «навчатися» з отриманих даних, тобто поступово покращувати продуктивність у певній задачі без того, щоби бути програмованими явно.

Медіаінформаційна грамотність (МІГ). Сучасна стратегія ЮНЕСКО, яка полягає у поєднанні традиційних концептів «медіаграмотності» та «інформаційної грамотності» в спільний концепт МІГ, що позначає комбінований набір компетенцій (знань, навичок і відносин), необхідних на сьогоднішній день для життя і роботи. МІГ розглядає всі види засобів масової інформації та інших постачальників інформації, таких як бібліотеки, архів, музеї та інтернет, незалежно від використовуваних технологій. МІГ спрямована на розширення прав і свободи самовираження людей, забезпечення рівноправного доступу до інформації та знань і сприяння формуванню вільної, незалежної і плюралістичної медіа- та інформаційної системи. Концепт МІГ передбачає визнання провідної ролі інформації і медіа в повсякденному житті. МІГ лежить в основі свободи слова та інформації, оскільки дає змогу громадянам зрозуміти функції засобів масової інформації та інших постачальників інформації, критично оцінювати їх зміст, а також ухвалювати обґрунтовані рішення, будучи як користувачами, так і виробниками інформації та медіаконтенту.

«Концепція впровадження медіаосвіти в Україні» (нова редакція) 2016 р.

Медіакомпетентність. Рівень медіакультури, що забезпечує розуміння особистістю соціокультурного, економічного і політичного контексту функціонування медіа, засвідчує її здатність бути носієм і передавачем медіакультурних цінностей, смаків і стандартів, ефективно взаємодіяти з медіапростором, створювати нові елементи медіакультури сучасного суспільства, реалізувати активну громадянську позицію.

«Концепція впровадження медіаосвіти в Україні» (нова редакція) 2016 р.

Медіакультура. Культура сприймання і виробництва соціальними групами та соціумом у цілому сукупності інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, технологій комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передавання інформації. На особистісному рівні медіакультура означає здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі, здійснювати ціннісно-вольову рефлексивну регуляцію інформаційної поведінки.

«Концепція впровадження медіаосвіти в Україні» (нова редакція) 2016 р.

Медіаобізнаність. Складова медіакультури, яка передбачає засвоєння особистістю системи знань про засоби масової комунікації, їх історію та особливості функціонування, користь і шкоду для людини, уміння убезпечити себе від деструктивних медіаінформаційних впливів і вільно орієнтуватись у світі інформації.

«Концепція впровадження медіаосвіти в Україні» (нова редакція) 2016 р.

Медіаосвіта. Частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (Схвалено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150)

Мережна взаємодія – 1) взаємодія активних учасників, кожен з яких, в залежності від ситуації і вирішуваної задачі, може виступати як в ролі керованого суб'єкта - активного елемента, так і в ролі керуючого органу - центра, або в ролі метacentра, що здійснює керівництво центрами; 2) форма особливим чином структурованих зв'язків між окремими педагогами, освітніми установами, процесами, діями і явищами, що здійснюються на основі добровільного об'єднання ресурсів, взаємної відповідальності і зобов'язань, ідеї відкритості для досягнення спільної мети; 3) один із варіантів педагогічного співробітництва, в якому присутній прямий або опосередкований вплив суб'єктів цього процесу один на одного, що породжує їх взаємоперетворення на принципах довіри і творчості, паритетності та взаємної підтримки. Результатом безпосередньої і опосередкованої взаємодії в мережі є нові соціально-педагогічні структури, що володіють новими властивостями і особливостями суспільних відносин (*Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.*); 4) спосіб діяльності зі спільного використання інформаційних, інноваційних, навчальних і навчально-методичних ресурсів. Ці ресурси можуть змінюватися під час взаємодії. Мережна взаємодія є чинником забезпечення доступності якісної освіти, одним із найбільш перспективних напрямів організації профільного навчання на високому, якісному рівні.

Кадемія М.Ю. Використання мережної взаємодії в навчальному процесі ВНЗ // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: Матеріали наукової конференції. – Київ: ІТЗН НАПН України, 2016. – 228 с., С.47-52.

Мережна інформаційно-освітня взаємодія – взаємодія суб'єктів освітньої діяльності за підтримки технологій інформаційно-комунікаційних мереж, яка потенційно може здійснюватися між будь-якою парою суб'єктів за допомогою засобів електронних комунікацій (*Шишкіна М.П.*).

Мережна технологія – 1) узгоджений набір стандартних протоколів та програмно-апаратних засобів, що їх реалізують, достатній для побудови обчислювальної мережі; 2) Сукупність методів, програмно-технічних засобів та ІКТ, що застосовуються з метою опрацювання, зберігання, розповсюдження інформації для користувачів в мережах (локальних чи глобальних).

Вдовичин Т. Я. Використання мережних технологій відкритих систем у навчанні майбутніх бакалаврів інформатики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 290 с.; Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Мережна форма навчання. Тип взаємодії вчителя та учнів з приводу змісту освіти в умовах інформаційного суспільства, що сприяє соціальному розвитку підлітка, тому що враховує специфіку соціального розвитку підлітка в освітньому процесі як складного, організованого в умовах спільної діяльності педагогів та учнів процесу, що характеризується в координатах: 1) історичного часу – доповненням традиційного взаємодії вчителя і учня взаємодією з використанням інформаційних та комунікаційних технологій, де вчитель виступає рівноправним партнером, а підлітку забезпечується право вибору якісних інформаційних освітніх ресурсів; 2) соціального простору –

розширенням і ускладненням мережі соціальних відносин вчителя і учня, учнів між собою, з іншими учасниками освітнього процесу; 3) індивідуального життєвого шляху особистості – самовизначенням підлітка у виборі мети, змісту, інформаційних ресурсів, способу, темпу роботи, соціальної позиції, партнерів навчального співробітництва, в результаті якого забезпечується готовність до самовизначення.

Через мережу навчальних ситуацій особистість включена в мережу соціальних взаємодій і взаємин у мережі колективів та спільнот, має доступ до мережі цифрових освітніх ресурсів, при цьому в його свідомості формується ієрархічна мережа знань, норм і цінностей.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Мережне суспільство (англ. Network society). Суспільство, яке ґрунтується на горизонтальних соціальних зв'язках і головну роль в якому відіграють не ієрархічні моделі, а соціальні мережі. Значну роль у формуванні такого суспільства відіграють сучасні комунікації, особливо мережевого типу на зразок інтернету. Автором терміну є іспанський соціолог Мануель Кастельс (Manuel Castells), який спеціалізується в галузі теорії інформаційного суспільства

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Мерéжні технології відкритих систем – 1) спеціальні технології, що підтримують глобальну інформаційну мережу в Інтернет-просторі та надають до неї відкритий безоплатний доступ; функціонують на відкритих стандартах чи вільному програмному забезпеченні

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Мерéжні технології відкритих систем освітнього призначення. Програмні засоби електронних відкритих систем, за допомогою яких здійснюється: персональне і колективне використання цих систем або їх сервісів для освітніх цілей, мережна взаємодія користувачів з метою забезпечення навчальної комунікації та спільної навчальної діяльності, інформаційна підтримка навчально-виховного процесу у мережному середовищі тощо. Мережні технології відкритих систем включають: освітні та наукові інформаційні мережі, електронні бібліотеки, автоматизовані системи перевірки унікальності текстів, електронні соціальні мережі, технології дистанційного та мобільного навчання, автоматизації досліджень і розробок тощо.

Вдовичин Т. Я. Використання мережних технологій відкритих систем у навчанні майбутніх бакалаврів інформатики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 290 с.

Мерéжні технології освітні. Різновид освітніх технологій, що реалізуються із використанням науково-освітніх інформаційних мереж (англ. research and education information networks), тобто автоматизованих інформаційних систем, призначених для підтримування науково-освітньої діяльності, функціонування яких забезпечується

комп'ютерно-технологічними платформами, до складу яких входять засоби і технології управління базами даних, транспорту та опрацювання інформаційних об'єктів.

Биков В.Ю. Спірін О.М., Шишкіна М.П. Корпоративні інформаційні системи підтримання науково-освітньої діяльності на базі хмаро орієнтованих сервісів. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : Зб. наук. праць, 2015.

Метод дослідження. Нормативний обґрунтований спосіб проведення наукового дослідження. Це шлях наукового пізнання, який впливає із загальних теоретичних уявлень про сутність об'єкта дослідження. Розуміння, визначення і вибір методів дослідження залежать від загальнонаукової і конкретно-наукової методології.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Методика використання ІКТ в освіті – теоретично обґрунтована сукупність методів, способів, прийомів і форм використання ІКТ для досягнення певної освітньої мети.

Мерзликін О. В. Хмарні технології як засіб формування дослідницьких компетентностей старшокласників у процесі профільного навчання фізики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 341 с.

Методика використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях – теоретично обґрунтована сукупність методів і форм використання ЕВЖС, застосування яких сприятиме підвищенню рівня сформованості ІКТ-компетентності наукових працівників щодо використання таких систем та ефективності проведених ними науково-педагогічних досліджень.

Луваренко Л.А. Використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях, дис. канд. пед. наук, 13.00.10, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Київ, 2019.

Методика використання хмарних технологій як засобу формування дослідницьких компетентностей у профільному навчанні фізики – теоретично обґрунтована сукупність методів і форм використання хмарних технологій, застосування якої у профільному навчанні фізики сприяє формуванню дослідницьких компетентностей учнів.

Мерзликін О. В. Хмарні технології як засіб формування дослідницьких компетентностей старшокласників у процесі профільного навчання фізики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 341 с.

Методика дослідження. Конкретне втілення методу дослідження; вироблений спосіб організації взаємодії суб'єкта та об'єкта дослідження на основі конкретного матеріалу і визначеної процедури. У методиці дослідження конкретизується мета, предмет дослідження, а також показники вимірюваного явища, умови проведення роботи, засоби фіксації експериментальних показників і процедура аналізу та інтерпретації одержаних даних.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Методична система освіти. Впорядкована сукупність взаємозв'язаних і взаємообумовлених методів, форм і засобів планування і проведення, контролю, аналізу, коректування навчального процесу, направлених на підвищення ефективності навчання. Характерні риси сучасної методичної системи навчання: науково обґрунтоване планування процесу навчання; єдність і взаємопроникнення теоретичної і практичної підготовки; високий рівень трудності й швидкий темп вивчення учбового матеріалу; максимальна активність і достатня самостійність тих, що навчаються; поєднання індивідуальної і колективної діяльності; насиченість учбового процесу технічними засобами навчання; комплексний підхід до вивчення різних предметів.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Міжгрупова взаємодія. Процес безпосереднього або опосередкованого впливу множинних суб'єктів (об'єктів) один на одного, що породжує їх взаємну обумовленість і своєрідний характер відносин. Зазвичай воно має місце між цілими групами (а також їх частинами) і виступає як інтегруючий (або дестабілізуючий) фактор розвитку суспільства.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Міжнародна асоціація з оцінювання навчальних досягнень (англ. IEA - International Association for the Evaluation of Educational Achievement). Незалежне, міжнародне об'єднання національних науково-дослідних інститутів і державних дослідних установ. Проводить масштабні порівняльні дослідження в галузі освіти, вивчає і оцінює альтернативні пропозиції щодо навчальних програм, проводить контроль якості навчання у школах по всьому світу, визначає найбільш ефективні школи з метою удосконалення систем освіти різних країн. Допомогає у розробці міжнародних тестових інструментів і статистичних методів.

ERIC - Education Resources Information Center [online]. – Available from: <http://www.ericdigests.org/pre-9218/international.htm>

Міжнародний ідентифікатор стандартного імені (англ. International Standard Name Identifier, ISNI). Міжнародний стандарт, сертифікований ISO, для ідентифікації мільйонів учасників творчих робіт та тих, хто активно працює з їхнім розповсюдженням, включаючи дослідників, винахідників, письменників, виконавців, візуальних творців, виконавців, виробників, видавців, агрегаторів тощо.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Міжнародний стандартний номер книги (англ. International Standard Book Number, ISBN). Універсальний ідентифікаційний код, який проставляється на книгах і брошурах незалежно від способу їх виготовлення, розповсюдження, тиражу та обсягу. ISBN супроводжує видання, починаючи з моменту його виготовлення. ISBN однозначно

й безпомилково ідентифікує лише одне неперіодичне видання одного конкретного видавця, є неповторним і використовується тільки для цього видання.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Міжнародний стандартний номер нотного видання (англ. International Standard Music Number, ISMN). Використовується для ідентифікації нотних документів, незалежно від того, чи вони доступні у продажі, прокаті, безкоштовному розповсюдженні, чи видані винятково з метою отримання копірайту тощо згідно з ISO 10957.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Міжнародний тиждень Відкритого доступу. Міжнародний Тиждень Відкритого Доступу, присвячений Руху Відкритого Доступу до наукової інформації, проводиться, як правило, щороку у останній тиждень жовтня. Ініційований Коаліцією наукових видань та академічних ресурсів (SPARC) та підтриманий понад 2000 прибічниками з усього світу, надає можливість краще ознайомитись з перевагами Відкритого Доступу, обмінятися досвідом, ідеями щодо впровадження Відкритого Доступу та допомагає розширити коло учасників руху Відкритого Доступу. Щороку бібліотеки (академічні, дослідницькі, публічні), університети, інші громадські організації та професійні спільноти використовують Тиждень Відкритого Доступу як цінну платформу для зустрічей, а також, для того щоб оголосити важливі повідомлення про подальший розвиток Руху Відкритого Доступу. Цей тиждень слугує стартовим майданчиком для нових видавничих фондів, що підтримують Рух Відкритого Доступу, для проголошення політик відкритого доступу, матеріалів, у яких мова йде про соціальні та економічні переваги Відкритого Доступу. Щорічно цей тиждень проводиться переважно у жовтні місяці.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Міжособистісна взаємодія. Взаємодія випадкова або навмисна, приватна або публічна, тривала або короткочасна, вербальні або невербальні контакти і зв'язки двох і більше осіб, що викликають взаємні зміни їх поведінки, діяльності, відносин і установок.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Міст у мережі (англ. Bridge). Індивід, чії слабкі зв'язки заповнюють структурні прогалини, забезпечуючи єдине з'єднання між двома індивідами або кластерами. Він так само включає в себе найкоротший шлях, коли більш довгий шлях неможливий через високий ризик спотворення повідомлення або неможливості доставки.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Мітки (теги). Ключові слова, що описують даний об'єкт або відносять його до якої-небудь категорії. Це свого роду мітки, які присвоюються об'єкту, щоб визначити його місце серед інших об'єктів.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Мобільне навчальне середовище. Навчальне середовище, використання якого спрямоване на задоволення навчальних потреб суб'єктів навчання у будь-який час та у будь-якому місці.

Кислова М. А. Розвиток мобільного навчального середовища з вищої математики у підготовці інженерів-електромеханіків: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2015. 21 с.

Мова гіпертекстової розмітки (англ. HTML - HyperText Markup Language). Стандартна мова для опису складу та структури гіпертекстових документів. HTML-документи є текстовими файлами із вмонтованими спеціальними командами (розміткою), які, як правило, відмічають певну область тексту. HTML складається з незалежних від програмного забезпечення й апаратної платформи команд, що описують структуру гіпертекстових документів. HTML – прикладний різновид мови SGML. Використовується в WWW для створення веб-сторінок. П'ята версія HTML – HTML5 – ще розробляється, але фактично є робочим стандартом, розширяє, поліпшує і раціоналізує розмітку документів, а також додає єдине API для складних веб-застосунків.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А. В. Кільченко, Х. В. Середа]; Упорядник: Кільченко А. В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Моніторинг освітній. Супроводжуюче оцінювання і поточна регуляція будь-якого процесу в освіті. До основних етапів проведення моніторингового дослідження відносяться:

I етап. Визначення мети та планування дослідження: визначення мети й завдань дослідження; визначення об'єктів дослідження; розрахунок та формування вибірки; побудова графіка дослідження (визначення термінів і процедур дослідження, підбір та підготування (навчання) координаторів дослідження); визначення критеріїв і показників оцінювання; вибір методів дослідження й узагальнення статистичної інформації.

II етап. Розроблення інструментарію: розроблення вимірникового інструментарію (тестів, анкет, їх апробація, одержання стандартизованого інструментарію); підготування інструктивно-методичних матеріалів для координаторів дослідження всіх рівнів і його учасників; вибір статистичних і математичних методів опрацювання та обрахунку одержаних результатів дослідження.

III етап. Проведення дослідження: пілотне дослідження (підготовка учасників, їх інструктаж); опрацювання результатів, виявлення й аналіз помилок, оцінювання похибок; основне дослідження.

IV етап. Збір та опрацювання результатів

V етап. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження: узагальнення статистичної інформації; виявлення чинників впливу; виявлення кореляції між чинниками впливу; оцінювання отриманих результатів аналізу, їх інтерпретація, підготування висновків;

формулювання рекомендацій щодо корегувальної роботи, усунення негативних чинників, формування освітньої політики; оприлюднення результатів дослідження.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Моніторинг упровадження результатів науково-дослідних робіт. Регулярне відстеження його перебігу шляхом збирання, опрацювання, зберігання та подання відомостей щодо кількісних і якісних показників оприлюднення, розповсюдження та використання продукції, виготовленої в межах таких робіт. Також, учені моніторингом упровадження результатів науково-педагогічних досліджень вважають процес регулярного відстеження результатів і характеру виконання певних етапів науково-педагогічних досліджень і впровадження їх результатів у освітню і науково-педагогічну практику. Адже, передбачається збирання і зберігання відомостей – встановлених кількісних і якісних показників, що характеризують перебіг виконання й впровадження результатів науково-педагогічних досліджень, їх аналітичне опрацювання з метою визначення обсягів і характеру оприлюднення, розповсюдження і використання наукової продукції, створеної протягом проведення таких досліджень, зазначено у роботі.

Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень / Спірін О.М., Яцишин А.В., Іванова С.М., Кільченко А.В., Лупаренко Л.А. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2016. - №5 (55). – С. 136-174; Методичні рекомендації щодо моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт Національною академією педагогічних наук України (затверджено Постановою Президії НАПН України 21 червня 2012 р., протокол № 1-7/7-225).

Мотивація використання електронних соціальних мереж:

1. Діловий мотив. Можливість для широкого пошуку інформації, контактів і взаємодії з певною людиною, організації роботи. Для більшості користувачів – це складова частина професійної діяльності. Ділова мотивація – досягнення конкретного ділового результату.

2. Пізнавальний мотив. Цей мотив характерний для всіх користувачів. Пов'язаний з отриманням нової інформації, нових знань, можливостей, за допомогою спілкування з новими людьми, візуальних і слухових образів, різної гіпертекстової інформації.

3. Комунікативний мотив. Пов'язаний з потребою людини в обміні знаннями, думками, емоціями. Характеризується пошуком нових знайомств, людей з близькими інтересами, набуттям нового кола спілкування.

4. Корпоративний мотив. Значна частина людей працює в умовах спільної діяльності. Корпоративний мотив визначається орієнтацією користувачів на співпрацю. Це спільне рішення проблем, обмін результатами діяльності.

5. Мотив самоствердження. В основі цього мотиву лежить самооцінка особистості. Людині доводиться доводити собі й іншим свою спроможність і цінність. Віртуальне середовище – новий світ, де можна по-іншому позиціонувати себе, відкриваючи при цьому новий бік свого «Я».

6. Ігровий мотив і мотив рекреації (відпочинку). У соціальних мережах кожен користувач може знайти для себе найбільш підходящий і цікавий вид відпочинку. Крім відновлення стану працездатності, гра і рекреація (система заходів, пов'язана з

використанням вільного часу людей для їх оздоровчої, культурно-ознайомчої і спортивної діяльності на спеціалізованих територіях, які розташовані поза їх постійним помешканням) є способом оволодіння новими видами діяльності, перевіркою своїх можливостей, змаганням.

7. Мотив афіліації (affiliation – з'єднання, зв'язок). У кожної людини є потреба належати до певної групи, приймати її цінності і слідувати їм, займати власне місце в цій групі. Мотив афіліації реалізовує цю потребу.

8. Мотив самореалізації та розвитку особистості. Мотив розвитку особистості формує прагнення і розвиток своїх комунікативних, пізнавальних здібностей. Соціальні мережі дають можливість користувачеві проявити свої навички та вміння, що дозволяє людині реалізовувати свій творчий потенціал, отримати оцінку своєї творчості.

*Интернет-журналистика: Учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности 021400 «Журналистика»/ А.А. Калмыков, Л.А. Коханова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 383 с.;
Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.*

Мотивація професійного рóзвину. Процес спонукання фахівця до активної професійної діяльності, спрямованої на отримання нового якісного результату і сфокусованої на досягненні особистого сенсу в професії.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67с.

Мультимедіа. Взаємодія візуальних і аудіо ефектів під керуванням інтерактивного програмного забезпечення. Концепція інтерфейсу користувача, що передбачає інтегроване використання інформації в різноманітному вигляді. Зазвичай означає поєднання тексту, звуку і графіки, анімації і відео та ін.

Мультимедійна педагогічна технологія. Інтеграційна цілісність програмних і апаратно-технічних продуктів (з варіативною адекватністю їх функціонування в навчальному середовищі), що створює уніфіковану площину для взаємодії процесуального і особистісного аспектів продуктивного споживання, переробки, трансляції і маніфестації інфознань суб'єктів освіти.

Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання: посібник / За редакцією: Жука Ю.О. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 112 с.

Мультимедійний контент електронних освітніх ресурсів. Сукупність мультимедійних даних (текст, графіка, фото, відео, аудіо, анімація, 3-D моделі), що відображає певний предметний зміст, сприйняття та робота з якою забезпечує досягнення дидактичних цілей, формування знань, вмінь, навичок і пізнавальних якостей в осіб, які навчаються.

Денисенко С.М. Психолого-педагогічні засади проектування мультимедійного контенту електронних освітніх ресурсів для вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2013. 20 с.

Мультимедійний підручник. Електронний освітній ресурс навчального призначення із систематизованим викладенням навчального матеріалу предмету чи дисципліни, що містить мультимедійні об'єкти (аудіо, відео, анімацію) або об'єкти віртуальної, доповненої реальності, комп'ютерні моделі (симулятори), а також реалізує їх цифрове подання у поєднанні з текстом та нерухомими зображеннями.

Биков В., Спірін О., Пінчук О. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). К., 2017; Положення про електронний підручник. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-18#n14>.

Мультимедійні засоби навчання (англ. multimedia learning tools). Засоби мультимедійних технологій, що використовуються для досягнення певної дидактичної мети.

Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання: посібник / Жалдак М. І. та ін. Київ, 2012; Пінчук О. П. Формування предметних компетентностей учнів основної школи в процесі навчання фізики засобами мультимедійних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ін.-т інформ. тех. і засобів навч. Київ, 2010. 255 с.

Н

Навчальна взаємодія. Дієвий, реально існуючий зв'язок, взаємна залежність між учасниками спільної навчальної діяльності.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Навчальна мобільність учителя. Доступність засобів комунікації, співпраці та кооперативної роботи, незалежно від часу, місця перебування, засобів ІКТ, з метою досягнення дидактичних цілей та підвищення ефективності освітніх послуг.

Проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу: монографія / С. Г. Литвинова – Київ.: ЦП «Компринт», 2016. – 354 с.

Навчальна мобільність учня. Доступність засобів комунікації, співпраці та кооперативної роботи, незалежно від часу, місця перебування, засобів ІКТ, з метою участі в навчально-виховному процесі й всебічного розвитку особистості.

Проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу: монографія / С. Г. Литвинова – Київ.: ЦП «Компринт», 2016. – 354 с.

Навчальне середовище (англ. learning environment). Фізичне або віртуальне середовище підтримки того, хто вчиться.

ISO/IEC 2382-36. Information technology — Vocabulary — Part 36: Learning, education and training. - Second edition. - 2013-11-15.

Навчальне середовище закладу загальної середньої освіти. Спеціально організоване захищене, відкрите середовище, у якому створюються умови рівного доступу до освіти всіх учасників навчально-виховного процесу, а використання спрямовано на набуття ними певних компетентностей.

Литвинова С. Г. *Теоретико-методичні основи проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2016. 40 с.*

Навчальний мережний проект. Спільна навчально-пізнавальна, дослідницька, творча або ігрова діяльність учнів-партнерів, що організована за допомогою телекомунікацій, має загальну проблему, мету, узгоджені методи, способи діяльності, спрямовані на досягнення загального результату. Особливість мережних проектів полягає в тому, що вони мають міжпредметний характер. Навчальний мережний проект, насамперед, орієнтується на таку якість, як самореалізація особистості учня за рахунок розвитку вольових якостей, інтелектуальних можливостей, творчих і комунікаційних здібностей. В процесі виконання мережного проекту учні також аналізують свою діяльність, свої відносини в групі, шукають причини при виникненні труднощів, знаходять рішення для виправлення помилок.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Навчальний ресурс (англ. learning resource). Інформаційний ресурс, який можна знайти в ІТ-системі і використати для навчання, освіти і підготовки. *ISO/IEC 2382-36. Information technology — Vocabulary — Part 36: Learning, education and training. - Second edition. - 2013-11-15.*

Навчальні комп'ютерні комплекси (НКК). Підсистема комп'ютерно орієнтованого навчального середовища, склад якої утворює множина з одного або більше комп'ютерів та інших типів видів комп'ютерно орієнтованих засобів навчання, що призначені для підтримування виконання (здійснення, забезпечення необхідних умов для здійснення) дидактичних функцій та інших функцій навчального середовища. Биков В.Ю. *Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія. - К.: Атіка, 2008.*

Навчально-інформаційне середовище. Система інформаційно-комунікаційних і традиційних засобів, спрямованих на організацію та проведення навчального процесу, орієнтованого на особистісне навчання в умовах інформаційного суспільства.

Лещук С.О. Навчально-інформаційне середовище як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів старшої школи у процесі навчання інформатики: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / С.О. Лещук ; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2006. — 20 с.; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Навчально-наукове дослідження. Вид пізнавальної діяльності, спрямований на вироблення суб'єктивно нового знання та окремих складових об'єктивно нового знання

Мерзликін О. В. Хмарні технології як засіб формування дослідницьких компетентностей старшокласників у процесі профільного навчання фізики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 341 с.

Навчання електронне (англ. Electronic Learning). 1) система навчання, побудована за допомогою інформаційних, електронних технологій, що охоплює весь спектр дій, починаючи від підтримки процесу навчання, до доставки навчального контенту слухачам; 2) форма навчання з використанням комп'ютерної навчальної програми, тренажера; 3) це різновид дистанційного навчання, за яким учасники і організатори навчального процесу здійснюють переважно індивідуалізовану взаємодію як асинхронно, так і синхронно у часі, переважно і принципово використовуючи електронні транспортні системи доставки засобів навчання та інших інформаційних об'єктів, комп'ютерні мережі Інтернет/Інтранет, медіа навчальні засоби та інформаційно-комунікаційні технології; 4) вид самостійного навчання.

Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія. Київ: Атіка, 2008. 684 с.; Семеріков С. О. Теоретико-методичні основи фундаменталізації навчання інформатичних дисциплін у вищих навчальних закладах : дис. д.пед.наук : 13.00.02 / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2009. 536 с.

Навчання мобільне (англ. mobilelearning, M-learning) – 1) підхід до навчання, при якому на основі мобільних Інтернет-пристроїв (МІП) створюється мобільне освітнє середовище, де здобувачі освіти можуть використовувати їх як засіб доступу до розміщених в Інтернет навчальних матеріалів будь-де та будь-коли; 2) різновид електронного навчання, що здійснюється за допомогою МІП, бездротових технологій та спеціального програмного забезпечення; 3) сучасний напрям розвитку систем дистанційної освіти із застосуванням МІП; 4) різновид індивідуалізованого повсюдного навчання, що відбувається ситуативно, у довільному місті та протягом всього життя.

Биков В. Ю. Мобільний простір і мобільно орієнтоване середовище Інтернет-користувача: особливості модельного подання та освітнього застосування. Інформаційні технології в освіті. 2013; Семеріков С., Теплицький І., Шокалюк С. Мобільне навчання: історія, теорія, методика. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2008; 3. UNESCO policy guidelines for mobile learning [Electronic resource], Paris, 2013.

Навчання онлайн (англ. Online learning) – 1) процес отримання знань, навичок та компетентностей за допомогою комп'ютера або іншого пристрою, підключеного до мережі Інтернет; 2) навчання за програмами «відкритого університету», освітні послуги якого надаються виключно в Інтернет.

Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія. Київ: Атіка, 2008. 684 с.; Литвинова С. Г. On-line навчальне середовище вчителя-предметника загальноосвітнього навчального закладу. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. Том 19. № 5. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/356>.

Навчання у співробітництві з комп'ютерною підтримкою (англ. computer-supported collaborative learning, CSCL). Діяльність зі спільного навчання з ІКТ-підтримкою (системи, ресурси, задачі), що посилюють ефект навчання.

ISO/IEC 2382-36. Information technology — Vocabulary — Part 36: Learning, education and training. - Second edition. - 2013-11-15.

Нарощування потенціалу (англ. Capacity-building). Підвищення рівня спроможності та здатності людини виконувати свою роботу, шляхом поліпшення знань

та навичок, набіття компетентностей. Процес, що застосовується для здійснення якісних змін, вже набутих людиною, або організацією здатностей (компетентності, навичок, вмій). Нарощування потенціалу супроводжується оцінюванням початкового та кінцевого стану.

<http://ccti.colfinder.org/toolkit/ict-toolkit/resources/Documents/UNESCO20ICT20CFT20Document20-20Updated.pdf>

Наука України – доступ до знань. Інформаційний портал, що включає реєстр науковців України, наукові установи, наукові бібліотеки, науково-інформаційні ресурси бібліотек. (Ресурс НБУ ім. В.І.Вернадського, <http://nbuv.gov.ua/node/2456>).

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій /– К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Наукова діяльність. Інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Наукова періодика України. Колекція понад 2,2 тис. журналів та збірників наукових праць України. (ресурс НБУ ім. В.І. Вернадського, <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334>).

Наукова продукція. Науковий та (або) науково-технічний (прикладний) результат, призначений для реалізації.

Наукова публікація. Опублікований опис наукового дослідження, що містить аналіз сутності певної наукової проблеми, методи і результати її дослідження, науково обґрунтовані висновки. Вона відображає основний зміст, новизну наукового дослідження і фіксує завершення певного етапу дослідження або роботи в цілому. Крім цього, публікація забезпечує первинною науковою інформацією суспільство, сповіщає наукове співтовариство про появу нового наукового знання і передає індивідуальний результат у загальне надбання. Існують такі види наукових публікацій: монографія, стаття, автореферат, препринт, тези доповідей, наукова доповідь, збірник наукових праць. Призначення наукової публікації – ознайомлення з результатами актуальних досліджень окремих вчених та груп науковців. Публікації, як правило, передують процес наукового рецензування, що здійснюється незалежними фахівцями. Наукові публікації є найбільш авторитетним та об'єктивним джерелом відомостей. Головні функції наукової публікації: оприлюднення результатів наукової роботи; сприяння встановленню пріоритету автора при аналогічних за змістом наукових статтях; свідчення про особистий внесок дослідника в розробку наукової проблеми; підтвердження достовірності основних результатів і висновків наукової роботи, її новизни та наукового рівня, оскільки після виходу в світ публікація стає об'єктом вивчення й оцінки широкою науковою громадськістю; підтвердження факту апробації та впровадження результатів і

висновків дисертації; відображення основного змісту, наукового рівня та новизни дослідження; забезпечення первинною науковою інформацією суспільства, повідомлення про появу нового наукового знання, передача його у загальне користування.

Наукова робота. Наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки, проведені з метою одержання наукового, науково-технічного (прикладного) результату. Основними видами наукової (науково-технічної) роботи є науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, дослідно-технологічні, технологічні, пошукові та проектно-пошукові роботи, виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також інші роботи, пов'язані з доведенням нових наукових і науково-технічних знань до стадії практичного використання.

Наукова установа. Юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, утворена в установленому законодавством порядку, для якої наукова та (або) науково-технічна діяльність є основною. Основна діяльність наукових установ – проведення фундаментальних досліджень, прикладних наукових і науково-технічних (експериментальних) розробок, надання науково-технічних послуг, проведення наукової і науково-технічної експертизи, підготовка наукових кадрів, розвиток і збереження наукової інфраструктури.

Наукове видання. Твір (узагальнююча наукова праця, монографія, збірник наукових праць, збірник документів і матеріалів, тези та матеріали наукових конференцій, автореферат дисертації, препринт, словник, енциклопедія, науковий довідник або покажчик, наукове періодичне видання тощо) наукового характеру, що пройшов процедуру наукового рецензування та затвердження до друку вченою (науковою, науково-технічною, технічною) радою наукової установи або вищого навчального закладу, редакційно-видавниче опрацювання, виготовлений шляхом друкування, тиснення або в інший спосіб, містить інформацію про результати наукової, науково-технічної, науково-педагогічної, науково-організаційної діяльності, теоретичних чи експериментальних досліджень (науково-дослідне видання); підготовлені науковцями до публікації тексти пам'яток культури, історичних документів чи літературних текстів (археографічне або джерелознавче видання); науково систематизовані дані чи матеріали, що відображають історію науки та сучасний стан наукового знання (науково-довідкове або науково-інформаційне видання), призначені для поширення, що відповідають вимогам національних стандартів, інших нормативних документів з питань видавничого оформлення, поліграфічного і технічного виконання.

Наукове відрядження. Відрядження наукового (науково-педагогічного) працівника, аспіранта, докторанта на певний строк для проведення наукової або науково-педагогічної роботи, участі в наукових конференціях, симпозіумах, семінарах, наукових школах, експедиціях поза місцем його основної роботи (для аспірантів, ад'юнктів – поза місцем навчання), за наявності запрошення сторони, що приймає, або направлення установи, де працює вчений.

Наукове дослідження. Вид пізнавальної діяльності людини, спрямований на вироблення об'єктивно нового знання.

Науковий журнал, академічний журнал або рецензований науковий журнал. Журнал, в якому публікуються роботи із певної галузі академічної науки. Статті, що надсилаються до таких журналів, перед публікацією рецензуються незалежними фахівцями, які зазвичай, не входять до складу редакції журналу, а ведуть дослідження в областях, близьких до тематики статті.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Науковий імідж вченого. З одного боку динамічна структура, а з іншого – статична. З підвищенням вимог в науці – підвищується вимоги до науково-дослідної роботи. Вчені повинні не тільки слідкувати за своїм науковим іміджем, а й безпосередньо впливати на його формування з позитивним вектором розвитку у майбутньому. На формування іміджу вченого впливають: доступність інформації про вченого і академічну або наукову організацію, до якої він належить; наукометричні індекси; використання глобальних ідентифікаторів для підвищення точності при розрахунку показників; наявність публікацій в журналах з високим імпаکت-фактором; наявність публікацій в джерелах, для яких забезпечено видимість у світовому інформаційному просторі; залучення до світової системи комунікацій; рівень компетентності.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Науковий підрозділ. Структурний підрозділ юридичної особи, основним завданням якого є провадження наукової, науково-технічної або науково-організаційної діяльності, у штаті якого посади наукових працівників становлять не менш як 50 відсотків. Типами наукового підрозділу є інститут, науково-дослідна частина, управління, відділення, комплекс, центр, відділ, лабораторія, секція, сектор, бюро, група, філіал, дослідна станція, дослідне поле, ботанічний сад, дендропарк, обсерваторія, наукова (науково-технічна) бібліотека, науковий (науково-технічний) музей.

Науковий працівник. Вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) професійно провадить наукову, науково-технічну, науково-організаційну, науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтвержену результатами атестації у випадках, визначених законодавством.

Науковий (науково-технічний) проєкт. Комплекс заходів, пов'язаних із забезпеченням виконання та безпосереднім проведенням наукових досліджень та (або) науково-технічних розробок з метою досягнення конкретного наукового або науково-технічного (прикладного) результату.

Відповідно до Р. І, ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

Науковий результат. Нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо.

Науково-організаційна діяльність. Діяльність, спрямована на методичне, організаційне забезпечення та координацію наукової, науково-технічної та науково-педагогічної діяльності

Науково-освітні інформаційні мережі (англ. Research and Education Information Networks). Автоматизовані інформаційні системи (АІС), що наповнені даними та відомостями переважно освітнього і наукового спрямування, забезпечують інформаційне підтримування освіти й науки та технологічно використовують комп'ютерну інформаційно-комунікаційну платформу для транспорту і опрацювання інформаційних об'єктів.

Биков В.Ю., Спірін О.М., Шишкіна М.П. Корпоративні інформаційні системи підтримування науково-освітньої діяльності на базі хмаро орієнтованих сервісів / Зб. наук. пр.: Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти, Вип. 43 (47), ч. 2, с. 178-206, 2015.

Науково-педагогічна діяльність. Педагогічна діяльність в університетах, академіях, інститутах та закладах післядипломної освіти, що пов'язана з науковою та (або) науково-технічною діяльністю.

Науково-педагогічне дослідження – це процес і результат наукової діяльності, спрямовані на одержання нових знань про закономірності процесу навчання, виховання і розвитку особистості, про структуру, теорію, методику і технологію організації навчально-виховного процесу, його зміст, принципи, організаційні методи і прийоми.

Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця, Україна: ДОВ «Вінниця», 2008.

Науково-педагогічний працівник. Вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) в університеті, академії, інституті, професійно провадить педагогічну та наукову або науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації у випадках, визначених законодавством.

Наукознавство – галузь досліджень, що вивчає соціальні, економічні й матеріально-технічні умови та закономірності розвитку науки, структуру й динаміку наукової діяльності.

Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – 5-те вид. – К. ; Ірпінь : Перун, 2005.

Наукометрична база даних. Бібліографічні та реферативні бази даних, що є інструментом для відстеження цитованості наукових публікацій. Також ці бази є пошуковими системами, що формують статистику і це характеризує стан і динаміку показників затребуваності, активності та індексів впливу діяльності окремих вчених і наукових організацій. Під «наукометричною базою даних відкритого доступу» розуміють таку наукометричну базу даних, що є некомерційною і забезпечує відкритий доступ користувачів до її ресурсів і сервісів

Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень / Спірін О.М., Яцишин А.В., Іванова С.М., Кільченко А.В., Лупаренко Л.А. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2016. - №5 (55). – С. 136-174;

Наукометрія – 1) розділ наукознавства, що займається статистичними дослідженнями структури й динаміки наукової інформації (*Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – 5-те вид. – К. ; Ірпінь : Перун, 2005*); 2) наукознавча дисципліна, яка здійснює вимір наукової діяльності та виявлення об'єктивних закономірностей цієї діяльності. Під інформетрією розуміють дисципліну, що вивчає математичні, статистичні методи, моделі та їх використання для кількісного аналізу структури, властивостей наукової інформації, закономірностей процесів наукової комунікації. При цьому під науковою інформацією і науковими комунікаціями розуміються не тільки науково-технічна література, яка є вхідним документним інформаційним потоком, а й результати інформаційної діяльності: інформаційні масиви, природні та формалізовані мови як засоби індексування і пошуку, інформаційні запити споживачів – користувачів інформації, інші предмети інформаційної діяльності. Під бібліометрією фахівці розуміють наукову дисципліну, яка досліджує та описує кількісні закономірності об'єктів бібліотечної справи, бібліографії для вирішення завдань бібліотекознавства та бібліографознавства (*Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.*)

Національна асоціація з удосконалення комп'ютерної освіти (англ. Naace National Association for the Advancement of Computer Education). Підтримує навчання з використанням технологій. Існує з 1984 року, представляє собою спільноту шкіл, вчителів, директорів шкіл, освітян, політиків освіти, представників індустрії освітніх технологій. Розповсюджує і підтримує впровадження технологій з метою підвищення якості навчання на всіх етапах навчального процесу системи освіти Великої Британії. З цією ж метою проводить семінари, конференції, тренінги на національному і міжнародному рівні. Значну увагу приділяє популяризації професіям за напрямом інформаційні технології.

National Association for the Advancement of Computer Education [online]. – Available from: <http://www.naace.co.uk>.

Національні професійні стандарти для ІТ користувачів NOS (англ. NOS - The National Occupation Standards for IT users). Стандарти, в яких визначено обсяг знань, умінь і навичок, якими особа має оволодіти для відповідності вимогам її робочого місця. Розроблені і прийняті роботодавцями Великої Британії.

E-skills UK [online]. – Available from: <https://www.e-skills.com/news-and-events/2009/new-national-occupational-standards-for-it-users-now-available>.

Неперервна освіта. Сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості. Для кожної людини неперервна освіта є процесом формування й задоволення її пізнавальних запитів та духовних потреб, розвитку задатків та здібностей у мережі державно-суспільних навчальних закладів і шляхом самоосвіти. Неperервна освіта – будь-яка навчальна діяльність протягом усього життя з метою вдосконалення знань, умінь, навичок, кваліфікаційного рівня відповідно до соціальних, професійних, особистих потреб молоді. Освіта впродовж життя трактується як найбільш універсальна та включає всі форми освіти дорослих (сімейну, шкільну, вищу, продовжену професійну, суспільну). Це здебільшого загальнокультурний термін для визначення нової парадигми переходу від поетапної ступеневої системи освіти до індивідуальної. Безперервна освіта – це процес особистого, соціального та професійного розвитку індивіда протягом його життя, здійснюваний з метою удосконалення якості життя як окремого індивіда, так і суспільства. Це всеосяжна й об'єднуюча ідея, що охоплює формальне, неформальне і позаформальне, здійснювана з метою досягнення якнайповнішого розвитку різноманітних сторін життя на різних його щаблях.

Неперервний професійний розвиток (англ. Continuing professional development). Сукупність формальних та неформальних навчальних заходів з професійного розвитку, які можуть включати, наприклад, предметну і педагогічну підготовку. У деяких випадках ці види діяльності можуть призвести до отримання додаткової кваліфікації.

Непристойний/принижуючий зміст. Матеріал в Інтернеті, який деякі люди можуть вважати образливим, огидним. Такі веб-сайти можуть включати в себе інтернет-порнографію, шокуючі сайти, або такі що призводять до розпалювання ненависті до певних груп (за статтю, етнічним походженням, релігією, расою, інвалідністю, сексуальною орієнтацією). Такий зміст може проявлятися у різних формах, наприклад, у вигляді спливаючих вікон і посилань.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Неформальна освіта. Освіта, що необов'язково має організований та систематичний характер, може здійснюватися поза межами організованих освітніх закладів. Неформальна освіта здійснюється в освітніх установах або громадських

організаціях (клубах, гуртках), під час індивідуальних занять з репетитором, тренером й зазвичай не підтверджується наданням документа. Неформальне навчання – це навчання, засноване на запланованій діяльності, яка явно не позначена як навчання (з точки зору завдань, тривалості навчання або підтримки тих, хто навчається), але яка містить значимий навчальний елемент, але зазвичай не завершується сертифікацією.

Норвезький центр для ІКТ в освіті (англ. The Norwegian Centre for ICT in Education). Національна установа, створена в 2010 р. який займається спостереженням розвитку різних аспектів цифрової компетентності в ЗНЗ. Основною метою роботи Центру є підвищення якості освіти, поліпшення результатів навчання завдяки впровадженню навчальних стратегій з використанням ІКТ у дошкільній, початковій, середній освіті й програмах з підготовки майбутніх вчителів. Центр відповідає за організацію та проведення низки моніторингових досліджень; розробляє он-лайн інструменти для моніторингу, підтримки й оцінювання використання цифрових технологій адміністраторами ЗНЗ і вчителями.

The Norwegian Centre for ICT in Education // The Norwegian Centre for ICT in Education. – 2006. – [online]. – Available from: <https://iktsenteret.no/english>

О

Онлайн. Процес або операції, що відбуваються в режимі реального часу. Онлайн трансляція в Інтернеті – еквівалент прямої трансляції по телевізору. Залишаючи свій коментар на сайті або спілкуючись в чаті ви також працюєте в режимі онлайн.

Он-лайн навчання (англ. on-line learning). Навчання, що здійснюється із під'єднанням до мережі Інтернет.

ISO/IEC 2382-36. Information technology — Vocabulary — Part 36: Learning, education and training. - Second edition. - 2013-11-15.

Оприлюднення. Залежно від виду інформації, яка підлягає оприлюдненню, таке розкриття інформації може носити характер офіційного оприлюднення або неофіційного оприлюднення (для загального інформування, розкриття інформації з метою забезпечення прозорості або загальної обізнаності щодо публічної інформації, розголошення (оголошення) з маркетинговою або рекламною метою тощо).

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Організаційно-педагогічна модель використання ЕВЖС у науково-педагогічних дослідженнях. Теоретична конструкція, що у схематично-описовій формі відтворює авторське розуміння принципів внутрішньої організації, характеристик, функціональних властивостей і взаємозв'язків структурних складових процесу використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічні дослідження та надає можливість вивчати і прогностично проектувати даний процес.

Лупаренко Л.А. Організаційно-педагогічна модель впровадження електронних відкритих журнальних систем у процес науково-педагогічних досліджень // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки.

Освіта дорослих. Практика навчання і виховання дорослих, набуття ними нових навичок, умінь та знань, пов'язана з новим працевлаштуванням чи з іншого роду зміною діяльності. Освіта дорослих являє собою цілеспрямований процес розвитку і виховання особистості, реалізуючи освітні програми та послуги. Здійснення освітньо-інформаційної діяльності відбувається в межах та поза межами загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти. Система освіти дорослих – це сукупність закладів і установ формальної (загальноосвітні та професійні навчальні заклади) та неформальної освіти дорослих (учнівство на робочому місці, різноманітні курси для здобуття нової спеціальності й задоволення пізнавальних, соціальних потреб), наукових, науково-методичних, методичних установ, науково-виробничих підприємств, інформаційних служб, інших юридичних та фізичних осіб, які мають право на надання освітніх послуг, а також державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування.

Закон України «Про освіту», 2017 р.

Освітнє середовище. Суттєвий оточуючий систему освіти простір, частина глобального освітнього простору, яка не включає систему освіти, проте включає інші системи глобального освітнього простору, з якими система освіти суттєво взаємопов'язана. Таким чином, ті об'єкти глобального освітнього простору, що не мають впливу на суттєві властивості системи освіти і на які система освіти також не впливає, не відносяться до освітнього середовища системи освіти. Функціонально пов'язані поняття: навчальне середовище, навчальне середовище закладу освіти, освітньо-наукове середовище закладу вищої освіти, дизайн освітнього середовища.

Кремень В.Г., Биков В. Ю. Категорії «простір» і «середовище»: особливості модельного подання та освітнього застосування. Теорія і практика управління соціальними системами, 2013; Биков В.Ю., Гуржій А.М., Шишкіна М.П. Концептуальні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища закладу вищої педагогічної освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми, 2018.

Освітній портал. Веб-сайт, призначений для широкого кола освітян (менеджерів освіти, методистів, вчителів, викладачів та ін.) та громадськості (батьки, учні, студенти), на якому виконується аналіз, опрацювання та подання інформації і надання доступу до сервісів і застосувань на основі персоналізації користувачів. Освітні портали акумулюють територіально розподілені дані про заклади освіти та електронні освітні ресурси, науково-методичні ресурси, аналітичні відомості з освітніх питань, сучасні технології навчання, державні освітні стандарти і будь-яку інформацію, що підтримує індивід рівень освіти й інтерес до безперервного його підвищення. Призначенням освітніх порталів є задоволення потреб освітян різних рівнів та широких кіл громадськості з пріоритетних питань розвитку освітньої системи. Користувачі порталів мають можливість ознайомитися з державними і нормативними документами, що наявна на урядових та інших освітніх веб-сайтах.

Биков В.Ю., Задорожна Н.Т., Омельченко Т.Г. Сучасні підходи та принципи побудови порталів. Засоби і технологи єдиного інформаційного освітнього простору. К., 2004. 2. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, інтернету і програмування. К., 2005.

Освітній сайт – 1) інформаційний ресурс, що визначається своєю адресою, має власника і складається з веб-сторінок які об'єднані за змістом відомостями освітнього характеру; 2) веб-вузол, що визначається своєю адресою і складається з веб-сторінок, веб-документів, які сприймаються як єдине ціле. Використання освітніх сайтів спрямоване на: інформаційно-презентаційну, консультативну, інформаційно-методичну, просвітницьку, навчальну підтримку діяльності суб'єктів взаємодії. За допомогою таких сайтів відбувається взаємодія з громадськістю, зокрема можливо: інтерактивно представити відомості та дані для аудиторії незалежно від її територіального місцезнаходження; оперативно висвітлювати новини та досягнення в освітній діяльності на основі публікації новин, оглядів, каталогів видань, а також навчальних, наукових, методичних і практичних матеріалів; активізувати участь педагогічних працівників, учнів, студентів в Інтернет-олімпіадах, конкурсах, конференціях та ін.

Биков В.Ю., Задорожна Н.Т., Омельченко Т.Г. Сучасні підходи та принципи побудови порталів. Засоби і технологи єдиного інформаційного освітнього простору. К., 2004; Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, інтернету і програмування. К., 2005.

Освітні результати. Особистісні якості і цінності учня (мотиви, інтереси, потреби, система цінностей), міжпредметні загально навчальні уміння і навички (універсальні навчальні дії, які застосовуються як в освітньому процесі, так і в реальних життєвих ситуаціях), предметні та ключові компетентності. Ознаки розвитку сучасного навчального процесу в цілому – поява нових педагогічних технологій, форм організації навчання, високотехнологічних засобів навчання

Пінчук О.П. Проблема формування ІК-компетентності учнів у відкритому інформаційно-освітньому середовищі: аспект використання електронних соціальних мереж у навчанні // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2016. – № 8. – С.4-10.

Освітньо-наукове середовище закладу вищої освіти – 1) підсистема педагогічної системи, – штучно і цілеспрямовано побудований у закладі вищої освіти суттєвий оточуючий студента простір (що не включає самого студента), в якому здійснюється навчально-виховний процес та створені необхідні і достатні для його учасників умови щодо ефективного і безпечного досягнення цілей навчання і виховання (*Биков В.Ю.*); 2) середовище діяльності учасників освітнього і наукового процесів (студента, слухача, викладача, методиста, науковця, адміністративнокерівного і допоміжного персоналу), в якому створені необхідні, достатні та безпечні умови для їх реалізації (*Шишкіна М. П. Теоретико-методичні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2016. 40 с.*).

Освітня-онлайн платформа. Спеціалізована освітня інформаційно-телекомунікаційна система, представлена в мережі Інтернет як веб-сайт, що в режимі онлайн надає доступ до електронних освітніх ресурсів та персоналізованих сервісів для проходження індивідуальних, групових та масових електронних навч. курсів. У разі успішного закінчення таких курсів користувач зазвичай отримує сертифікат. Особливістю таких платформ є персоніфікований інтерфейс, можливість ідентифікації користувачів і визначення для них політики доступу до електронних освітніх ресурсів,

висока безпека розміщених електронних освітніх ресурсів та можливість їх інтеграції й агрегації, можливість інтеграції різних сервісів і надання єдиної точки входу до цих сервісів.

Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, інтернету і програмування. К, 2005; Положення про Національну освітню електронну платформу. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0702-18#n16>; Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80/ed20130515#n18>.

Основна діяльність наукових установ. Проведення фундаментальних досліджень, прикладних наукових і науково-технічних (експериментальних) розробок, надання науково-технічних послуг, проведення наукової і науково-технічної експертизи, підготовка наукових кадрів, розвиток і збереження наукової інфраструктури.

Відповідно до Р.І, ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

Особистий електронний кабінет вступника. Веб-сторінка, за допомогою якої вступник подає електронну заяву до закладу вищої освіти та контролює її статус.

Наказ Міністерства освіти і науки України 13.10.2017 № 1378 в редакції 23.04.2018 № 409 «ПОРЯДОК подання та розгляду заяв в електронній формі на участь у конкурсному відборі до закладів вищої освіти України в 2018 році» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1398-17>.

Офіс з управління та регулювання кваліфікаціями та екзаменами (англ. Ofqual (The Office of Qualifications and Examinations Regulation). Організація, що регулює кваліфікації, екзамени та оцінювання в Англії і професійні кваліфікації у Північній Ірландії.

Ofqual [online]. – Available from: <http://www.ofqual.gov.uk>.

Оцінка результатів навчання (англ. Assessment of learning outcomes). Процес оцінювання знань, ноу-хау (англ. know-how), навичок, компетентностей особистості відповідно до критеріїв (вивчення очікувань, вимір результатів навчання). Таке оцінювання, зазвичай, супроводжується сертифікацією.

Terminology of european education and training policy. Second edition. European centre for the development of Vocational Training, 2014. – 338 p., p. 28

Оцінювання – 1) процес, за допомогою якого досягнення учня/учнів вимірюються або оцінюються відповідно до конкретних критеріїв якості освіти; 2) систематична оцінка якості діяльності та (або) результатів виконання програми або політики. З оцінюванням невід’ємно пов’язаний набір стандартів, що (явно або неявно) визначає, якою має бути програма або політика і які завдання вона має виконувати. Мета оцінювання полягає у вдосконаленні програми або політики шляхом усунення неефективного втручання або вироблення вказівок щодо модифікацій існуючого втручання.

Вайс К. Оцінювання / Керол Вайс. – К.: Основи, 2000. – 671 с.; IBE Glossary Curriculum Terminology. Published in September 2013 by the UNESCO International Bureau of Education (UNESCO-IBE) [online]. –from: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/IBE_GlossaryCurriculumTerminology2013_eng.pdf.

Оцінювання для навчання (англ. Assessment for learning). Оцінювання прогресу і досягнення учня, головна мета якого полягає в підтримці та підвищенні якості навчання шляхом адаптації навчального процесу для задоволення потреб учня.

IBE Glossary Curriculum Terminology. Published in September 2013 by the UNESCO International Bureau of Education (UNESCO-IBE) [online]. –from: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/IBE_GlossaryCurriculumTerminology2013_eng.pdf.

Оцінювання процесів (англ. Process evaluation). Вивчення процесів, що відбуваються у межах програми в процесі її виконання. При цьому основна увага приділяється залученню учасників, пропонованим видам діяльності, здійснюваним заходам, практиці роботи персоналу та діям клієнтів.

Вайс К. Оцінювання – К.: Основи, 2000. – 671 с.

Оцінювання процесу навчання (англ. Assessment of learning). Оцінювання досягнень учня, основною метою якого є надання інформації про те, що було вивчено в конкретний момент навчального часу. Цей процес включає використання стандартних іпитів або інші дослідження.

IBE Glossary Curriculum Terminology. Published in September 2013 by the UNESCO International Bureau of Education (UNESCO-IBE) [online]. – Available from: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/IBE_GlossaryCurriculumTerminology2013_eng.pdf

Оцінювання результатів (англ. Outcome evaluation). Процес оцінювання результатів після участі у програмі, або проєкті, а також після здійснення навчання. Особливістю є те, що таке оцінювання спрямоване на виявлення результатів, яких було досягнуто після участі тих, кого оцінюють, внаслідок втручання з боку програми.

Вайс К. Оцінювання / Керол Вайс. – К.: Основи, 2000. – 671 с.

Оцінювання результатів науково-технічної діяльності. Здійснюється після завершення фундаментальних і прикладних досліджень вченими (науково-технічними) радами наукових організацій-виконавців або спеціально створювані експертні комісії, підсумки оцінювання яких затверджуються вченими радами, а за їх відсутності – керівництвом наукових організацій. Загальна оцінка результатів формується на основі узагальнення усіх оцінок, представлених експертами.

Оцінювання рівним-рівного (англ. Peer assessment). Оцінювання роботи учнів іншими учнями за принципом «рівним-рівного».

Оцінювання цифрової компетентності (англ. DCA – Digital Competence Assessment). Рамки оцінювання цифрової компетентності, що є частиною міжнародного проєкту «Інтернет і школи: проблеми доступності, політика рівності та інформаційного менеджменту». Оцінювання спрямоване на учнів середніх шкіл (15-16 років).

Anusca Ferrari. Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. 2012. – 93 p. [online]. – Available from: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC68116.pdf>.

Оцінювання якості тесту. Процедура встановлення ступені відповідності характеристик окремих тестових завдань та тесту в цілому критеріям якості та складання висновку про якість тесту.

Дудко А. Ф. Комп'ютерно орієнтована методика оцінювання якості тестів з вищої математики викладачами закладів вищої освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.10 – К., 2019. – 22 с.

Оцінювання як форма навчання (англ. Assessment as learning)

Оцінювання, при якому активно залучаються учні при аналізі їх навчання. Це відбувається, коли учні розмірковують, регулюють і контролюють свої успіхи в навчанні.

П

Пароль. Набір символів, який пред'являється користувачем системі для отримання доступу до даних і програм. Є засобом їх захисту від несанкціонованого доступу.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В.Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – 10 с.

Перегляд. Контрольована користувачем діяльність, спрямована на обстеження розподіленого інформаційного простору, формованого системою на основі ресурсів та їх зв'язків.

Персональний профіль дослідника у наукометричних базах. Наукові, науково-педагогічні працівники, аспіранті і докторанти, створивши особистий профіль у різних наукометричних системах, можуть відстежувати бібліографічні посилання на свої публікації, переглядати цитування, графіки цитувань своїх публікацій. Наукометричні платформи, реферативні бази, можуть бути потужним інструментом оприлюднення, розповсюдження та аналізу використання (цитування) результатів наукових досліджень. Використовуючи ці системи, можливо здійснювати кількісне і якісне оцінювання наукових результатів як окремих дослідників, так і наукових колективів чи організації. «Індекс-цитування» є своєрідною рейтинговою шкалою, що визначає кількісно-якісний внесок ученого в науку. Однак незважаючи на те, що цей критерій є формалізованим і, таким чином, ніби меншою мірою залежить від суб'єктивних впливів, усе ж його не можна визнати як єдино достовірний. Більшість експертів вважає, що індекс-цитування – це лише один із показників наукового рівня, якого досяг вчений.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Персоніфікована навчально-наукова лабораторія віддаленого доступу.

Сукупність взаємодій між учасниками процесу навчання, елементами контенту (змісту) і іншими елементами навчального середовища (комп'ютерно орієнтованими засобами і обладнанням), що реалізується он-лайн, з персоніфікованим доступом до всіх наявних ресурсів і сервісів із віддаленого місцезнаходження.

Шишкіна М. П. Теоретико-методичні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу: дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2016. 441 с.

Підвищення кваліфікації. Оновлення теоретичних і практичних знань, вдосконалення навичок фахівців у зв'язку з постійно зростаючими вимогами до їх кваліфікації. Вид професійного навчання працівників, що має на меті підвищення рівня їх теоретичних знань, вдосконалення практичних навичок і вмінь. Підвищення кваліфікації – це навчання, спрямоване на послідовне вдосконалення їх професійних та економічних знань, умінь і навичок, зростання майстерності з оцінки. Метою підвищення кваліфікації фахівців є оновлення їх теоретичних і практичних знань у відповідності з постійно зростаючими вимогами освітніх стандартів. Підвищення кваліфікації може відбуватися в таких формах тематичне навчання з конкретних питань оціночної діяльності; тренінги, тематичні та проблемні семінари з науково-технічних, технологічних, соціально-економічних та інших проблем, що виникають на рівні галузі, регіону, підприємства (об'єднання), організації чи установи; поглиблене вивчення актуальних проблем за профілем професійної діяльності для оновлення знань або підготовки фахівців до виконання нових трудових функцій.

Показник (англ. Indicator). Змінні, що представляють статус зміни групи або особи, об'єкту, організації, елементу навчання, які є головними показниками для звітування щодо наявних змін внаслідок процесу навчання або для усвідомлення умов, що супроводжують процес навчання.

Портфоліо (англ. Portfolio). Накопичення доказів індивідуальних умінь та навичок особистості. Прикладом можуть бути: зразки проектів, дослідження, сертифікати, документи, презентації, відео.

Портфоліо EUROPASS. Портфоліо, що охоплює низку вимог та дозволяє здійснити самооцінювання на основі відображених у ньому документів, які допомагають громадянам з'ясувати свої навички і кваліфікацію при подачі заяви на роботу або навчання в Європі.

Terminology of european education and training policy. Second edition. European centre for the development of Vocational Training, 2014. – 338 p., p. 79.

Посередник (англ. Betweenness). Показує ступінь, в якій вузол утворює місток або критичний зв'язок між іншими вузлами. Наприклад, багато керівників захищені від відволікаючих контактів помічниками або секретарями, які контролюють доступ до часу і уваги керівника. Вплив з'єднувача визначається правами, які в нього є, щоб заблокувати або дозволити доступ до інших. Чим більше вузлів, які залежать від з'єднувача, тим більше його потенційне значення для них. Таким чином, найпотужніша людина або організація в будь якій мережі є та, яка має велику кількість потенційних зв'язків, всі з яких є відносно близькими і, таким чином, легко доступні, в той же час, володіючи позицією в мережі таким чином, що він може блокувати або надавати доступ до інших вузлів.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Потенційна аудиторія. Число людей, що мають технічну можливість сприймати відомості та інформацію.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Пошук. Процес опрацювання «індексу», що має на меті сформувавши відповідь на запит користувача по розподіленим метаданих.

Пошукова система (англ. Search Engine). Певна база даних – онлайн-служба (програмно-апаратний комплекс з веб-інтерфейсом), що надає можливість пошуку інформації в Інтернеті. У просторіччі під пошуковою системою розуміють веб-сайт, на якому розміщено інтерфейс системи. Програмною частиною пошукової системи є пошукова машина – комплекс програм, що забезпечує функціональність пошукової системи і, зазвичай, є комерційною таємницею компанії-розробника пошукової системи. Індексція в пошукових системах сайтів здійснюється пошуковим роботом.

Базові поняття і терміни веб-технологій / [А.В. Кільченко, Х.В.Середа]; Упорядник: Кільченко А.В. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014. – 10с.

Правила дотримання приватності (англ. Privacy policy). Термін, що стосується захисту персональних даних, наприклад, способу, в який надавач послуг збирає, зберігає, захищає, розкриває, передає та використовує інформацію (дані) про своїх користувачів, виду даних, які збираються, тощо.

Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez S., Van den Brande, G. (2016). DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517/- 44 p.

Предметний пакет прикладних програм (ППП) – комплекс взаємопов'язаних прикладних програм для розв'язання задач певного класу із предметної галузі, що вивчається, призначений для автоматизації різноманітних розрахунків або інших операцій, що виникають у цій галузі.

Биков В.Ю., Шишкіна М.П. та ін. Проект положення про електронні освітні ресурси. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – 2013. - <http://lib.iitta.gov.ua/1041>.

Прикладні наукові дослідження. 1) Наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на одержання і використання знань для практичних цілей. Результатом прикладних наукових досліджень є нові знання, призначені для створення нових або вдосконалення існуючих матеріалів, продуктів, пристроїв, методів, систем, технологій, конкретні пропозиції щодо виконання актуальних науково-технічних та суспільних завдань. 2) Теоретичні та експериментальні наукові дослідження, спрямовані на одержання і використання нових знань для практичних цілей. Результатом прикладних

наукових досліджень є нові знання, призначені для створення нових або вдосконалення існуючих матеріалів, продуктів, пристроїв, методів, систем, технологій, конкретні пропозиції щодо виконання актуальних науково-технічних та суспільних завдань.

Відповідно до Р. І, ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

Програма міжнародного оцінювання компетентностей дорослих (англ. PIAAC - Programme for the International Assessment of Adult Competencies). Є однією з програм Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), що носить назву «Оцінювання рівня навичок он лайн» (англ. Education and skills online assessment), яка присвячена проведенню досліджень щодо сформованості ІК-компетентності дорослих, зокрема, у порівнянні залежності рівня володіння нею до рівня заробітної плати. Використовується для оцінювання рівня компетентностей вчителів. *Education and skills online assessment. The Online Version of PIAAC. A joint Initiative of the OECD and the European Union. – <http://www.oecd.org/skills/ESonline-assessment>.*

Програма комп'ютерна. Поданий мовою програмування закодований опис задачі (задач), що підлягає вирішенню за допомогою комп'ютера. Цей опис є інструкцією, де вказується, у якій послідовності (за яким алгоритмом), над якими даними, які операції необхідно виконати й у якій формі видати результат. Тобто, комп'ютерна програма містить опис: вбудованих даних (значень елементів даних, відомостей про їх склад і структуру) та їх сукупностей (баз даних), у тому числі всіх або деяких параметрів задачі (задач), а також спеціальних додаткових даних, які підлягають введенню, телекомунікаційному отриманню і / або передаванню, опрацюванню, зберіганню, відображенню; способів розв'язування задачі (задач деякого класу); адрес мережних ЕОР (даних та інших комп'ютерних програм); типу пристрою, з якого можуть вводитися (отримуватися) і на який має видаватися (передаватися) результат розв'язування задачі (задач, виконання програм).

Биков В.Ю., Шишкіна М.П. та ін. Проект положення про електронні освітні ресурси. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – 2013. - <http://lib.iitta.gov.ua/1041>.

Програми (видання) імітаційно моделюючі навчального призначення – призначені для дослідження та вивчення окремих аспектів (явищ) реальності, поданих засобами комп'ютерного моделювання, за допомогою яких учень/студент отримує можливість зміни (керування) окремими структурними і функціональними характеристиками моделі.

Биков В.Ю., Шишкіна М.П. та ін. Проект положення про електронні освітні ресурси. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – 2013. - <http://lib.iitta.gov.ua/1041>.

Програми-тренажери – комп'ютерні програми, що призначені для формування і закріплення умінь та практичних навичок, опанування методів, процедур виконання певних видів навчальної або професійної діяльності, а також для здійснення самопідготовки.

Биков В.Ю., Шишкіна М.П. та ін. *Проект положення про електронні освітні ресурси. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – 2013. - <http://lib.iitta.gov.ua/1041>.*

Програмне забезпечення комп'ютера. Це всі програми, що встановлені на персональному комп'ютері.

Проектна діяльність студентів з використанням вікі-орієнтованого навчального середовища. Вмотивована (на основі особистого інтересу), цілеспрямована (щодо певної мети чи проблеми) добровільна, активна, творча діяльність студентів з використанням вікі-орієнтованого навчального середовища.

Варченко-Троценко Л.О. Вікі-технологія як засіб підтримки проектної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей університету : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2017. 21 с.

Проектувальні компетентності інженера-педагога в галузі ІКТ у контексті використання систем комп'ютерних онтологій. Інтегрований результат освітньої підготовки майбутнього інженера-педагога в галузі КТ, яка відображає сформованість відповідних знань, умінь та професійно важливих здатностей і полягає у спроможності здійснювати проектувальну діяльність у галузі педагогіки та онтологічного проектування шляхом розробки педагогічних і виробничих проектів засобами СКО.

Козібрда С.В. Використання системи комп'ютерних онтологій як засобу формування проектувальних компетентностей майбутніх інженерів-педагогів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2018. 20 с.

Проектування. 1) Процес створення проекту, прототипу, прообразу майбутнього об'єкта, стану та способів його виготовлення. У проектуванні застосовують системний підхід, який полягає у встановленні структури системи, типу зв'язків, визначенні атрибутів, аналізуванні впливів зовнішнього середовища. 2) Комплекс робіт який складається з пошуку, досліджень, розрахунків та розрахування з метою отримання опису достатнього для створення нового об'єкту або виробу, його реконструкції, модернізації, що відповідає заданим вимогам. У психології – сукупність і послідовність розумових та психомоторних дій, в наслідок чого створюються образні схеми або знакові системи.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Проектування електронного освітнього ігрового ресурсу. Діяльність з розроблення електронного освітнього ігрового ресурсу з урахуванням змісту навчального матеріалу, вікових особливостей учнів і можливостей його використання у навчально-виховному процесі.

Мельник О.М. Проектування електронних освітніх ресурсів з математики для учнів початкової школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2017, 21 с.

Проектування електронних освітніх ресурсів навчання математики в початковій школі з використанням системи Adobe Flash. Цілеспрямована діяльність учителя щодо створення електронних засобів навчання математики з використанням системи Adobe Flash та їх упровадження в навчальний процес початкової школи.

Рибалко О.О. Проектування електронних освітніх ресурсів навчання математики в початковій школі з використанням системи Adobe Flash : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2017. 23 с.

Проектування мультимедійного контенту електронних освітніх ресурсів. Діяльність з зовнішнього оформлення навчального матеріалу, шляхом його обґрунтованого подання мультимедійними даними на екрані в естетичному керованому вигляді, з метою створення максимально ефективних умов для реалізації навчання з використанням ІКТ. Основна ціль даного процесу полягає в ефективному представленні змісту навчального матеріалу та в створенні умов, щоб особі, яка навчається, було комфортно і зручно реалізовувати навчальну діяльність.

Денисенко С. М. Психолого-педагогічні засади проектування мультимедійного контенту електронних освітніх ресурсів для вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2013. 20 с.

Просування сайту. Комплекс заходів і способів по збільшенню відвідуваності сайту цільовими відвідувачами. Цільові відвідувачі – це відвідувачі, які зацікавлені в товарі, послугі або інформації, представленої на сайті.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Професійна активність вченого у електронних соціальних мережах. Нині, саме електронні соціальні мережі, завдяки зручності їх інструментів і сервісів стали основними для швидкого зворотного зв'язку з громадськістю та поширенням власних наукових результатів. До прикладу є електронні соціальні мережі, що створені спеціально для наукової спільноти, а саме: Українські науковці у світі (Ukrainian Scientists Worldwide), LinkedIn, Computer Science Student Network (CS2N), SciPeople, Scientific Social Community та ін. Напрями застосування електронних соціальних мереж дослідниками: 1) самопрезентація вченого; 2) пошук наукового матеріалу та відстеження новин про наукові масові заходи; 3) підтримка наукових контактів і організації тематичних груп чи сторінок; 4) оцінка та моніторинг ефективності власних наукових робіт (*Яцишин А.В.*).

Професійне навчання (англ. Professional learning). 1) Процес цілеспрямованого формування у працівників спеціальних знань, розвиток необхідних навичок та вмінь, що дають змогу підвищувати продуктивність праці, максимально якісно виконувати функціональні обов'язки, освоювати нові види професійної діяльності, що включає первинну професійну підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації працівників відповідно до потреб виробництва. 2) Процес професійного розвитку, де можливо отримати додаткові навички і знання з певної професії. Педагоги, наприклад, під час професійного навчання можуть отримати додаткові знання та вміння

різними способами: під час курсів, програм, конференцій, заходів та семінарів, через колеґ, через досвід і експерименти, власні дослідження, членство у професійних мережах та асоціаціях. Іноді це називають «професійним розвитком» або неперервним професійним розвитком.

<http://ccti.colfinder.org/toolkit/ict-toolkit/resources/Documents/UNESCODocument-Updated.pdf>

Професійні компетентності. Сукупність професійних здатностей особи, що дають змогу самостійно приймати рішення, виконувати професійну діяльність (в залежності від відповідної кваліфікації) та досягати певних результатів.

Професійно-практична компетентність майбутнього вчителя інформатики щодо використання хмаро орієнтованого середовища у навчанні баз даних – підтверджена здатність майбутнього вчителя інформатики реалізовувати професійну діяльність в галузі баз даних на основі набутих теоретичних знань, практичних вмінь й навичок, ставлень, особистісних якостей та досвіду, якими він оволодів під час навчання баз даних у хмаро орієнтованому середовищі.

Коротун О. В. Використання хмаро орієнтованого середовища у навчанні баз даних майбутніх учителів інформатики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Житомир, 2018. 356 с.

Профіль учня/студента в адаптивній системі навчання. Сукупність персональних даних, пов'язаних з конкретним учнем/студентом (іншими словами – цифрове представлення моделі учня/студента), що містять класифікаційні відомості про нього – стиль навчання, навчальний прогрес, індивідуальні особливості, сильні та слабкі сторони тощо, та використовуються адаптивною системою для вибудовування індивідуальної освітньої траєкторії.

Процедура впровадження електронного наукового журналу з використанням електронних відкритих журнальних систем. Точний і повний опис послідовності виконання впорядкованого набору адміністративно-педагогічних заходів та дій, необхідних для розв'язування організаційно-педагогічної задачі створення і підтримки електронного періодичного наукового видання на програмній платформі певної відкритої журнальної системи.

Спірін О.М., Лупаренко Л.А., Новицький О.В. Процедура впровадження електронного наукового журналу з використанням програмної платформи Open Journal Systems // Інформаційні технології в освіті. – 2017. – № 32. – С. 40-60.

Публікація. 1) Оприлюднення певних відомостей чи доведення до загального відома за допомогою преси, журналів, книг, телебачення. 2) Текст, надрукований у будь-якому виданні. 3) Єдина за формою та вмістом опублікована робота.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Р

Рамка цифрової компетентності для громадян (англ. DigComp – Digital Competence Framework for Citizens). Рамка цифрової компетентності для громадян, розроблена Об'єднаним дослідницьким центром Європейської Комісії у 2016 р. на основі консультацій і активної співпраці з широким колом зацікавлених сторін у відповідь на запит суспільства щодо спільного еталонного рамкового орієнтиру, що дозволив би зрозуміти, що означає поняття «цифрова грамотність» з огляду на глобалізаційні процеси та розвиток технологій. Європейська рамка цифрової компетентності (DigComp) є інструментом для підвищення рівня компетентності громадян у галузі цифрових технологій у сфері освіти та підготовки та підвищення кваліфікації та ринку праці.

Овчарук О.В. <http://lib.iitta.gov.ua/711597/>Рамка цифрової компетентності для громадян: європейська стратегія визначення рівня компетентності в галузі цифрових технологій // Педагогіка і психологія. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 2018, 1 (98). стор. 31-38. ISSN 2304-0629

Рамка ЮНЕСКО з ІКТ компетентності для вчителів (англ. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers). Рамковий документ ЮНЕСКО з освітньої політики, який пропонує застосовувати три підходи до навчання у шкільному процесі й відповідної підготовки вчителів. Перший підхід технологічної грамотності (англ., Technology Literacy) передбачає поширення технологій, які використовуються учнями, громадянами і ринком праці, та їх включення до шкільних навчальних програм. Другий підхід щодо поглиблення знань (англ., Knowledge Deepening) означає збільшення спроможності учнів, громадян та ринку праці використовувати знання для набуття суспільних цінностей на благо економіки країни і вирішення комплексних життєвих завдань. Третій підхід щодо створення знань (англ., Knowledge Creation) передбачає збільшення спроможності учнів, громадян та ринку праці виробляти інновації, нові знання, нести свій внесок і мати вигоди з цих нових знань. Підходи охоплюють шість компонентів системи освіти — загальну політику, програми, педагогіку, ІКТ, організації, підготовку вчителів.

UNESCO ICT Competency Framework for Teachers / UNESCO. – 2011. - [online]. – Available from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002134/213475e.pdf>.

Реальний час. Режим роботи автоматизованої системи опрацювання інформації і керування, при якому враховуються обмеження на часові характеристики функціонування.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Результати навчання. Знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Відповідно до Р.І ст. 1 Закону України «Про вищу освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

Рейтинг викладачів. Загальна складова рейтингів викладачів закладу вищої освіти, дозволяє абітурієнтам отримати інформацію про цей університет; допомагає у формуванні іміджу викладача, має стимулювальні властивості, сприяє професійному й етичному зростанню всього професорсько-викладацького складу університету.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Репост. Вторинна публікація повідомлення, розміщеного іншим користувачем в соціальній мережі або блозі, з посиланням на джерело.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Розповсюджувати. 1) Роздавати, передавати, продавати і т. ін. багатьом для придбання, ознайомлення і т. ін.; поширювати. 2) Доводити до відома багатьох, поширювати (певні ідеї, погляди, чутки і т. ін.).

Словник української мови: в 11 томах. – Том 8, 1977. – Стор. 773.
<http://sum.in.ua/s/rozpovsjudzhuvaty>.

Рубрики оцінювання (рубрики, засновані на знаннях, рубрики на основі результатах) (англ. Assessment rubrics (knowledge based rubrics, performance-based rubrics)). Критерії оцінювання, які застосовуються під час оцінювання роботи учня. Наприклад, критерії оцінювання під час перевірки письмової роботи учня/студента можуть включати в себе правильне написання і пунктуацію, добре визначені абзаци або параграфи, чітку логічну структуру.

UNESCO ICT Competency Framework for Teachers / UNESCO. – 2011. [online]. – Available from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002134/213475e.pdf>.

С

Самоархівування наукових робіт. Розміщення автором безкоштовного примірника електронного документу у всесвітній мережі з метою забезпечення відкритого доступу до нього. Термін відноситься до самоархівування статей наукових рецензованих журналів та матеріалів конференцій, а також дисертацій, результатів наукових досліджень та ін. в інституційному репозитарії для підвищення його доступності, використання та цитування. Самоархівування є одним із двох методів для забезпечення відкритого доступу. Це іноді називають «зеленим шляхом» до відкритого доступу, тоді як інший – публікація у журналі відкритого доступу – «золотий шлях».

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Самоосвіта. Освіта, що набувається у процесі самостійної роботи без проходження систематичного курсу навчання в стаціонарному навчальному закладі.

Самоосвітня компетентність майбутніх фахівців з інформаційних технологій – підтверджена здатність особистості здійснювати самоосвітню діяльність для вдосконалення теоретичних знань та практичних навичок з метою гнучкого реагування на стрімкі зміни у сучасному інформаційному суспільстві та здатність до самостійного розв’язання завдань професійного спрямування в сфері інформаційних технологій для підвищення власного рівня конкурентоспроможності на ринку праці.

Волошина Т. В. Використання гібридного хмаро орієнтованого навчального середовища для формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2018. 293 с.

Світова цифрова бібліотека (СЦБ) (англ. World Digital Library). Міжнародна цифрова бібліотека, яка створена за підтримки ЮНЕСКО та Бібліотеки Конгресу США. Світова цифрова бібліотека започаткована з метою сприяння міжнародному та міжкультурному взаєморозумінню, представити вільно та безперешкодно через Інтернет у багатомовному форматі найкращі зразки культурної спадщини різних країн світу, створення ресурсів для науковців, освітян та широких верств населення та розвинути співпрацю між інституціями – партнерами проекту. СЦБ прагне поширити неангломовні та незахідні ресурси в Інтернет, і зробити внесок для науковців та дослідників.

Середовище ІКТ. Сукупність апаратних засобів, програмного забезпечення ПК, а також електронних мереж різного рівня організації, елементами яких вони є.

Комп’ютерно орієнтовані засоби навчання з фізики в школі: посібник / за заг. ред. Ю.О.Жука – К. Педагогічна думка. 2011. – 152 с.

Сертифікат (англ. Certificate / diploma / title). Офіційний документ, виданий установою, що нагороджує та відзначає досягнення відповідно до індивідуальної оцінки особистості чи колективу згідно з встановленими стандартами.

Terminology of european education and training policy. Second edimion. European centre for the development of Vocational Training, 2014. – 338 p., p. 41

Сертифікація результатів навчання (англ. Certification of learning outcomes). Процес видачі сертифіката, диплому або звання щодо формальних результатів навчання особистості, які свідчать про те, що результати навчання (знання, ноу-хау, навички та/або компетентності), отримані фізичною особою були оцінені компетентним органом відповідно до встановлених стандартів.

Terminology of european education and training policy. Second edimion. European centre for the development of Vocational Training, 2014. – 338 p., p. 42

Сила зв’язку (англ. TieStrength). Комбінація (ймовірно, лінійна) тривалості, емоційної інтенсивності (англ. emotional intensity), близькості, або взаємної довіри (англ. confiding), і реципрокних послуг, які характеризують даний зв’язок Для індивіда слабкі зв’язки виявляються важливим джерелом можливої мобільності. Якщо розглядати

ситуацію на макрорівні, то слабкі зв'язки відіграють значну роль у створенні соціальної згуртованості.

Грановеттер М. Сила слабких связей [Электронный ресурс] / М. Грановеттер // Экономическая социология; Государственный университет «Высшая школа экономики»; гл. ред. В. В. Радаев, 2009. – Т. 10. – № 4 (Сентябрь). – С. 31-50. – Режим доступа : www.ecsoc.mses.ru; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Симулякр. Знак, копія.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Синтетичне навчальне середовище (СНС). Інструмент, який поєднує в собі ключові елементи теорії навчання і технології створення контексту, в якому досягається оптимальне навчання. Важливо відзначити, що СНС створює (формує) синтетичний досвід в якості основи для навчання; тобто, воно підтримує навчання шляхом поєднання розширення (augmentation), заміни, створення та управління реального досвіду учня зі світом.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Система віртуальної реальності. Система, здатна забезпечити користувачеві ефект присутності в деякому штучному (уявному) середовищі завдяки впливу на органи чуття.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Система комп'ютерного моделювання (СКМод) – програмні засоби, призначені для анімаційної візуалізації явищ і процесів, побудови стратегій дій, виконання чисельних розрахунків будь-якого рівня складності та спрямованих на унаочнення та розв'язання задач різних типів.

Литвинова С. Г. Система комп'ютерного моделювання об'єктів і процесів та особливості її використання в навчальному процесі закладів загальної середньої освіти / Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. Том 64. № 2. С. 54.

Система «людина-техніка-середовище» (СЛТС). Система, що містить складники, які взаємодіють між собою: людина, технічні засоби діяльності і середовище, в якому реалізується ця діяльність.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Система управління вмістом (контентом) (англ. CMS – Content management system). 1) Інформаційна система або комп'ютерна програма, яка використовується для забезпечення і організації спільного процесу створення, редагування і управління контентом (тобто вмістом). 2) Програма, що надає інструменти для додавання, редагування, видалення інформації на сайті. Кожен сайт має панель управління, яка є лише частиною всієї програми, але достатня для управління ним.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій / Упоряд.: Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Система EPrints. Одна з найбільш поширених систем, що використовується для формування та управління відкритими архівами та призначена для створення архівів наукових досліджень з великою різноманітністю інформаційних ресурсів (наукові статті, звіти, дисертації, монографії, навчально-методичні посібники, матеріали конференцій, дані результатів експериментів і спостережень та ін.)

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Система управління навчанням (англ. Learning management system). Система управління навчальною діяльністю, яка використовується для розробки, управління та поширення навчальних онлайн-матеріалів із забезпеченням спільного доступу. Створюються дані матеріали у візуальному навчальному середовищі з завданням послідовності вивчення. До складу системи входять матеріали засновані як на змістовній так і на комунікативній компоненті: індивідуальні завдання, проекти для роботи в малих групах, навчальні елементи для всіх студентів.

Системи управління навчальним контентом (англ. LCMS – Learning Content Management Systems). Інформаційні мережні системи, що призначені для створення, зберігання та управління персоналізованим навчальним контентом (вмістом) у вигляді навчальних об'єктів.

Greenberg L. LMS and LCMS: What's the Difference? URL: <https://www.etraincenter.com/lms-lcms-compare.aspx>; Westfall B. SCORM vs. AICC vs. Tin Can (xAPI): Why xAPI Is the Only Way Forward. – URL: <https://www.softwareadvice.com/resources/scorm-vs-aicc-vs-tin-can/>.

Скаффолдинг контенту (англ. «scaffolding» – «будівельні риштування»). Проектування навчального контенту таким чином, щоби учень/студент поступово переходив на більш високий рівень навчальних досягнень. Скаффолдинг як метод полягає в закладенні в контент необхідних навчальних відомостей.

Соціальна компетентність молодших школярів в цифровому суспільстві – підтверджена здатність особистості, що виявляється у відкритості до суспільства, навичках соціальної поведінки, готовності до сприймання соціально спрямованих інформаційних повідомлень, відповідальності перед іншими за свої вчинки та вміння вибудовувати свою поведінку в середовищі поєднаної реальності (реальному і віртуальному) відповідно до соціальних норм і суспільних цінностей в частині, що стосується використання ІКТ молодшими школярами.

Коваленко В. В. Використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2018. 286 с.

Соціальна мережа (англ. social network) – це спільнота людей, об'єднаних спільними інтересами, спільною справою або мають інші причини для безпосереднього спілкування між собою. Поняття «соціальна мережа» має кілька значень. В *соціології* поняття визначається «як структури, що складається з вузлових елементів і зв'язків між ними – соціальної павутини». У соціальних мережах відбувається обмін ресурсами, як матеріальними, так і нематеріальними – це свого роду соціальний капітал, за допомогою якого людина знаходить доступ до різних благ. Соціальні мережі у *філософії* розглядається як самоорганізована гнучка система соціальних взаємин. У *психології* визначається як 1) суб'єктивна реальність міжособистісних взаємодій людини зі значимими для неї людьми. Соціальні мережі є складником соціального середовища, через яке людина включається в суспільство, набуває соціального досвіду, освоює соціальні норми, правила, формує свої цінності та установки; 2) система взаємозв'язків між людьми, в якій людина та її соціальна мережа перебувають в постійному процесі змін; 3) соціальна структура, що складається з групи вузлів, якими є соціальні об'єкти (люди, групи людей, спільноти, організації) і зв'язків між ними (соціальних взаємин). З розвитком ІКТ під цим терміном все частіше розуміють інтерактивний, з великою кількістю користувачів веб-сайт, контент якого наповнюється самими учасниками. Такий сайт є автоматизованим соціальним середовищем, зі створеними умовами для залучення і взаємодії певних груп користувачів, об'єднаних загальним інтересом. С.м. є певним феноменом соціальної реальності, що відображає специфіку мережної комунікації в цифровому суспільстві. До популярних і багаточисленних електронних соціальних мереж належать Facebook, MySpace, YouTube, Instagram, Qzone, Lenkedln, Twitter, WeChat та ін. Функціями С.м. є: комунікаційна, інформаційна, соціалізуюча (саморозвиток, рефлексія в системі «друзів» і «груп»), формування ідентичності, самопрезентаційна, розважальна та освітня. Тому, популярність електронних соціальних мереж варто використовувати для освітніх цілей (з метою розвитку цифрової, комунікативної та соціальної компетентностей користувачів) і для проведення наукових досліджень, оскільки відкриваються можливості для психологічного аналізу (вивчення захоплень, вподобань, внутрішнього світу за допомогою вивчення даних, розміщених на особистій сторінці користувача) та інтерпретації відомостей про велику кількість користувачів, які свідомо презентують себе для суспільства.

Пінчук О. П. Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мережних технологій та перспектив їх використання у навчанні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. № 4(48). С. 14-34; Матрехина Н.В. Социальная сеть человека в контексте его жизненных ситуаций: автореф. дис. ... к.психол.н. (19.00.05), 2006. 22 с.; Воронкин А.С. Социальные сети: эволюция, структура, анализ [Електронний ресурс] // Образовательные технологии и общество, 2014. № 1(17). С. 650–675. http://ifets.ieee.org/russian/depository/v17_i1/pdf/21.pdf; Яцишин А.В., Носенко Ю.Г. Використання електронних соціальних мереж для роботи з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами // Освіта та виховання обдарованої особистості. 2015. № 12 (43). С. 31-38; Найдьонова Л.А. Соціальні мережі як ландшафт роботи з клієнтом у “малому світі” сусідства // Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей. К., 2008.

Соціальна мережа для навчання та виховання. 1) Засоби спільної навчальної діяльності, а також засоби розгортання соціальних контактів та розширення соціальної взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу. 2) Засоби, що сприяють у навчально-виховному процесі збільшенню масштабу користувацької доступності ресурсів через інформаційно-комунікаційні мережі, формуванню

взаємопов'язаного структурованого освітнього контенту, впливають на розвиток діалогічного характеру навчального процесу. Також, це веб-сайт для організації людей зі схожими інтересами та / або діяльністю. Популярні соціальні мережі: MySpace, Facebook, Twitter, Однокласники та ін.

Соціальне хмарне середовище програмування. Хмарна платформа з необмеженим доступом користувачів для розробки і використання електронних ресурсів. Литвинова С. Г., Тебенко О.В. *Хмарні технології. Соціальне середовище програмування TouchDevelop. / Комп'ютер в школі і сім'ї. 2013. №5. С.27*

Соціальний капітал. 1) Інтегральна якісна характеристика життєдіяльності суспільства, що відбиває прагнення людей до співпраці, до об'єднань, до створення норм і цінностей суспільних відносин, насамперед, побудованих на взаємності та довірі. 2) Зв'язки між людьми, які залежать від норми поведінки та довіри. Соціальний капітал в організації являє собою пусковий механізм для поширення знань. Розрізняють дві форми існування соціального капіталу: 1) Перший капітал – структурний, який включає мережі та інституції, правила, які диктують існування. 2) Другий капітал – когнітивний, який являє собою довіру, відносини і цінності.

Социальные сети от А до Я. Путеводитель по социальным сетям интернета 6 Каталог социальных сетей[електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.social-networking.ru/soccat>; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Соціальний мережний сервіс. Віртуальний майданчик, що зв'язує людей в мережеві співтовариства за допомогою програмного забезпечення, комп'ютерів, об'єднаних в мережу Інтернет.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Соціальні медіа (англ. Social media). Вид мас-медіа, ряд онлайн-технологій на принципах Веб 2.0, завдяки яким споживачі контенту через свої дописи стають його співавторами і можуть взаємодіяти, співпрацювати, спілкуватися, ділитися інформацією або брати участь у будь-якій іншій соціальній активності із теоретично усіма іншими користувачами певного сервісу. За схемою Andreas Kaplan і Michael Haenlein виділено 6 типів: соціальні мережі, спільні проекти, блоги і мікроблоги, контент-спільноти, віртуальні ігрові світи, віртуальні соціальні світи. Також, виділяють різні форми соціальних медіа: 1) соціальні мережі (social networking): передбачають особисте анкетне спілкування; 2) інтерактивна співпраця (collaboration work): спільна робота з інформацією, її створення та перетворення; 3) соціальні бази знань (social knowledge bases): публікація контейнерів контенту, не пов'язаного хронологічно; 4) трансляція соціальної інформації (social information broadcasting): створення унікального контенту (unique content creation); розповсюдження контенту користувачів (re-sharing)

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Спілкування в Інтернеті. Психологічні особливості спілкування в Інтернеті:

1. Анонімність. Для більшості користувачів інтернет характерним є переховування істинних та презентація неправдивих відомостей анкетного характеру, що обумовлює зниження психологічного і соціального ризику в процесі спілкування – розкутість, ненормативність.

2. Добровільність і бажаність контактів. Користувач добровільно зав'язує контакти з співрозмовником і може перервати їх у будь-який момент. Також, зважаючи на прагнення наповнення тексту емоційним компонентом, користувач може використовувати спеціальні символи, що позначають емоції.

3. Прагнення до нетипової, ненормативної поведінки. «У віртуальному середовищі ви взагалі можете бути ким хочете, виглядати як завгодно, бути істотою будь-якої статі за вибором, словом, у вас немає обмежень, характерних для матеріального світу» (Kelly P. Human). Найчастіше, у віртуальному середовищі користувачі віддають перевагу презентувати себе інакше, ніж в реальному житті.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Стажування науково-педагогічних працівників. Здійснюється з метою формування і закріплення на практиці професійних компетентностей, здобутих у результаті теоретичної підготовки, щодо виконання завдань і обов'язків на займаній посаді або посаді вищого рівня, засвоєння вітчизняного та зарубіжного досвіду, формування особистісних якостей для виконання професійних завдань на новому, більш високому якісному рівні в межах певної спеціальності.

Стандарти оцінювання (англ. Evaluation Standards). Система стандартів професійного оцінювання, що дозволяє визначити якість оцінювання та стимулює розвиток культури професійного оцінювання. Стандарти оцінювання програми/проекту були розроблені американським об'єднаним комітетом зі стандартів оцінювання в освіті (англ., American Joint Committee on Standards for Educational Evaluation), вони згруповані у чотири підгрупи: стандарти практичності (визначення головних зацікавлених осіб, поширення звіту, вплив оцінювання); стандарти здійсненності (практична методика, політична доцільність, економічна ефективність); стандарти доречності (на кого орієнтоване оцінювання, повна та неупереджена експертиза, розкриття отриманих даних, конфлікт інтересів, податкова відповідальність); стандарти точності (документація програми, аналіз навколишнього оточення, опис цілей і завдань, достовірна інформація, аналіз кількісної та якісної інформації, обґрунтовані висновки, неупереджене складання звіту, мета – оцінка).

UNICEF. Evaluation standards / UNICEF. Evaluation and good practices - [online]. – Available from: http://www.unicef.org/evaluation/files/Evaluation_standards.pdf.

Статистичний звіт наукової електронної бібліотеки (НЕБ). Сформовані статистичні дані НЕБ щодо оприлюднення і розповсюдження результатів досліджень науково-педагогічних працівників у вигляді таблиць, діаграм, порівняльних діаграм, мап та ін.

Спірін О.М., Новицька Т.Л., Яцишин А.В. Електронна бібліотека як джерело статистичних даних для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. – 2018. – Інформаційні технології в освіті, 2 (35) http://ite.kspu.edu/Issue_35/p-7-26.

Стигмергія (давн.-грец. στίγμα – знак, мітка, та ἔργον – дія, робота). Механізм спонтанної непрямой взаємодії між індивідами, що полягає в залишенні індивідами в навколишньому середовищі міток, що в подальшому стимулюють інших індивідів до активності.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Стратегія пошуку. Послідовність логічних операцій, здійснюваних в процесі пошуку і забезпечують більш точну та/або повну видачу релевантних запиту документів або фактів.

Стратифікація (англ. stratification, з лат. – «шар» або «пласт»). Стратифікація має з'ясувати вертикальну послідовність стану соціальних шарів у суспільстві.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Стрес тестування (англ. Stress Testing). Вид тестування, який характеризує систему з точки зору стійкості її роботи за умов, що перевищують нормальні. Стрес-тестування дозволяє перевірити наскільки додаток, і система в цілому працездатні в умовах стресу і також оцінити здатність системи до регенерації, тобто повернення до нормального стану після припинення впливу стресу. Стресом в даному контексті може бути підвищення інтенсивності виконання операцій до дуже високих значень або аварійна зміна конфігурації сервера. Також одним із завдань при стресовому тестуванні може бути оцінка деградації продуктивності, таким чином цілі стресового тестування можуть перетинатися з цілями тестування продуктивності, на основі чого іноді виникають суперечки про приналежність одного виду до іншого. Стрес-тестування включає в себе тестування за межами нормального робочого потенціалу, часто до моменту збою, для того, щоб спостерігати за результатами.

Тренінг-центр QALight [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lviv.qalight.com.ua/baza-znan/stres-testuvannya/>; Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / [Ю.М. Богачков, О.Ю.Буров, Н.П. Дементієвська та ін.] ; за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Структурно-інтегративна модель. Графічне відображення базових структурних властивостей об'єкта з можливою інтеграцією різних елементів (сервісів) для розкриття додаткових можливостей у роботі суб'єкта в реальних умовах освітнього закладу.

Литвинова С. Г. Модель хмаро орієнтованого навчального середовища вчителя загальноосвітнього навчального закладу / Комп'ютер в школі і сім'ї. 2014. №8. С.8

Структуроване середовище (англ. Structured environment). Середовище, де відомості та дані розміщені у полі фіксованого розміру в запису чи файлі, наприклад, реляційні бази даних та електронні таблиці.

Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez S., Van den Brande, G. (2016). *DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517/- 44 p.*

Суб'єкти наукової і науково-технічної діяльності. Наукові працівники, науково-педагогічні працівники, аспіранти, ад'юнкти і докторанти, інші вчені, наукові установи, університети, академії, інститути, музеї, інші юридичні особи незалежно від форми власності, що мають відповідні наукові підрозділи, та громадські наукові організації.

Суб'єкти хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища – студенти, наукові та науково-педагогічні працівники, педагоги, керівники навчальних закладів та їх структурних підрозділів, представники органів управління освітою та інші. *Шишкіна М.П. Теоретико-методичні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2016. 40 с.*

Т

Теорія соціального навчання. Полягає в припущенні, що люди вчаться найбільш ефективно, коли вони взаємодіють з іншими в рамках якоїсь теми або предмета. У соціальному навчанні, фокус уваги викладачів повинен зсуватися від вмісту предмета в навчальній діяльності до взаємодії людей, навколо яких цей вміст знаходиться. Саме тому закордонні експерти в галузі електронного навчання закликають розробників програмних продуктів створювати LMS, інтегровані з популярними соціальними сервісами.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Тест. Система завдань специфічної форми, певного змісту для об'єктивного оцінювання рівня навчальних досягнень студентів з наперед заданою методикою аналізу результатів.

Дудко А. Ф. Комп'ютерно орієнтована методика оцінювання якості тестів з вищої математики викладачами закладів вищої освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.10 / Дудко А. Ф. – К., 2019. – 22 с.

Тест комп'ютерний – набір стандартизованих завдань, представлених в електронній формі, що призначені для оцінювання рівня навчальних досягнень учнів/студентів (рівня оволодіння навчальним матеріалом).

Биков В.Ю., Шишкіна М.П. та ін. Проект положення про електронні освітні ресурси. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – 2013. - <http://lib.iitta.gov.ua/1041>.

Тестове завдання. Складова одиниця тесту, яка відповідає таким вимогам: зміст відповідає меті тестування; сформульовано максимально лаконічно, але зрозуміло; відповідає умові локальної незалежності; однакова для всіх іспитників інструкція і структура завдання; чітко визначене місце для фіксації відповідей; однаковість

принципів оцінювання та інтерпретації результатів; кількісні характеристики задовольняють певним критеріям якості.

Дудко А. Ф. Комп'ютерно орієнтована методика оцінювання якості тестів з вищої математики викладачами закладів вищої освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.10 / Дудко А. Ф. – К., 2019. – 22 с.

Технології дистанційного навчання. Комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, що надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання у навчальних закладах та наукових установах (*Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом МОН України № 466 від 25.04.2013 р.*). Психолого-педагогічні технології дистанційного навчання являють собою систему засобів, прийомів, методів, форм організації ДН, а також послідовність кроків, здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості.

Трафік. 1) Потік даних у середовищі передачі даних. Використовується для виміру обсягу даних, переданих через канал зв'язку за період часу. 2) Кількість відвідувачів Web-сайту (або його визначеної Web-сторінки) за одиницю часу (день, місяць і т.д.);

Трєнінг (англ. training від to train – навчати, тренувати). Характеризується як активне навчання, що спрямоване на досягнення бажаного результату при застосуванні отриманих знань на практиці. Важливим у тренінгу є суб'єкт – суб'єктні відносини між учасниками процесу навчання, а саме: викладач спілкується з учасниками «на рівних», тобто є таким самим учасником тренінгової групи, як й інші учасники. Слід зауважити, що викладач водночас є й каталізатором усіх процесів, що відбуваються в групі, направляючим групи на шлях до досягнення визначеної мети тренінгу.

У

Україніка наукова (<http://www.nbuv.gov.ua/node/512>). Реферативна база даних, що створена в 1998 р. фахівцями Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, з формування національних реферативних ресурсів, забезпечення вільного доступу до відомостей щодо результатів наукової діяльності вітчизняних учених. Обсяг поповнень – 3,5-4 тис. записів щомісячно.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Унікальність (лат. unicus – єдиний). Неповторність, винятковість, рідкісність. Кожній людині властива своя генетична програма, індивідуальний набір спадкових і вроджених задатків, психофізіологічних параметрів організму, особливостей вищої нервової діяльності, неповторного індивідуального досвіду, одиничні форми сприйняття, мислення, емоцій, волі тощо. Не тільки психологічні особливості індивіда є унікальними, а й освоєне ним всезагальне надбання людства сприймається і засвоюється під неповторним ракурсом світобачення; типові культурні зразки поведінки, багатство знань, традиції стосунків індивід засвоює через власні соціально-психологічні «фільтри»

і внутрішні умови (мотиви, настанови, погляди, очікування, потреби, характер та ін.) і в такий спосіб утворюється унікальність його індивідуального духовно-психологічного світу. Також, це поняття пов'язане із визначенням унікальності наукового тексту під час перевірки автоматизованими програмами на схожість текстів (пошук академічного плагіату).

Управління зі стандартів в освіті, послуг для дітей та навичок (англ. Ofsted (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills)). Британська організація, що проводить інспекції, регулює послуги, які повинні надаватися дітям і молоді різного віку, забезпечуючи їх освітою і відповідними навичками. *Ofsted[online]. – Available from: <https://www.gov.uk/government/organisations/ofsted>.*

Ф

Файл. Базовий елемент файлової системи, іменована ділянка пам'яті, що розглядається як одне ціле.

Файлова система. 1) Порядок, що визначає спосіб організації, зберігання та іменування даних на носіях інформації в комп'ютерах, а також в іншому електронному обладнанні: цифрових фотоапаратах, мобільних телефонах тощо. Файлова система визначає формат вмісту і спосіб фізичного зберігання інформації, яку прийнято групувати у вигляді файлів. Конкретна файлова система визначає розмір імені файлу (папки), максимальний можливий розмір файлу і розділу, набір атрибутів файлу. Деякі файлові системи надають сервісні можливості, наприклад, розмежування доступу або шифрування файлів. 2) Формат даних, який використовуються операційною системою для збереження інформації про файли на логічному томі. 3) Сукупність файлів та директорій, які розміщуються на одному логічному томі. Логічний том, на якому створено файлову систему, називають форматом.

Файлообмінник (файлхостинг, файловий хостинг, файловий архів). Сервіс, що надає користувачеві місце для зберігання його файлів і забезпечує до них доступ інших користувачів інтернету. Деякі файлообмінники платять за певну кількість завантажень файлів, дозволяючи таким чином заробити їх власнику.

«Фішинг». Вид шахрайства, коли шахраї маскуються як надійні ресурси в спробі отримати особисту інформацію, таку як паролі і дані кредитних карт тощо через Інтернет. Фішинг часто відбувається через електронну пошту і миттєвий обмін повідомленнями, і може містити посилання на веб-сайти, які спрямовують користувача увійти в їхнє середовище і надати приватну інформацію. Ці шахрайські веб-сайти часто виглядають ідентично законним, щоб уникнути підозр з боку користувача.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Формувальне оцінювання (англ. Formative assessment). Оцінювання, що включає діагностуюче тестування і яке здійснюється як формальне та неформальне

оцінювання під час навчального процесу з метою моделювання. Зазвичай формувальне оцінювання передбачає зворотній зв'язок для учнів та вчителів і стосується деталей змісту та навчальних результатів. Відрізняється від підсумкового оцінювання тим, що спрямоване на покращення результатів процесу та ходу навчання, в той час, як підсумкове оцінювання використовується для зовнішнього оцінювання.

UNESCO ICT Competency Framework for Teachers / UNESCO. – 2011. - [online]. – Available from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002134/213475e.pdf>.

Формування ІКТ-компетентностей майбутнього вчителя інформатики початкової школи – система, цілеспрямованого педагогічного процесу, унаслідок якого в майбутнього педагога відбувається підвищення рівня або розширення складу компонентів предметних компетентностей, формується здатність до компетентного й комплексного застосування ІКТ у професійній діяльності, забезпечуючи тим самим професійно-особистісний розвиток майбутнього вчителя інформатики початкової школи. *Петренко С. В. Система Delphi як засіб формування ІКТ-компетентностей майбутнього вчителя інформатики початкової школи у навчанні візуального програмування : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2016, 24 с.*

Фундаментальні наукові дослідження. Теоретичні та експериментальні наукові дослідження, спрямовані на одержання нових знань про закономірності організації та розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язків. Результатом фундаментальних наукових досліджень є гіпотези, теорії, нові методи пізнання, відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії, виявлення закономірностей розвитку суспільства тощо, які не орієнтовані на безпосереднє практичне використання у сфері економіки.

X

Хмарні обчислення (англ. Cloud Computing). Модель зручного мережного доступу до загального фонду обчислювальних ресурсів (наприклад, мереж, серверів, файлів даних, програмного забезпечення та послуг), які можуть бути швидко надані при умові мінімальних управлінських зусиль та взаємодії з постачальником.

Mell P. The NIST Definition of Cloud Computing. Recommendations of the National Institute of Standards and Technology / P. Mell, T. Grance. – NIST Special Publication 800-145. NIST, Gaithersburg, MD 20899-8930, September 2011.

Хмарні сервіси. Новітній вид мережних послуг, що надаються користувачу інформаційно-комунікаційних мереж з віртуалізованою ІКТ інфраструктурою. Поява хмарних сервісів стала можливою у процесі розвитку технологій хмарних обчислень (англ. Cloud Computing), що реалізуються за умов динамічного масштабованого доступу до гнучко організованого пулу розподілених фізичних або віртуальних ресурсів, (наприклад, мереж, серверів, файлів даних, програмного забезпечення та послуг), які можуть бути швидко надані і вивільнені за умови мінімальних управлінських зусиль та взаємодії з постачальником. Надання такого доступу, як відокремлена послуга, залишається різновидом хмарних сервісів.

Биков В. Ю. *Хмарні технології, ІКТ-аутсорсинг і нові функції ІКТ підрозділів освітніх і наукових установ. Інформаційні технології в освіті, 2011; Bykov V. Shyshkina M. The Conceptual Basis of the University Cloud-based Learning and Research Environment Formation and Development in View of the Open Science Priorities. Information Technologies and Learning Tools, 2018. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2609>. 3. ISO/IEC 17788:2014 Information technology - Cloud computing - Overview and vocabulary, first edition, 2014-10-15.*

Хмаро орієнтована навчальна спільнота. Група суб'єктів навчання, які підтримують навчальну, виховну та розвивальну діяльність, здійснюють комунікацію, кооперативну роботу і співпрацю з використанням комбінації сервісів, доступних у хмаро орієнтованому навчальному середовищі, з метою підвищення ефективності в досягненні дидактичних цілей.

Проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу: монографія / С. Г. Литвинова – Київ.: ЦП «Компринт», 2016. – 354 с.

Хмаро орієнтована система навчання. Система навчання, у якій здійснення окремих дидактичних функцій підтримується завдяки доцільному, координованому та інтегрованому використанню сервісів хмарних технологій

Попель М. В. Хмарний сервіс SageMathCloud як засіб формування професійних компетентностей вчителя математики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Київ, 2017. 311 с.

Хмаро орієнтоване навчальне середовище (ХОНС). Навчальне середовище в якому для підтримування змістово-технологічних і інформаційно-комунікаційних освітніх функцій використовуються технології хмарних обчислень.

Биков В. Ю. Технології хмарних обчислень, ІКТ-аутсорсинг та нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ. Інформаційні технології в освіті, 2011. Вип. 10; Литвинова С. Г. Проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу: монографія. Київ: ЦП «Компринт», 2016.

Хмаро орієнтоване освітньо-наукове середовище. Освітньо-наукове середовище, у якому передбачено використання технології хмарних обчислень для забезпечення ІКТ-підтримування його функціонування і розвитку.

Шишкіна М. П. Теоретико-методичні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу: Дис. На здобуття наук. ступ. д.пед.н. / М. П. Шишкіна. – Київ, 2016. - 441 с.

Хмаро орієнтоване середовище закладу вищої освіти. Середовище діяльності учасників освітнього і наукового процесів, створене у закладі вищої освіти, в якому для реалізації комп'ютерно-процесуальних функцій (змістово-технологічних та інформаційно-комунікаційних) цілеспрямовано розроблена віртуалізована комп'ютерно-технологічна (корпоративна або гібридна) інфраструктура.

Шишкіна М. П. Теоретико-методичні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу: Дис. На здобуття наук. ступ. д.пед.н. – Київ, 2016. - 441 с.

Хмаро орієнтоване навчальне середовище закладу загальної середньої освіти. Навчальне середовище в якому за допомогою хмарних сервісів створюються умови навчальної мобільності, групової співпраці, кооперативної роботи педагогів й учнів для ефективного, безпечного досягнення дидактичних цілей та розвитку ІК-компетентностей.

Литвинова С. Г. Теоретико-методичні основи проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2016. 40 с.

Хмаро орієнтоване середовище у навчанні баз даних у закладі вищої освіти. Навчальне середовище закладу вищої освіти, у якому передбачено використання технології хмарних обчислень для забезпечення рівних умов доступу до навчального матеріалу, навчальної взаємодії та співпраці між суб'єктами (викладачем і студентами) діяльності в навчанні баз даних.

Коротун О. В. Використання хмаро орієнтованого середовища у навчанні баз даних майбутніх учителів інформатики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. Житомир, 2018. 356 с.

Хмаро орієнтовані корпоративні інформаційні системи. Системи для підтримування освітньої діяльності і наукових досліджень (обчислювальні потужності, простір для зберігання даних або мережні ресурси для організації взаємозв'язків та ін.) та реалізуються на базі хмарних сервісів.

Шишкіна М. П. Теоретико-методичні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.10. Київ, 2016. 441 с.

Хмаро орієнтовані мережні інструменти систем відкритої освіти. Засоби ІКТ, що забезпечують формування і підтримування в актуальному стані мережних електронних інформаційних ресурсів і хмарних сервісів відкритого навчального середовища, реалізацію технологій проектування і застосування відкритих хмаро орієнтованих педагогічних систем. До найбільш важливих мережних інструментів систем відкритої освіти належать: хмаро орієнтовані науково-освітні інформаційні мережі й інфраструктури; хмаро орієнтовані корпоративні інформаційні системи і сервіси; мережні електронні освітні ресурси і сервіси; навчально-наукові лабораторії віддаленого доступу та інші.

Шишкіна М. П. Теоретико-методичні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2016. 40 с.

Ц

Центр освітнього контенту. Банк електронних матеріалів, який формується розробниками, видавцями різної навчальної та розвивальної літератури, контролюється на рівні Міністерства освіти і науки і надається в доступ учасникам навчально-виховного процесу.

Литвинова С. Г. *Модель хмаро орієнтованого навчального середовища вчителя загальноосвітнього навчального закладу / Комп'ютер в школі і сім'ї. 2014. №8. С.10*

Цифрова компетентність (англ. Digital competence) – здатність особистості впевнено та ґрунтовно користуватися засобами цифрових технологій у таких сферах, як професійна діяльність і працевлаштування, освіта, дозвілля, громадська діяльність, що є життєво необхідними для участі у щоденному соціально-економічному житті. Цифрову компетентність та опис її складових здійснено Європейським дослідницьким центром Європейської комісії у 2016-2017 рр. в Рамці цифрової компетентності для громадян (англ. *DigComp 2.0: Digital Competence Framework for Citizens*), що сьогодні є еталонним орієнтиром та стратегічним документом європейських країн для розроблення освітніх стандартів. До складових (сфер) цифрової компетентності відносяться: інформація та цифрова грамотність, комунікація та співробітництво, створення цифрового контенту, безпека, вирішення проблем. Рамка цифрової компетентності містить дескриптори з восьми рівнів майстерності.

*Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України : метод. рекомендації / за заг. ред. В.Бикова, О.Спіріна, О.Овчарук. – К., 2010; Структура ІКТ-компетентності учителів. Рекомендації ЮНЕСКО. – <http://iteach.com.ua/files/content/5EDCFd01.pdf>; Carretero S., Vuorikari R., Punie Y. *DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use*, 2017. – doi:10.2760/38842; 3. *Digital Agenda for Europe: A strategy for a digital economy by 2020.* – <https://web2learn.eu/digital-agenda-for-europe-a-strategy-for-a-digital-economy-by-2020/>;*

Овчарук О.В. Сучасні вимоги до цифрової грамотності в системі шкільної освіти: на основі рамки цифрової компетентності DIGCOMP 2.0 Нова педагогічна думка, 2017, 4 (92). ISSN 2520-6427

Цифрова компетентність аспіранта – підтверджена здатність застосовувати цифрові технології для проведення науково-дослідної роботи та представлення власних наукових результатів із застосуванням відкритих науково-освітніх інформаційних системі (Яцишин А.В.).

Цифрова освіта (англ. Digital Education) – цілеспрямований процес здобуття освіти учнем (учнями), що відбувається в цифровому інформаційно-освітньому середовищі, об'єктний склад якого утворюють цифрові ресурси освітнього призначення та комп'ютерні й комп'ютерно орієнтовані засоби навчання, а навчально-пізнавальна діяльність та організація освітнього процесу, зокрема, взаємодія між учасникам освітнього процесу й оцінювання навчальних досягнень учнів, здійснюються за допомогою цифрових технологій та інформаційно-комунікаційних мереж (ІКМ). Ключовими складниками цифрового інформаційно-освітнього середовища є цифрові освітні ресурси, цифрові технології управління, цифрові технології підтримки наукових досліджень, ресурси і сервіси ІКМ, а також оцифровані результати навчальної і професійної діяльності.

Биков В., Спірін О., Пінчук О. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти // Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). – К., 2017; 2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>; 3. Стратегія

розвитку інформаційного суспільства в Україні. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80/ed20130515#n18>.

Цифрова педагогіка (англ. digital pedagogy). Новий еволюційний етап розвитку електронної педагогіки (е-педагогіки). Цифрова педагогіка розробляє специфічні завдання створення, ефективного та безпечного використання в освітній практиці цифрових технологій, досліджує особливості використання цифрових технологій у навчанні та викладанні; ґрунтується на педагогічно виваженому підході до використання цифрових інструментів з освітньою метою. Предметом цифрової педагогіки є педагогічна система цифрової освіти, система педагогічних методів, методик, форм навчання і виховання у високотехнологічних інформаційно-освітніх середовищах.

Биков В.Ю., Лещенко М.П., Тимчук Л.І. Цифрова гуманістична педагогіка, К., 2017; 2. Stephen Brier, "Review: Digital Humanities Pedagogy," Literary and Linguistic Computing, No. 2 (29), 2014; 3. Lewin, David; Lundie, David. "Philosophies of Digital Pedagogy". Studies in Philosophy and Education. 35 (3). doi:10.1007/s11217-016-9514-7.

Цифрова технологія (англ. Digital technology). Будь-який продукт, за допомогою якого можна створювати, переглядати, розповсюджувати, змінювати, зберігати, вибирати, передавати і отримувати інформацію електронними засобами у цифровій формі. Приклади: персональні комп'ютери та пристрої (комп'ютер, ноутбук, нетбук, планшет, смартфони, засобами мобільного зв'язку, ігрові консолі, медіаплеєри, пристрої для читання електронних книг), цифрове телебачення, роботи.

Vuorikari R., Punie Y., Carretero Gomez S., Van den Brande G.. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union, 2016. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517/- 44 p.

Цифрове середовище (англ. Digital environment). Контекст, або «місце», існування котрого забезпечують технології та цифрові пристрої, що часто передається за допомогою інтернету чи інших цифрових засобів, наприклад, мережі мобільного зв'язку. Записи та докази взаємодії особи з цифровим середовищем утворюють так званий «цифровий слід». У системі DigComp термін «цифрове середовище» використовується як фон для цифрових дій без зазначення конкретної технології чи конкретного засобу.

Vuorikari R., Punie Y., Carretero Gomez S., Van den Brande G.. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union, 2016. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517/- 44 p.

Цифровий зв'язок (англ. Digital communication). Зв'язок за допомогою цифрових технологій. Існують різні способи зв'язку, наприклад, синхронний зв'язок (зв'язок у реальному часі, за допомогою скайпу або відеочату читехнології Bluetooth) та асинхронний зв'язок (за допомогою електронної пошти, форуму для надсилання повідомлень, СМС-повідомлень) з використанням, наприклад, режимів «один до одного», «один до багатьох» або «багато до багатьох».

Vuorikari R., Punie Y., Carretero Gomez S., Van den Brande G.. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union, 2016. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517/- 44 p.

Цифровий ідентифікатор ORCID. Унікальний цифровий ідентифікатор автора, що вирішує проблему правильного визначення документів конкретного автора. Задля економії часу є доцільним проведення обміну інформацією між профілями та імпорту-експорту бібліографічних записів з профілів та інших ресурсів, використання можливостей спеціалізованих систем управління бібліографією (Mendeley, EndNote). ORCID є унікальним ідентифікатором, що визначає прямий зв'язок з дослідниками та організаціями, і спрямований на вирішення проблем синтаксичної та структурної неоднорідності відомостей про автора (*Что такое ORCID[Електронний ресурс] / Веб-сайт ORCID. – Режим доступу: <http://orcid.org/about/what-is-orcid>*). Тобто, головною особливістю використання ORCID є вирішення проблеми ідентифікації вчених з однаковими іменами та прізвищами. ORCID вирішує поширені проблеми в іменуванні авторів: – змінної транскрипції і порядку складних імен; – існування середніх імен, загальних імен; – ініціалів, та специфічних національних стандартів, щодо правил запису імен авторів; – випадки зміни прізвищ. Система ORCID підтримує кілька мов, тому забезпечує міжнародну видимість дослідників. ORCID ідентифікатори зручно використовувати для вирішення академічних та соціальних заходів, вони допомагають в пошуку авторів, кандидатів для наукового дослідження, пошуку зв'язаних між собою результатів наукових досліджень. У рамках ORCID, кожному науковцю видається унікальний ідентифікатор ORCID iD.

Новицька Т.Л., Марченко О.О. Інтеграція ідентифікаторів ORCID з інституційними системами підтримки науково-дослідної діяльності, Інформаційні технології і засоби навчання, 2016, 6 (56).

Цифровий контент (англ. Digital content). Будь-який вид контенту, що існує у формі цифрових даних, які закодовані у форматі, читаному комп'ютером, і які можна створювати, передивлятися, розповсюджувати, змінювати та зберігати за допомогою комп'ютерів і цифрових технологій, наприклад, Інтернету. Такий контент може бути безкоштовним або платним. Приклади цифрового контенту: веб-сторінки та веб-сайти, соціальні мережі, дані та бази даних, цифрові звукозаписи, як-от файли у форматі mp3, електронні книги, цифрові зображення, цифрові відеозаписи, відеоігри, комп'ютерні програми та програмне забезпечення.

Vuorikari R., Punie Y., Carretero Gomez S., Van den Brande G.. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union, 2016. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517/- 44 p.

Цифровий нарратив (англ. «digital narrative») – створена за допомогою цифрових технологій розповідь. Динамічний засіб передачі інформаційних повідомлень, у якому слово, образ і звук виражені в спільному цифровому коді. Цифровий нарратив можна трактувати як спосіб передавання раціонально-логічної та почуттєво-емоційної складових інформаційного повідомлення за допомогою цифрових технологій, що дає можливість розширити, поповнити ряд смислів та відтінків в ході інтерпретації власної точки зору на подію, про яку розповідається. До категорії «цифровий нарратив» можна віднести цифрові тексти, презентації, розповіді, розміщені на блогах, відеокліпи, анімаційні фільми, відеоблоги, фотоколажі, описи подій в соцмережах, твітер-романи та ін.

Тимчук Л.І. *Теоретико-методичні засади проектування цифрових наративів у навчанні майбутніх магістрів освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2017. 42 с.; Биков В., Леценко М., Тимчук Л. Цифрова гуманістична педагогіка : посібник – Київ: САММІТ-КНИГА. 2017.*

Цифровий розрив. Ситуація, при якій розвиток цифрових технологій значно випереджає зміни в державі та суспільстві. Нові сервіси не можуть вбудуватися в стару відстаючу систему.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Цифрові засоби (англ. Digital tools). Цифрові технології, використовувані для конкретної цілі або для виконання конкретної функції обробки інформації, зв'язку, створення контенту, забезпечення безпеки чи розв'язання проблем.

Vuorikari R., Punie Y., Carretero Gomez S., Van den Brande G.. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union, 2016. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517/- 44 p.

Цифрові ідентифікатори об'єктів (англ. Digital object identifier, DOI). Назавжди призначається об'єкту, щоб забезпечити постійне посилання на поточну інформацію про цей об'єкт, в тому числі, де об'єкт зберігається або де інформацію про нього можна знайти в Інтернеті (ISO 26324:2012(en) Information and documentation – Digital object identifier system, <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:26324:ed-1:v1:en>). Для встановлення ідентичності метаданих наукових досліджень в мережі Інтернет з різних інформаційно-аналітичних та наукометричних систем, почали створювати цифрові ідентифікатори об'єктів (Digital Object Identifier, DOI). Цифрові ідентифікатори об'єктів, що видаються через систему CrossRef, полегшують процес визначення унікального та постійного веб-посилання на статтю, документи, дані, або будь-які вихідні матеріали, коди, відео та багато інших типів контенту. Використання DOI підвищило точність управління веб-посиланнями, однозначного місцезнаходження повних текстів ресурсів, визначення взаємопов'язаних джерел через цифрові платформи, і відповідно індексування цих ресурсів у бібліографічних базах даних. Ці веб-посилання є усталеними і не залежать від зміни видавця, хостингу чи назви видання: користуючись DOI можливо за один крок дійти до потрібної публікації.

Meyer C.A. Reference Accuracy: Best Practices for Making the Links [Electronicresource] // Journal of Electronic Publishing. – 2008. – Vol. 11. - Issue 2. – Modeo faccess: <http://quod.lib.umich.edu/j/jep/3336451.0011.206?view=text;rgn=main>; Радченко А.І., Яцьків Т.М. Упровадження системи цифрових ідентифікаторів DOI: поступ і досвід [Електронний ресурс] // Наука України у світовому інформаційному просторі: [зб. ст.] / Нац. акад. Наук України. – Київ: Академперіодика, 2014 – Вип. 10. – С. 41-46; Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Цифровізація освіти, освітнього процесу. Цифровізація освіти є сучасним етапом її інформатизації, що передбачає насичення інформаційно-освітнього середовища електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний освітній простір.

Биков В., Спірін О., Пінчук О. *Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. К., 2019; Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.*

Цифрові послуги (державні або приватні) (англ. Digital services (public or private)). Послуги, що можуть надаватися за допомогою цифрового зв'язку, наприклад, Інтернету чи мережі мобільного зв'язку, та включати надання цифрової інформації (наприклад, даних або контенту) і (або) послуги розрахункового обслуговування. Вони можуть бути або державними, або приватними, як електронне врядування, цифрові банківські послуги, електронна торгівля, музичні послуги (наприклад, Spotify), кінематографічні/телевізійні послуги (наприклад, Netflix).

Vuorikari R., Punie Y., Carretero Gomez S., Van den Brande G.. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union, 2016. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517/- 44 p.

Цільова аудиторія. Сукупність людей, об'єднаних спільними соціально-демографічними, культурними, економічними характеристиками, що є метою впливу творців духовного чи матеріального продукту.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Ш

Шкідливі програми. Шкідливе програмне забезпечення, незаконне програмне забезпечення, призначене для збору та передачі особистої інформації, наприклад, паролів, без згоди або відома користувача. Вони часто поширюються через електронну пошту, програмне забезпечення та файли, завантажені з неофіційних сайтів. Шкідливі програми є одним з найпоширеніших проблем безпеки, часто неможливо визначити, чи заражений файл, незважаючи на джерело файлу.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

Ю

Юзабіліті (англ. Usability). Ефективність, рентабельність і задоволення, з яким користувачі можуть виконати ті чи інші завдання в заданому середовищі. Сфера діяльності, спрямована на створення зручних з точки зору користувача веб-ресурсів.

Я

Якість тесту. Відповідність вимогам, що висуваються до характеристик тесту в цілому та до окремих тестових завдань (базовими характеристиками якості тесту є надійність, валідність та ефективність, тестових завдань – складність, дискримінативність та характеристична крива).

Дудко А. Ф. Комп'ютерно орієнтована методика оцінювання якості тестів з вищої математики викладачами закладів вищої освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.10 / Дудко А. Ф. – К., 2019. – 22 с.

A

Académia.edu. Багатопрофільна база даних та соціальна мережа для співпраці науковців. Це наукометрична платформа і разом з тим соціальна мережа для співпраці вчених (створена у 2008 р.). Платформа підтримує рухи «відкрита наука» і «відкритий доступ», включає рецензування й відгуки на статті в процесі їхнього створення. Кількість зареєстрованих користувачів складає понад 30 млн., налічує понад 5,5 млн наукових публікацій. Платформа багатофункціональна, дозволяє авторам ділитися з користувачами своїми статтями, відстежувати їх цитування, актуальність досліджень, здійснювати пошук за іменами й ключовими словами. Має статистичні функції, зокрема, кількість переглядів публікацій за останній місяць. Публікації можна безкоштовно завантажити у pdf форматі.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

D

Directory of Open Access Journals. Реферативна база даних журналів. Міжнародний мультидисциплінарний каталог (база даних) журналів відкритого доступу, започаткована 2003 року Лундським університетом (Швеція), керується членами Консультативної ради (Advisory Board) та підтримується спільнотою користувачів (близько 100 редакторів), які виконують свої обов'язки на волонтерських засадах. Налічує понад 10 тис. назв наукових журналів та метадані статей цих журналів. До каталогу внесено відкриті наукові журнали, в яких дотримано загальні принципи якості наукових видань, адже відкритий рецензований журнал може бути доданий до каталогу за умови відповідності критеріям DOAJ. Ця база даних сприяє поширенню, використанню та популяризації руху Відкритого доступу.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

E

Education. Процеси, за допомогою яких суспільство свідомо передає від покоління до покоління накопичені інформацію, знання, розуміння, ставлення, цінності, навички, компетентності, зразки поведінки. Це передбачає комунікацію, спроектовану для забезпечення «learning».

Освітній глосарій ЮНЕСКО – <http://uis.unesco.org/en/glossary>.

Egoboo. Задоволення, яке отримує людина від публічного визнання його добровільної діяльності. В обмін на свою інформацію, час, зусилля, люди отримують не тільки інформацію інших людей, але і їх визнання, і подяку, і нові зв'язки.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

G

Goógle Analytícs. Інструмент для відстеження популярності будь-якого сайту у користувачів. За його допомогою, можливо оцінити трафік Web-сайту та інше, узагальнені дані відображаються у вигляді графіків та діаграм. Ця система надає можливість збирання, зберігання, опрацювання і подання статистичних даних. Такий моніторинг виконується за певними показниками: демографія відвідувачів (країни, міста), технології відвідування сайту, мобільні пристрої, трафік та ін.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Google Apps for Education (GAfE) (<http://www.google.com/edu>). Безкоштовний пакет спеціалізованого хмарного програмного забезпечення й інструментів, що надає компанія Google для наукових установ та навчальних закладів на обраному ними домені. Це система інструментів, яку можна використовувати у професійній діяльності освітян: спільній роботі, документообігу, управлінні освітнім закладом та навчальним процесом у віддаленому режимі. GAfE є набором сервісів Google, доступних в домені .edu: поштовий сервіс Gmail, хмарне сховище Drive, сервіси для створення таблиць, документів, презентацій і сайтів (Sheets, Docs, Slides та Sites). Проте є його вагомі переваги – при створенні акаунта в GAfE користувачі отримують: доступ до Google Classroom; поштовий домен установи; додатковий обсяг доступного місця всередині Gmail і Drive та ін. Сьогодні біля 80 млн. студентів і викладачів всього світу зареєстровано у системі GAfE. З метою вдосконалення освіти в Україні компанія Google впровадила GAfE у вітчизняні освітні заклади, а саме: в Інститут модернізації змісту освіти МОН України, Донецький обласний інститут ППО та ін. Хмарні технології дозволяють економити кошти на оплату ліцензій на програмне забезпечення, його супровід та адміністрування. Система GAfE та її сервіси допомагають більш ефективно планувати та впроваджувати дистанційне, модульне навчання, а також є підтримкою для інклюзивної освіти.

Google Educator Group (GEG). Освітня Спільнота, створена у 2015 р. в Україні, члени якої є активними користувачами Google Apps for Education. Це майданчик для навчання, співпраці, обміну досвідом у професійній діяльності.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

Goógle Scholar. Міжнародна база даних наукових публікацій, пошукова система, інструментарій відстеження цитованості робіт. Відкрита наукометрична міжнародна база даних наукових публікацій та пошукова система одночасно. Система Google Scholar охоплює відкриті наукові джерела: бібліотеки, наукові архіви, репозитарії, сайти наукових установ, в тому числі всі українські відкриті наукові електронні видання. Інтерфейс системи багатомовний та зручний, включає також українську мову. Публікації до системи вносяться автоматично, тому інколи кількісні результати є невірними, що позначається на кількості їх цитування. У системі здійснюється розрахунок за такими наукометричними показниками як: індекс Гірша, i10-індекс (кількості робіт автора, що

процитовано понад 10 разів) та п'ятирічні: h і $h5$. Учений, створивши особистий профіль у Google Scholar, може відстежувати бібліографічні посилання на свої публікації, переглядати цитування та графіки цитувань своїх публікацій. Прізвища вчених, які мають профілі в цій системі, при пошуку виділяються як гіперпосилання. Також вона містить відомості як про публікації в електронних журналах, бібліотеках чи на сайтах, так і про друковані статті, проте індексує лише наукові публікації, що розміщені у мережі Інтернет. З червня 2016 р. для вітчизняних наукових журналів у системі відслідковується наукометричний рейтинг. *Google Scholar* – пошукова система за науковими публікаціями та книгами. Є *самостійним пошуковим сервером*, бета-версією, що постійно оновлюється. Виконує пошук не тільки на серверах публічного домену Інтернет, але й в пошукових масивах деяких комерційних систем, таких, як ACM, Cambridge Scientific Abstracts, IEEE, Ingenta, архівних систем видавництва Blackwell, Sage, Springer, Taylor & Francis, Wiley та інших, список яких розширюється. Наявність посилань на книги, що релевантні пошуку, забезпечує співпраця системи з базою даних WorldCat (OCLC). Результати пошуку в системі містять додаткові відомості: за механізмом цитування, наявністю матеріалів у відомих бібліотеках світу, можливістю замовлення повнотекстових документів за допомогою систем доставки – партнерів GOOGLE, можливістю отримання повного тексту документу, якщо він знаходиться у відкритому доступі.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

iKeepSafe. Інтернет коаліція – організація створена в 2005 році, некомерційний міжнародний альянс понад 100 державних, громадських і комерційних організацій (політичних, освітніх, юридичних, ІКТ, охорони здоров'я) та інших зацікавлених осіб.

Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій; за заг. ред. О.П. Пінчук. – Вид. 2-е, допов. і випр. – ІТЗН НАПН України, 2017. – 43 с.

IndexCopernicus. Міжнародна платформа для поширення результатів наукових досліджень, наукометрична база (розроблена у Польщі). У системі можливе індексування, реферування і ранжування наукових журналів та створення бази даних користувачів, наукових установ та інших видань. Інструментарій цієї бази дозволяє оцінювати продуктивність для відслідковування впливу наукових публікацій (як колективних так і одноосібних). Також, можливо розрахувати імпаکت-фактор певного журналу. Персональні здобутки вчених, які мають реєстрацію у цій системі оцінюються за багатокритеріальною оцінкою професійної діяльності («R» researchpotential).

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

ISSN (International Standard Serial Number). Унікальний цифровий ідентифікатор, присвоєний періодичному виданню, який складається з восьми цифр, розділених дефісом. ISSN можуть мати такі періодичні видання: газети; журнали; наукові вісники, збірники, доповіді, звіти, що видаються періодично; каталоги;

календарі; бюлетені, що виходять періодично; офіційні видання конгресів і конференцій, які проводяться періодично; серійні компакт-диски; періодичні електронні видання (веб-сайти).

L

Learning. Індивідуальне здобуття чи вдосконалення інформації, знань, розумінь, ставлень, цінностей, навичок, компетентностей, зразків поведінки через досвід, практику, вивчення чи інструктаж.

Освітній глосарій ЮНЕСКО – <http://uis.unesco.org/en/glossary>.

M

MOODLE (Modular Object Oriented Distance Learning Environment). Система управління навчальним контентом (LCMS – Learning Content Management Systems). За допомогою даної системи можна створювати електронні навчальні курси і проводити як аудиторне (очне) навчання, так і навчання на відстані (заочне/дистанційне). Moodle реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована, насамперед, на організацію взаємодії між викладачем та учнями, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання. Головним розробником системи є Martin Dougiamas з Австралії. Цей проект є відкритим, тому в ньому бере участь велика кількість інших розробників. Moodle написана на PHP з використанням SQL-бази даних (MySQL, PostgreSQL чи Microsoft SQL Server). Moodle може працювати з об'єктами SCO та відповідає стандарту SCORM.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

O

Online community (virtual community). Онлайн-спільнота (віртуальна) спільнота, група людей зі спільними інтересами, які спілкуються в мережі Інтернет, відеоконференції або якимсь іншим способом за допомогою електронних пристроїв.

Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування. – Вид.2. – К.: Видавничий дім “СофтПрес”, 2007. – 824 с.

Open Science in Ukraine (OSU) (<https://openscience.in.ua>) – 1) Проект з комплексної підтримки наукових журналів у Web-просторі. OSU надає посилання на наукометричні бази даних міжнародного і регіонального, реферативного та повнотекстового, мультидисциплінарного і спеціалізованого характеру, електронні бібліотеки найбільш відомих науково-освітніх установ, інтернет-каталоги і репозиторії наукових періодичних видань, пошукові платформи, в яких можна зареєструвати журнал та ін. 2) Проект з комплексної підтримки наукових журналів в мережі Інтернет. Основні напрямки роботи проекту OSU: електронні версії наукових журналів на платформі Open Journal Systems; оформлення наукової інформації по стандартам Scopus і Web of Science; консультування,

надання корисної інформації авторам і редакторам. Ресурс OSU надає різні безкоштовні консультації щодо: наявності українських журналів в Scopus і Web of Science; перевірки журналу в Scopus і WoS; пошуку потрібного журналу в Scopus; реєстрації в Scopus і Web of Science; індексу Хірша вченого в Scopus; розширення мережі наукових контактів; нових вимог до фахових видань; перевірки журналу перед подачею рукопису; рецензування; порядку формування Переліку наукових фахових видань України (2018 р.); отримання ISSN в 2018 р. та ін. Сервіс OSU є корисним проектом з комплексної підтримки електронних наукових журналів, завдяки використанню якого автори і редактори науково-педагогічних статей можуть отримати допомогу та безкоштовні консультації щодо рецензування, оформлення та підготовки статей до публікації відповідно до вимог міжнародних наукометричних баз даних та багато іншої корисної інформації.

Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій – К.: ІТЗН НАПН України, 2018. – 42 с.

S

Scholarometer. Наукометрична платформа і Web-орієнтований сервіс, що використовується як розширення для Web-браузерів Firefox або Chrome, що була розроблена в університеті Індіани. Система бере за основу результати пошуку системи Google Scholar і показує певні наукометричні дані щодо наукової діяльності вченого, зокрема: загальну кількість та індекси цитування на його публікації. Система є певним соціальним інструментом для визначення наукометрії, розраховується індекс Гірша та h-індекс, а також для пошуку бібліографічних даних та визначення універсальних наукометричних показників.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Scopus. Міжнародна наукометрична, бібліографічна і реферативна база даних. Інструмент для відстеження цитованості статей. Одна з найбільших баз рецензованої наукової літератури (наукових журналів, серійних книжкових видань та матеріалів наукових конференцій), що підтримує набір бібліометричного інструментарію для відстеження, аналізу та візуалізації статистичних даних про наукові дослідження. Розробником та власником SciVerse Scopus є видавнича корпорація Elsevier (Нідерланди). Ця база індексує наукові журнали, матеріали конференцій та книжкові видання, тобто застосовується індекс Гірша. Наукометричні сервіси Scopus забезпечують отримання показників цитованості наукових публікацій. Для авторів, які опублікували більше однієї статті, у базі створюються індивідуальні облікові записи з унікальним ідентифікатором Author ID. Переваги для установ: якщо співробітники установи опублікували статті (2 та більше), у Scopus створюється профіль установи (ScopusAffiliationIdentifier), в якому зазначається адреса установи, кількість публікацій співробітників тощо. Переваги наукових видань (Journal Analyzer): отримання наукової метрики, проведення автоматизованого аналізу видань. Розширений аналіз наукового рівня видань (порівняльний аналіз видань) за чотирма основними показниками: 1) кількість статей, опублікованих у виданні протягом року; 2) тренд року (відношення кількості посилань на видання до кількості статей, опублікованих у виданні); 3) кількість посилань на видання у інших виданнях протягом

року; 4) відсоток статей, що не були процитовані. В цій базі індексується понад 22 800 найменувань журналів від більш ніж 5 тис. видавництв зі всього світу, що охоплюють всі галузі науки, техніки, медицини, а також мистецтва, соціальних та гуманітарних наук. Scopus містить 70 млн. записів, датованих починаючи з 1823 року, 1,4 мільярда посилань, близько 70 тис. інституційних та 16 млн. авторських профілів.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Socioindex. Рейтинг наукових журналів України за представленням у соціальних мережах. Є волонтерським проектом, для визначення рейтингу наукових журналів України «за представленням у соціальних мережах». Цей рейтинг має свою специфіку підрахунку, що використовує індекс впливу соціальних мереж. Індикаторами оцінки є кількість користувачів, які відмітили сторінку журналу у Twitter, Facebook та ВКонтакті.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Socionet. Науково-освітня соціальна мережа. Система Соціонет є розробкою фахівців з інститутів Російської Академії наук і виконана з використанням результатів і рекомендацій міжнародних ініціатив Open Archives Initiative, RePEc, CRIS-CERIF та ін. Створена з метою забезпечення інформаційної підтримки науково-освітньої діяльності у всіх галузях науки, також, з 2000 р. є вільно доступна користувачам (ресурси та сервіси безкоштовні). У Системі доступні повні тексти таких наукових публікацій: книги, дисертацій, робочі матеріали тощо.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

U

Ulrich's Periodicals Directory (Ulrich's). Міжнародна база даних, що включає детальні відомості про видавництва та їх періодичні видання з усього світу. Створюється на основі даних про видання, одержуваних з різних джерел – самих видавництв, головного ISSN центру та його національних відділень в різних країнах, бібліотек, інформаційних центрів. Має понад 60 генераторів різних інформаційних ресурсів, найбільших служб доставки тощо. Відсутність інформації про видання у Ulrich's Periodicals Directory негативно впливає на експертну оцінку у Scopus.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

W

Web of Science. Міжнародна наукометрична база даних та пошукова платформа, що об'єднує реферативну базу даних наукових публікацій зі статистикою їх цитування та вбудованими можливостями пошуку, аналізу і управління бібліографічною інформацією. Підтримується компанією Clarivate Analytics. До складу WoS входять бази даних: Science Citation Index Expanded; Social Sciences Citation Index; Arts & Humanities Citation Index; Conference Proceedings Citation Index; Index Chemicus; Current Chemical Reactions. Є можливість пошуку, аналізу та управління бібліографічними даними, також

на головній сторінці є посилання на ресурс EndNote, що представляє швидкий і легкий збір інформації для посилань з широкого кола джерел, таких як PubMed і Web of Knowledge – за допомогою прямого вивантаження, онлайн-пошуку та імпорту текстових файлів. Проте, щоб працювати із EndNote, потрібно зареєструватися у WOS або EndNote. Web of Science надає доступ до масштабної колекції науково-дослідної літератури високого класу, зокрема до понад 18 тис. наукових журналів, близько 180 тис. матеріалів конференцій та більш ніж 80 тис. книг з посиланнями на джерела, датованими від 1900 року до сьогодні. Web of Science Core Collection складається з каталогів Emerging Sources Citation Index (ESCI), Science Citation Index Expanded (SCIE), Social Sciences Citation Index (SSCI) та Arts & Humanities Citation Index (AHCI).

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Wiki-орієнтоване навчальне середовище університету. Відкрита система для реалізації освітньої мети, що створена з використанням вікі-технології, за рахунок спільного наповнення всіма учасниками освітнього процесу, збереження історії подій та автоматичного формування сторінок обговорень.

Варченко-Троценко Л.А. Вікі-технологія як средство підтримки проектною діяльності студентів гуманітарних спеціальностей університета : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2017. 21 с.

WorldCat. Бібліографічна база даних. Позиціонується як найбільша у світі бібліографічна база даних, що налічує понад 240 млн. записів про різні публікації і видання на різних мовах. Заснована у 1967 р. База підтримується зусиллями понад 72 тис. бібліотек з 170 країн, що є членами організації OCLC. З 2006 р. ця база даних є у відкритому доступі.

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

WWW-сервер. 1) сукупність Web-сторінок, об'єднаних загальною ідеєю і дизайном, що розташовуються, як правило, на одному комп'ютері; 2) серверний програмний застосунок, який використовується для публікації та надання інформації на World Wide Web.

Алфавітний покажчик

А

Автоматизована система управління (англ. Automated management system)
Автоматизоване робоче місце (англ. Workstation)
Автоматизовані програми виявлення унікальності тексту (відкриті електронні системи для виявлення плагіату)
Агенція зі стандартів та тестування (англ. Testing Agency)
Адаптер (англ. adapter)
Адаптивна система навчального призначення
Адміністратор системи (системний адміністратор)
Адміністратори
Академічна доброчесність
Академічна хмара університету
Академічний плагіат
Акаунт (англ. account – обліковий запис, особистий рахунок)
Активізація навчальної діяльності студентів з вищої математики
Аналіз соціальних мереж
Архіватори
Асоціація з освіти вчителів у Європі (англ. The Association for Teacher Education in Europe (ATEE))
Аудиторія соціальних мереж
Аудіовідеосистема комп'ютера

Б

База даних
Бездротові інтерфейси
Безпека інформаційних систем (англ. IT security)
Безпека системи «людина-техніка-середовище»
Бенчмарк/орієнтир (англ. Benchmark)
Бібліографічні менеджери
Бібліометрика української науки
Бібліометрія
Бібліотека авторефератів дисертацій
Бібліотечна програма
Бібліотечний каталог
Блог (англ. Blog – Web-log)
Браузер, переглядач (Browser)

В

Валідність (в оцінюванні) (англ. Validity (in assessment))
Веб 2.0 (англ. Web 2.0)
Веб 4.0.
Веб-дизайн
Веб-документ
Веб-журнал, блог
Веб-застосунок (англ. Web application)
Веб-конференція (англ. Web conferencing)
Веб-орієнтований інструмент оцінювання (англ. DigiMina – Web-based assessment tool (DigitalMe in Estonian))
Веб-орієнтовані технології у здоров'язберезувальному навчанні учнів

Веб-портал («головний вхід»)
Веб-портал освітній
Веб-сайт (англ. Website)
Веб-сервер (сервер WWW)
Веб-сторінка, веб-документ
Веб-технології
Вебінар (англ. Webinar)
Вебометрікс (англ. Webometrics (Ranking Web of World Research Centers))
Вебоμετρία
Взаємодія аудиторії
Відвідуваність
Відділ відкритих освітньо-наукових інформаційних систем
Відеоконференція або відео-конференція (англ. videoconference або videoteleconference)
Відеосистема комп'ютера
Віджет
Відкрита база даних
Відкрита наука
Відкрита освіта (ВО)
Відкрита система (англ. Open system)
Відкрите оцінювання наукової діяльності
Відкритий доступ
Відкритий ідентифікатор дослідника та автора (Open Researcher and Contributor ID, ORCID)
Відкриті архіви України
Відкриті дані
Відкриті електронні інформаційні ресурси
Відкриті освітні ресурси (ВОР) (англ. open educational resources)
Відстань в мережі (англ. Distance) як кількісний показник мережі
Візуалізація (англ. Visualization)
ВікіВікі (англ. WikiWiki)
Вірогідність (англ. Reliability)
Віртуалізація
Віртуальна предметна спільнота вчителів
Віртуальна реальність (англ. Virtual reality)
Віртуальна соціалізація
Віртуальне методичне предметне об'єднання
Віртуальне навчання (ВН)
Віртуальний кабінет
Віртуальний клас
Віртуальні навчальні спільноти (англ. virtual learning communities)
Віртуальні освітні спільноти
Віртуальні спільноти (англ. virtual communities, e-communities)
Власник Електронної бібліотеки (ЕБ)
«Вогненна стіна» (англ. Fire Wall)
Впровадження результатів наукової діяльності
Всесвітня мережа (англ. WWW - World Wide Web)
Вчитель наставник (англ. Teacher Mentor)

Г

Геоінформаційні технології

Гібридне хмаро орієнтоване навчальне середовище

Гіпертекст

Гомогенність мережі (англ. Homophily) як властивість

Графічний редактор

Групи компетентностей для оцінювання під час іспитів (англ. Exam Functional Groups)

Д

Дані (англ. Data)

Депозитарій електронних ресурсів

Державна дослідницька інфраструктура

Дисплей

Дистанційна освіта (англ. Distance education)

Дистанційний курс (ДК)

Доповнена реальність (англ. augmentedreality, AR)

Дослідницька інфраструктура

Дослідницька компетентність

Драйвери (англ. Driver)

Дублінське ядро

Е

Електронна бібліотека (англ. Digital library)

Електронна бібліотека НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua>)

Електронна відкрита журнальна система (ЕВЖС)

Електронна відкрита система

Електронна журнальна система

Електронна інклюзія (англ. e-inclusion, eInclusion)

Електронна пошта

Електронна публікація

Електронна система організації конференцій

Електронна соціальна мережа (англ. electronic social network)

Електронне видання

Електронне наукове фахове видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (<http://journal.iitta.gov.ua>)

Електронне оцінювання / ІКТ-орієнтоване оцінювання (англ. E-assessment/ICT-based assessment)

Електронний документ

Електронний документообіг (обіг електронних документів)

Електронний навчально-методичний комплекс (ЕНМК)

Електронний навчальний курс

Електронний навчальний посібник

Електронний науковий журнал

Електронний освітній ігровий ресурс

Електронний освітній ресурс (ЕОР)

Електронний підручник

Електронні бібліометричні системи

Електронні відкриті журнальні системи (OJS)

Електронні енциклопедії

Електронні соціальні мережі у навчально-виховному процесі

Ергономіка в освіті

Ергономіка педагогічна
Е- система засобів навчання
Ефективність використання електронних відкритих журнальних систем
Є
Європейський дослідницький простір
Європейські комп'ютерні права (Європейський сертифікат комп'ютерних вмінь) (англ. European Computer Driving Licence (ECDL))
Єдиний інформаційний простір системи освіти
Ж
Життєвий цикл освітнього проекту в електронних соціальних мережах
З
Забезпечення якості (англ. Quality assurance)
Завдання для здійснення оцінювання рівним-рівного (англ. Peer-assessed tasks)
Занурення (англ. Immersion)
Запит (англ. Query)
Засіб навчання
Засоби навчання нового покоління
Захист інформації
Забезпечення інформаційної безпеки особистості
Заява в електронній формі на участь у конкурсному відборі до закладів вищої освіти
Збірник наукових праць «Інформаційні технології в освіті» (<http://ite.kspu.edu/2019>)
Зворотній зв'язок
«Здоров'я 2.0», «Здоров'я 3.0», «Здоров'я 4.0»
Здоров'язбережувальне використання інформаційно-комунікаційних технологій
Здоров'язбережувальне використання програмно-апаратних засобів
Здоров'язбережувальний складник інформаційно-комунікаційної компетентності учня
Змішане навчання
Зручність застосування (юзабіліті)
І
Ігрові маніпулятори (англ. input device (unit))
Ідентифікатор (англ. ID (identifier))
ІК-компетентність наукових працівників
ІКТ-компетентність наукових працівників щодо використання електронних відкритих журнальних систем (ЕВЖС) у науково-педагогічних дослідженнях
ІКТ-компетентність особистості
ІКТ-компетентності вчителя інформатики початкової школи
Імпакт-фактор
Індекс Гірша (h-індекс)
Індекс цитувань (англ. Science Citation Index, SCI)
Індекс цитування наукових статей(англ. Science Citation Index, SCI)
Індексація сайту
Індивідуалізований зворотній зв'язок в адаптивній системі навчання
Індивідуальна ідентичність в Інтернеті
Індикатори (англ. Indicators)
Ініціативи відкритих архівів (англ. Open Archives Initiative (OAI))
Інститут інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України (ІТЗН)
Інтерактив
Інтерактивне навчальне середовище (англ. interactive learning environment)

Інтерактивні суб'єктно-об'єктні відносини
Інтерактивність як властивість ІКТ
Інтернет
Інтернет-безпека (або безпека в Інтернеті)
Інтернет-залежні особи
Інтернет-навчання, Web-навчання (Навчання на основі Інтернет)
Інтернет орієнтована педагогічна технологія
Інтернет-послуги
Інтернет-психологія
Інтернет-соціалізація
Інтернет-хижацтво
Інтернет шахрайства
Інтероперабельність (англ. Interoperability – здатність до взаємодії)
Інтерфейс
Інтранет
Інформальна освіта
Інформатизація
Інформатизація освіти
Інформатика
Інформаційна безпека
Інформаційна безпека особистості
Інформаційна компетентність (ІК)
Інформаційна культура вчителя
Інформаційна система
Інформаційна технологія
Інформаційне наповнення сайту (англ. content)
Інформаційне середовище
Інформаційне суспільство (англ. Informationsociety)
Інформаційний пошук
Інформаційний ресурс
Інформаційно-аналітична підтримка науково-педагогічних досліджень
Інформаційно-бібліотечний ресурс
Інформаційно-дослідницька компетентність аспірантів і докторантів
Інформаційно-дослідницька компетентність наукового та науково-педагогічного працівника
Інформаційно-комунікаційна компетентність вчителів філологічної спеціальності
Інформаційно-комунікаційна компетентність наукових працівників в галузі педагогічних наук
Інформаційно-комунікаційна компетентність науково-педагогічних працівників
Інформаційно-комунікаційна компетентність суб'єктів навчального процесу щодо використання веб-орієнтованих технологій у здоров'язберезливому навчанні учнів
Інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності
Інформаційно-комунікаційна підтримка освітньої діяльності
Інформаційно-комунікаційне освітнє середовище
Інформаційно-комунікаційне предметне середовище
Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ, англ. Information and communications technology, ICT)
Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освіті
Інформаційно-комунікаційні технології управління якістю освіти
Інформаційно-освітнє середовище

Інформаційно-пошукова система (ІПС)
Інформаційно-пошуковий масив
Інформаційно-психологічна безпека
Інформація
Інформетрія (англ. informetrics)
К
Кадри інформатизації освіти
Кваліфікаційна і кредитна рамка (англ. Qualifications and Credit Framework (QCF))
Кваліфікація з інформаційних технологій (англ. International Technology Qualification (ITQ))
Кейс-технології
Кібербезпека (синоніми: Інтернет-безпека, онлайн безпека, цифрова безпека)
Кіберзнування
Кіберметрія
Кібернетика
Кіберпереслідування
Кіберпсихологія
Кіберсоціалізація
Коефіцієнт впливовості
Колаборативне навчання
Колективна ідентичність в Інтернеті
Комбіноване навчання
Компетентність
Компетентність викладача щодо оцінювання якості тестів з вищої математики
Комп'ютер
Комп'ютеризація освіти
Комп'ютерна мережа
Комп'ютерно орієнтована методика оцінювання якості тесту
Комп'ютерно-орієнтована навчальна лабораторія
Комп'ютерно орієнтовані засоби навчальної діяльності (КОЗНД)
Комп'ютерно-орієнтоване навчальне середовище (КОНС)
Комунікант
Комунікат
Комунікативність
Комунікаційна мережа (англ. Networking)
Комунікація
Конкуренція
Консенсуальна реальність (загальноприйнята реальність) (англ. Consensusreality)
Контент, вміст (англ. Content)
Контент освітній
Кооперативне навчання
Кооперація
Користувач електронної бібліотеки
Корпоративна соціальна мережа
Критеріально-орієнтоване оцінювання (оцінювання на основі критеріїв)
Критеріально спрямоване оцінювання (англ. Criterion-referenced assessment)
Критерії ефективності застосування електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях
Курикулум (англ. Curriculum)

Курикулярна рамка (рамка курикулуму) (англ. Curriculum framework)

Л

Лайк

Лего-освіта

Логін

Людський чинник

М

Маніпулювання

Масова аудиторія

Машинне навчання (англ. machine learning)

Медіаінформаційна грамотність (МІГ)

Медіакомпетентність

Медіакультура

Медіаобізнаність

Медіаосвіта

Мережна взаємодія

Мережна інформаційно-освітня взаємодія

Мережна технологія

Мережна форма навчання

Мережне суспільство (англ. Network society)

Мережні технології відкритих систем

Мережні технології відкритих систем освітнього призначення

Мережні технології освітні

Метод дослідження

Методика використання ІКТ в освіті

Методика використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях

Методика використання хмарних технологій як засобу формування дослідницьких компетентностей у профільному навчанні фізики

Методика дослідження

Методична система освіти

Міжгрупова взаємодія

Міжнародна асоціація з оцінювання навчальних досягнень (англ. IEA - International Association for the Evaluation of Educational Achievement)

Міжнародний ідентифікатор стандартного імені (International Standard Name Identifier, ISNI)

Міжнародний стандартний номер книги (International Standard Book Number, ISBN)

Міжнародний стандартний номер нотного видання (International Standard Music Number, ISMN)

Міжнародний тиждень Відкритого доступу

Міжособистісна взаємодія

Міст у мережі (англ. Bridge)

Мітки (теги)

Мобільне навчальне середовище

Мова гіпертекстової розмітки (англ. HTML - HyperText Markup Language)

Моніторинг освітній

Моніторинг упровадження результатів науково-дослідних робіт

Мотивація використання електронних соціальних мереж

Мотивація професійного розвитку

Мультимедіа

Мультимедійна педагогічна технологія
Мультимедійний контент електронних освітніх ресурсів
Мультимедійний підручник
Мультимедійні засоби навчання

Н

Навчальна взаємодія
Навчальна мобільність учителя
Навчальна мобільність учня
Навчальне середовище (англ. learning environment)
Навчальне середовище закладу загальної середньої освіти
Навчальний мережний проект
Навчальний ресурс (англ. learning resource)
Навчальні комп'ютерні комплекси (НKK)
Навчально-інформаційне середовище
Навчально-наукове дослідження
Навчання електронне
Навчання мобільне (англ. mobilelearning, M-learning)
Навчання онлайн
Навчання у співробітництві з комп'ютерною підтримкою (англ. computer-supported collaborative learning, CSCL)
Нарощування потенціалу (англ. Capacity-building)
Наука України – доступ до знань
Наукова діяльність
Наукова періодика України
Наукова продукція
Наукова публікація
Наукова робота
Наукова установа
Наукове видання
Наукове відрядження
Наукове дослідження
Науковий журнал, академічний журнал або рецензований науковий журнал
Науковий імідж вченого
Науковий підрозділ
Науковий працівник
Науковий (науково-технічний) проект
Науковий результат
Науково-організаційна діяльність
Науково-освітні інформаційні мережі (англ. Research and Education information networks)
Науково-педагогічна діяльність
Науково-педагогічне дослідження
Науково-педагогічний працівник
Наукознавство
Наукометрична база даних
Наукометрія
Національна асоціація з удосконалення комп'ютерної освіти (англ. Naace National Association for the Advancement of Computer Education)

Національні професійні стандарти для ІТ користувачів NOS (англ. NOS - The National Occupation Standards for IT users)

Неперервна освіта

Неперервний професійний розвиток (англ. Continuing professional development)

Непристойний/принижуючий зміст

Неформальна освіта

Норвезький центр для ІКТ в освіті (англ. The Norwegian Centre for ICT in Education)

О

Онлайн

Он-лайн навчання (англ. on-line learning)

Оприлюднення

Організаційно-педагогічна модель впровадження ЕВЖС у процес науково-педагогічних досліджень

Освіта дорослих

Освітнє середовище

Освітній портал

Освітній сайт

Освітні результати

Освітньо-наукове середовище закладу вищої освіти

Освітня-онлайн платформа

Основна діяльність наукових установ

Особистий електронний кабінет вступника

Офіс з управління та регулювання кваліфікаціями та екзаменами (англ. Ofqual (The Office of Qualifications and Examinations Regulation))

Оцінка результатів навчання (англ. Assessment of learning outcomes)

Оцінювання

Оцінювання для навчання (англ. Assessment for learning)

Оцінювання процесів (англ. Process evaluation)

Оцінювання процесу навчання (англ. Assessment of learning)

Оцінювання результатів (англ. Outcome evaluation)

Оцінювання результатів науково-технічної діяльності

Оцінювання рівним-рівного (англ. Peer assessment)

Оцінювання цифрової компетентності (англ. DCA – Digital Competence Assessment)

Оцінювання якості тесту

Оцінювання як форма навчання (англ. Assessment as learning)

П

Пароль

Перегляд

Персональний профіль наукового чи науково-педагогічного працівника у наукометричних базах

Персоніфікована навчально-наукова лабораторія віддаленого доступу

Підвищення кваліфікації

Показник (англ. Indicator)

Портфоліо (англ. Portfolio)

Портфоліо EUROPASS

Посередник (англ. Betweenness)

Потенційна аудиторія

Пошук

Пошукова система (англ. Search Engine)

Правила дотримання приватності (англ. Privacy policy)
Предметний пакет прикладних програм (ППП)
Прикладні наукові дослідження
Програма міжнародного оцінювання компетентностей дорослих (англ. PIAAC - Programme for the International Assessment of Adult Competencies)
Програма комп'ютерна
Програми (видання) імітаційно моделюючі навчального призначення
Програми-тренажери
Програмне забезпечення комп'ютера
Проектна діяльність студентів з використанням wiki-орієнтованого навчального середовища
Проектувальні компетентності інженера-педагога в галузі ІКТ у контексті використання систем комп'ютерних онтологій
Проектування
Проектування електронного освітнього ігрового ресурсу
Проектування електронних освітніх ресурсів навчання математики в початковій школі з використанням системи Adobe Flash
Проектування мультимедійного контенту електронних освітніх ресурсів
Просування сайту
Професійна активність у електронних соціальних мережах
Професійне навчання (англ. Professional learning)
Професійні компетентності
Професійно-практична компетентність майбутнього вчителя інформатики щодо використання хмаро орієнтованого середовища у навчанні баз даних
Профіль учня/студента в адаптивній системі навчання
Процедура впровадження електронного наукового журналу з використанням електронних відкритих журнальних систем
Публікація

Р

Рамка цифрової компетентності для громадян (англ. DigiComp – Digital Competence Framework for Citizens)
Рамка ЮНЕСКО з ІКТ компетентності для вчителів (ICT Competency Framework for Teachers)
Реальний час
Результати навчання
Рейтинг викладачів
Репост
Розповсюджувати
Рубрики оцінювання (рубрики, засновані на знаннях, рубрики на основі результатах) (англ. Assessment rubrics (knowledge based rubrics, performance-based rubrics))

С

Самоархівування наукових робіт
Самоосвіта
Самоосвітня компетентність майбутніх фахівців з інформаційних технологій
Світова цифрова бібліотека (СЦБ) (англ. World Digital Library)
Середовище ІКТ
Сертифікат (англ. Certificate / diploma / title)
Сертифікація результатів навчання (англ. Certification of learning outcomes)
Сила зв'язку (англ. TieStrength)
Симулякр

Синтетичне навчальне середовище (СНС)
Система віртуальної реальності
Система комп'ютерного моделювання (СКМод)
Система «людина-техніка-середовище» (СЛТС)
Система управління вмістом (контентом) (англ. CMS – Content management system)
Система EPrints
Система управління навчанням (англ. Learning management system).
Система управління навчальним контентом (англ. LCMS – Learning Content Management System)
Скаффолдинг контенту (англ. «scaffolding» – «будівельні риштування»)
Соціальна компетентність молодших школярів в цифровому суспільстві
Соціальна мережа (англ. social network)
Соціальна мережа для навчання та виховання
Соціальне хмарне середовище програмування
Соціальний капітал
Соціальний мережний сервіс
Соціальні медіа (англ. Social media)
Спілкування в Інтернеті
Стажування науково-педагогічних працівників
Стандарти оцінювання (англ. Evaluation Standards)
Статистичний звіт наукової електронної бібліотеки (НЕБ)
Стигмергія (давн.-грец. στίγμα – знак, мітка, та ἔργον – дія, робота)
Стратегія пошуку
Стратифікація (англ. stratification, з лат. – «шар» або «пласт»)
Стрес тестування (англ. Stress Testing)
Структурно-інтегративна модель
Структуроване середовище (англ. Structured environment)
Суб'єкти наукової і науково-технічної діяльності
Суб'єкти хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища

Т
Теорія соціального навчання
Тест
Тест комп'ютерний
Тестове завдання
Технології дистанційного навчання
Трафік
Трєнінг (англ. training від to train – навчати, тренувати)

У
Україніка наукова (<http://www.nbu.gov.ua/node/512>)
Унікальність (лат. unicus – єдиний)
Управління зі стандартів в освіті, послуг для дітей та навичок (англ. Ofsted (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills))

Ф
Файл
Файлова система
Файлообмінник
«Фішинг»
Формувальне оцінювання (англ. Formative assessment)
Формування ІКТ-компетентностей майбутнього вчителя інформатики початкової школи

Фундаментальні наукові дослідження

Х

Хмарні обчислення (англ. Cloud Computing)

Хмарні сервіси

Хмаро орієнтована навчальна спільнота

Хмаро орієнтована система навчання

Хмаро орієнтоване навчальне середовище (ХОНС)

Хмаро орієнтоване освітньо-наукове середовище

Хмаро орієнтоване середовище закладу вищої освіти

Хмаро орієнтоване навчальне середовище закладу загальної середньої освіти

Хмаро орієнтоване середовище у навчанні баз даних у закладі вищої освіти

Хмаро орієнтовані корпоративні інформаційні системи

Хмаро орієнтовані мережні інструменти систем відкритої освіти

Ц

Центр освітнього контенту

Цифрова компетентність

Цифрова компетентність аспіранта

Цифрова освіта

Цифрова педагогіка

Цифрова технологія (англ. Digital technology)

Цифрове середовище (англ. Digital environment)

Цифровий зв'язок (англ. Digital communication)

Цифровий ідентифікатор ORCID

Цифровий контент (англ. Digital content)

Цифровий наратив (англ. «digital narrative»)

Цифровий розрив

Цифрові засоби (англ. Digital tools)

Цифрові ідентифікатори об'єктів (англ. Digital Object Identifier, DOI)

Цифровізація освіти, освітнього процесу

Цифрові послуги (державні або приватні) (англ. Digital services (public or private))

Цільова аудиторія

Ш

Шкідливі програми

Ю

Юзабіліті (англ. Usability)

Я

Якість тесту

А

Académia.edu

D

Directory of Open Access Journals

E

Education

Egoboo

G

Google Analytics

Google Apps for Education (GAPE)

Google Educator Group (GEG)

Góogle Scholar

I

iKeepSafe

ÍndexCopérnicus

ISSN (International Standsrt Serial Number)

L

Learning

M

MOODLE (Modular Object Oriented Dictance Learning Environment)

O

Online community (virtual community)

Open Science in Ukraine (OSU) (<https://openscience.in.ua>)

S

Scholarometer

Scópus

Socioindex

Socionet

U

Ulrich's Periodicals Directory (Ulrich's)

W

Web of Science

Wiki-орієнтоване навчальне середовище університету

WorldCát

WWW-сервер

ДОВІДКОВЕ ВИДАННЯ

Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: словник. –
К.: ЦП Компринт, 2019. – 134 с.

Авторський колектив:

Барладим Валентина Миколаївна,
Биков Валерій Юхимович,
Буров Олександр Юрійович,
Богачков Юрій Миколайович,
Бруяка Аліна Віталіївна,
Гриб'юк Олена Олександрівна,
Гриценчук Олена Олександрівна,
Гуржій Андрій Миколайович,
Дементієвська Ніна Петрівна,
Дудко Анна Федорівна,
Іванова Світлана Миколаївна,
Іванюк Ірина Володимирівна,
Кільченко Алла Віленівна,
Коваленко Валентина Володимирівна,
Кравчина Оксана Євгенівна,
Лебеденко Леся Володимирівна,
Лещенко Марія Петрівна,
Литвинова Світлана Григорівна,
Лупаренко Лілія Анатоліївна,

Малицька Ірина Дмитрівна,
Мар'єнко Майя Володимирівна,
Новицька Тетяна Леонідівна,
Носенко Юлія Григорівна,
Овчарук Оксана Василівна,
Пінчук Ольга Павлівна,
Почтарьова Алла Артурівна,
Слободяник Ольга Володимирівна,
Соколюк Олександра Миколаївна,
Сороко Наталія Володимирівна,
Сухих Аліса Сергіївна,
Спірін Олег Михайлович,
Ткаченко Віталій Анатолійович,
Філатова Олена Володимирівна,
Шиненко Микола Андрійович,
Шишкіна Марія Павлівна,
Яськова Наталя Василівна,
Яцишин Анна Володимирівна

*До 20-ї річниці заснування Інституту інформаційних технологій і
засобів навчання НАПН України*

Відповідальна за випуск: Яцишин А.В.

Верстка: Бруяка А.В., Дудко А.Ф., Почтарьова А.А.

Дизайн обкладинки: Лупаренко Л.А.

Формат 60×84 1/16. Тираж 100 пр. Ум. друк. арк. 9,0. Зам. № 1173.

Видавець і виготовлювач ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ»

03150, Київ, вул. Предславинська, 28

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру

суб'єкта видавничої справи ДК № 4131 від 04.08.2011 р.